

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Petr FIALA

Komparace percepce bezpečnosti ve vybraných městech

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Pánek, Ph.D.

Olomouc 2019

Bibliografický záznam

- Autor (osobní číslo):** Petr Fiala (R170132)
- Studijní obor:** Regionální geografie
- Název práce:** Komparace percepce bezpečnosti ve vybraných městech
- Title of thesis:** The comparison of perception of safety in selected cities
- Vedoucí práce:** Mgr. Jiří Pánek, Ph.D.
- Rozsah práce:** 108 stran, 1 vázaná příloha
- Abstrakt:** Diplomová práce se zabývá srovnáním výsledků výzkumů zaměřených na vnímání bezpečnosti, které byly realizovány ve vybraných municipalitách na území ČR. V teoretické části jsou představeny některé koncepty a teorie pracující s kriminalitou v kontextu prostředí a prostorovými aspekty bezpečnosti a dále závěry vybraných prací na tato témata. Hlavní náplní empirické části je shrnutí podobností mezi rizikovými místy napříč zkoumanými územními celky. Důležitou součástí této práce je také vyhodnocení dotazníkového šetření, které zjišťovalo způsob nakládání s výsledky pocitových map z pohledu jednotlivých měst a obcí.
- Klíčová slova:** vnímání bezpečnosti, strach ze zločinu, mentální mapy, kriminalita
- Abstract:** The master thesis compares the results of the researches focused on perception of safety realised in selected municipalities in the Czech Republic. In the theoretical part concepts and theories based on criminality in the context of environment are presented. Furthermore spatial aspects of safety and also conclusions of selected papers on that topics are explored. The main content of the empirical part is summing up the resemblances among the risky places in researched areas. The important part of the thesis is also the evaluation of the questionnaire focused on how municipalities work with the results of their emotional maps.
- Keywords:** perception of safety, fear of crime, mental maps, criminality

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením Mgr. Jiřího Pánka, Ph.D., a že jsem uvedl veškerou použitou literaturu a další zdroje.

V Olomouci dne 16. 4. 2019

Petr Fiala

Tímto bych rád poděkoval především vedoucímu své diplomové práce, Mgr. Jiřímu Pánkovi, Ph.D., za jeho vstřícný přístup, poskytnuté rady a veškerý čas, který mi při vedení této práce věnoval. Rovněž pak za zpřístupnění všech potřebných dat.

Díky však patří také všem osloveným zástupcům měst a obcí, kteří svými komentáři pomohli při tvorbě této práce. V neposlední řadě je na místě poděkovat všem respondentům, kteří se aktivně zúčastnili dotazníkového šetření.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petr FIALA**
Osobní číslo: **R170132**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Komparace percepce bezpečnosti ve vybraných městech**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se bude zabývat již realizovanými výzkumy v oblasti vnímání bezpečnosti ve vybraných městech. Její hlavní náplní bude najít podobnosti mezi charakteristikami konkrétních míst strachu napříč těmito městy. Dále bude snahou zjistit, jakým způsobem se města tímto fenoménem zabývají.

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**

Rozsah pracovní zprávy: **20 000 - 24 000 slov**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GRIFFIN, A. L., MCQUOID, J. (2012): At the Intersection of Maps and Emotion: The Challenge Spatially Representing Experience. Kartographisch Nachrichten, (6), s. 291299.

LEITNER, M. (2013): Crime modeling and mapping using geospatial technologies (Vol. 8). Springer Science & Business Media. doi: 10.1007/978-94-007-4997-9

LIPSCOMB, S. (2014): Visualizing Perceived Safety in Campus Environment. Dostupné z:

http://www.imagin.org/awards/sppc/2014/papers/sam_lipscomb.pdf

NEWMAN, O. (1972): Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design. New York: Macmillan.

PÁNEK, J., PÁSZTO, V., MAREK, L. (2017): Mapping emotions: spatial distribution of safety perception in the city of Olomouc. In IVAN, I., SINGLETON, HORÁK, J., INSPEKTOR, T. (Eds.), Lecture Notes in Geoinformation and Cartography: The Rise of Big Spatial Data, s. 211-224. Ostrava, Czech Republic: Springer International Publishing. doi: 10.1007/978-3-319-45123-7.

PÓDÖR, A., RÉVÉSZ, A., RÁCSKAI, P., SASVÁR, Z. (2016): Measuring citizens fear of crime using a web application A case study. GI_Forum, Vol. 2, s. 123-133. doi:10.1553/giscience2016_02_s123

STASÍKOVÁ, L. (2011): Relevanost' výskumu strachu z kriminality v urbánnej geografii. Geografický Časopis, 63(4), s. 325-343.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Jiří Pánek, Ph.D.**

Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání diplomové práce: **25. listopadu 2017**

Termín odevzdání diplomové práce: **10. dubna 2019**

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 25. listopadu 2017

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	9
ÚVOD	10
CÍLE	12
1. TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ PRÁCE	13
1.1 Základní koncepty	13
Percepce prostoru	13
Mentální mapy	14
Vnímání bezpečnosti	14
Strach ze zločinu	15
Chicagská kriminologická škola	16
1.2 Zákonitosti výskytu kriminality v prostředí	17
Pozdější kriminologické teorie	17
Závěry prací zaměřených na rozložení kriminality v městském prostředí	20
1.3 Prostředí a jeho vliv na percepci bezpečnosti	23
Skupiny faktorů podmiňující vnímání nebezpečí	23
Vliv zalidněnosti a otevřenosti prostoru	25
1.4 Rešerše výzkumů zkoumajících pocit bezpečí	25
Pocit bezpečí v Praze a jejích částech	25
Sociálně vyloučené lokality v Ostravě	28
Bezpečnost v Hodoníně	29
Srovnání výsledků v Olomouci, Opavě a Jihlavě	30
Komparace percepce v obcích Plzeňského kraje	31
Výzkum Institutu pro kriminologii a sociální prevenci	32
Bezpečnostní situace v Mostu a Litvínově	32
2. METODOLOGIE A STRUKTURA VÝZKUMNÉHO VZORKU	34
2.1 Průběh práce	34
2.2 Zpracování dat	35
2.3 Lokalizace a identifikace ohnisek pocitu nebezpečí	39
2.4 Struktura hodnocených území	40

3. VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VNÍMÁNÍ BEZPEČNOSTI.....	44
3.1 Typologie rizikových míst.....	44
3.2 Charakteristika kategorií hotspotů	47
3.3 Vyhodnocení rizikových míst v jednotlivých městech a obcích	58
DISKUZE	83
4. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	85
4.1 Vyhodnocení jednotlivých otázek.....	85
ZÁVĚR	96
SUMMARY	98
POUŽITÉ ZDROJE	99
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	105
SEZNAM PŘÍLOH.....	108

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
GIS	geografický informační systém
MHD	městská hromadná doprava
MÚ	městský úřad
OÚ	obecní úřad

ÚVOD

Bezpečnost je jedním z mnoha aspektů, které zásadním způsobem ovlivňují kvalitu lidského žití. Pocit bezpečí patří společně s dalšími nezbytnými potřebami mezi základní podmínky spokojeného a plnohodnotného života (Maslow, 1943). Úroveň vnímání bezpečí souvisí s prostředím, ve kterém se člověk denně pohybuje, ať už jde o místo bydliště, pracovního výkonu nebo trávení volného času. Jednotlivá místa, která jedinec navštěvuje, jsou totiž propojena s jeho prožívanými emocemi (Griffin, Mcquoid, 2012). Člověk může v prostoru zažívat pocity pozitivní, a to např. tam, kde to dobře zná (Tuan, 1990). Naopak negativní citovou vazbu si jedinec vytvoří v místě, kde prožil špatné zkušenosti či zažil pocity strachu (Ruan, Hogben, 2007). Během lidského života se pak na základě vnímání prostoru v mysli vytváří subjektivní obraz okolního světa, jehož výsledkem je projekce mentální mapy (Siwek, 2011).

Mezi proměnnými ovlivňujícími pocity bezpečí je potřeba zmínit především strach zapříčiněný výskytem trestné činnosti (Tomášek, 2010). Na základě zájmu velkého množství rozličných oborů o problematiku spojenou s obavami ze zločinu se v průběhu druhé poloviny minulého století vyvinul koncept *fear of crime*¹ (Jíchová, Temelová, 2012). Rovněž výskyt zločinnosti v kontextu prostorových souvislostí je předmětem důkladnějšího bádání, a to např. na poli environmentální kriminologie (Barilik, 2015). Většina základních premis tohoto směru pak vychází ze závěrů kriminologů z amerického Chicaga. Zástupci této kriminologické školy se zaměřovali na prokazování souvislostí růstu města a s tím spojenou expanzí sociálně-patologických jevů, mezi nimi hlavně kriminalitou (např. Park, 1936; Burgess, 1925).

Vnímání pocitu bezpečí se stalo populárním tématem vědeckých prací širokého spektra výzkumníků. Z výsledků jejich příspěvků je patrné, že určité typy míst jsou považovány za rizikové více než jiné. V obecné rovině lze vymezit riziková místa na skupiny např. podle kombinace faktorů zalidněnosti a otevřenosti, resp. uzavřenosti prostoru (Koskela a Pain, 2000). Lidé se velmi často snaží vyhýbat místům opuštěným, zanedbaným a nedostatečně osvětleným a rovněž těm, která jsou naopak příliš rušná (Jíchová, Temelová 2012a). Mnozí autoři také hovoří o skutečnosti, že i v případě dobrého přísunu světla nemusí v důsledku přítomnosti některých bariér poskytovat prostor požadovanou viditelnost a přehled, což podporuje pocity nejistoty (např. Lipscomb, 2014). Kromě vlastností fyzického prostředí souvisí s pocity ohrožení také výskyt některých rizikových skupin osob (např. Toušek, Hejnal, 2011)

Na výše zmíněných řádcích je nastíněn obsah části této práce věnované teoretickým východiskům a rešerši studií pracujících s tématem vnímání bezpečnosti. Náplní empirické části je vlastní snaha o odhalení převažující povahy rizikově vnímaných míst na základě analýzy výsledků tvorby pocitových map na území měst a obcí ČR. Smyslem této práce je také pokusit se vytvořit typologii ohnisek pocitu nebezpečí prostřednictvím zobecnění jejich

¹ Koncept zabývající se strachem ze zločinu (viz str. 15)

vlastností. Obsah tak bude tvořen jak předloženými závěry jednotlivých výzkumů, tak souhrnným hodnocením dosažených zjištění. Nedílnou součástí práce je také vyhodnocení dotazníkového šetření s oslovenými zástupci dotčených municipalit. To bylo uskutečněno za účelem odhalení způsobu práce s výsledky a případné realizace opatření podporujících pocit bezpečí ze strany daných samospráv.

CÍLE

Tato práce se zabývá analýzou výzkumů realizovaných v oblasti mapování percepce bezpečnosti. Jejím hlavním cílem je najít podobnosti v typologii rizikových míst identifikovaných na území zkoumaných měst a obcí. S tím dále souvisí snaha o vytvoření kategorií ohnisek pocitu nebezpečí na základě charakteristických vlastností jejich prostředí. Předmětem této práce je pak zodpovězení otázky, zda existují typy míst, které jsou k negativnímu vnímání v souvislosti s pocitem ohrožení náchylnější než jiné.

S hlavním cílem této diplomové práce pak bezprostředně souvisí také dílčí cíl. Jeho náplní je odhalení toho, zda samosprávy měst a obcí následně pracují se získanými výsledky pocitových map. V případě kladných odpovědí bylo snahou zjistit, jakým způsobem probíhalo hodnocení zjištěných preferencí a jaké kroky a opatření byly provedeny. V rámci této práce je rovněž věnován prostor teoretickému zarámování problematiky související s percepcí bezpečnosti. Její nedílnou součástí je pak také představení výsledků vybraných výzkumů pracujících s pocitem bezpečí.

1. TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ PRÁCE

1.1 Základní koncepty

Cílem úvodní podkapitoly v rámci teoretické části práce je vzbudit ve čtenáři určité povědomí o problematice, na níž je založena tato práce. Na začátku je nastíněno téma vnímání prostoru, pro něž je používán termín percepce (Siwek, 2011). S tématem percepce úzce souvisí chování člověka ovlivněné charakterem místa, ve kterém se pohybuje. Bude představen koncept mentálního mapování a způsob jeho dělení. Následovat bude část věnovaná vnímání pocitu bezpečí jakožto aspektu ovlivňující život každého jedince. V souvislosti s tím bude blíže charakterizován fenomén strachu ze zločinu. V závěru podkapitoly bude také řeč o jedné ze zásadních kriminologických teorií pocházející z amerického Chicaga, která pojednává o prostorových souvislostech zločinnosti.

Percepce prostoru

Všechno dění odehrávající se během lidského života má nesporně nejen svůj časový, ale také prostorový rozměr. Pokud je našim cílem vydatný odpočinek, není rozhodující pouze jeho délka, ale také prostor, ve kterém ho trávíme. Vydáme-li se večer po setmění z práce domů, volíme cestu pokud možno nejkratší, zároveň však v rámci možností rovněž nejbezpečnější. Totéž platí při volbě našeho bydliště, kdy je obvykle jednou z hlavních proměnných faktor celkového fyzického charakteru dané lokality.

Podle Siwka (2011) si každý člověk během svého života vytváří vlastní jedinečný obraz prostoru, ve kterém žije. Tato představa je od dětství postupným nabýváním zkušeností stále více zdokonalována a jejím výsledkem je schopnost prostorového vnímání. Prostřednictvím vnímání okolí se v lidském vědomí vytváří představa reality zahrnující prostředí, ve kterém člověk žije a které poznává. Vnímání je v tomto případě označováno termínem percepce, který úzce souvisí zejména s teorií poznání a s prostorem.

Na základě individuálního ekonomického, estetického a citové hodnocení vzniká subjektivní vztah k prostoru, který se v průběhu života mění a vyvíjí. Procesem poznávání a ztotožňování se s určitým územím pak vzniká pozitivní či negativní vztah k danému místu (Siwek, 2011). Pozitivní emoce obvykle vyvolávají místa známá či spojená s dobrými vzpomínkami (např. domov, rodná oblast), v této souvislosti hovoříme o tzv. „topofilii“ (Tuan 1990). Naopak místa neznámá nebo související se špatnými zkušenostmi vzbuzují nenegativní pocity, v krajním případě strach. V tomto případě se jedná o negativní citovou vazbu k takovému místu, tzv. „topofobii“ (Ruan, Hogben, 2007). Pochopením lidského chování v kontextu prostoru a jeho vnímání se podrobně zabývá moderní disciplína behaviorální geografie (Gold, 1980). Za zkrácený obraz okolního světa vytvořený v lidském vědomí na základě individuálních zkušeností a sloužící pro účely orientace a rozhodovacích procesů je považována mentální mapa (Siwek, 2011).

Mentální mapy

Definici mentální mapy přináší např. Drbohlav (1991: 164), který ji chápe jako „grafické (kartografické nebo schematické) vyjádření představ člověka o geografickém prostoru, nejčastěji o jeho kvalitě nebo uspořádání“. Voženílek (1997) pak zdůrazňuje jedinečnost mentální mapy každého jedince. Polišenská (2006) hovoří o procesu kognitivního mapování, jehož produktem je kognitivní mapa. Podle Downs a Stea (1973) je kognitivní mapování soubor psychologických procesů, díky kterým jedinec získává, pamatuje si a následně používá informace týkající se míst a jejich charakteristik. Pánek (2014) chápe mentální mapy jako vhodnou metodu pro zapojení široké veřejnosti na rozhodovacím procesu. Poprvé se o mentálních mapách zmínil v 60. letech minulého století Kevin Lynch (1960) a později také Gould (1986) nebo Tobler (1976).

Mentální mapy lze dělit (např. dle Drbohlava, 1991) na dva základní typy. Prvním z nich jsou mapy percepční nebo též „lynchovského“ typu (Lynch, 1960). Prostřednictvím této mentální mapy dotyční vyjadřují představu o rozměrech a poloze prvků, které tvoří daný prostor. Druhým typem jsou preferenční mentální mapy či mapy „gouldovského“ typu (Gould, 1986). V tomto případě vyjadřují respondenti své preference v rámci vymezeného prostorového celku. Nejčastějším případem je hodnocení území bydliště či zaměstnání. Mezi preferenční mentální mapy patří také *pocitové mapy*, ve kterých respondenti sdělují své emoce vnímané v daných místech (Pánek, Pászto, 2016). Základním konceptem pocitových map je předpoklad, že místa jsou úzce propojena s vyvolávanými emocemi (Griffin, Mcquoid, 2012).

Speciálním typem preferenčních map jsou mapy strachu (např. Pánek, Pászto, Marek, 2017). Hodnocená území jsou spojena s negativními emocemi respondentů a liší se intenzitou tohoto jevu. Příčiny výrazně záporné preference mohou vycházet ze strachu ze skutečné kriminality, z individuálních zkušeností, předsudků nebo být výsledkem mediálního obrazu. (Siwek, 2011)

Vnímání bezpečnosti

Jak již bylo řečeno výše, pobyt v určitém prostoru může u jedince vyvolávat kromě pozitivních také negativní emocionální reakce. Kromě jiných pocitů zde půjde především o strach a pocit nebezpečí, které zásadním způsobem ovlivňují lidské chování. Potřeba bezpečí a jistoty je dle Maslowovy pyramidy jednou ze základních lidských potřeb (Maslow, 1943). V *České bezpečnostní terminologii* (Zeman, 2002: 17) je bezpečnost definována jako „stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt a jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat.“ Strach či úzkost jsou pak přirozenými negativními procesy, které pomocí fyzických projevů varují v nebezpečných situacích člověka před možným rizikem (Paulík, 2010).

Na pocit bezpečí působí podle Tomáška (2010) negativně především výskyt zločinnosti. Nemusí se přitom jednat pouze o přímou zkušenost s takovým jednáním, ale

i o strach v důsledku možného ohrožení. Strach ze zločinu omezuje každodenní chování člověka a vznikají tak podmínky snižující kvalitu života. Pokles skutečné míry kriminality tak nemusí, a často ani nemá, pozitivní vliv na pocit bezpečí. Tomášek (2010) dále hovoří o dvojí povaze strachu ze zločinu. V případě racionálního strachu se jedná o odůvodněné obavy vzhledem k reálným skutečnostem a možnostem budoucí viktimizace². Tyto pocity vychází z logických úvah, podložených faktů a vlastních prožitků. Naproti tomu strach iracionální spíše než s objektivním rizikem souvisí se subjektivními a s racionálním uvažováním nesouvisejícími faktory jako jsou vlastní emoce či intuice. V tomto případě se tak obavy z jakéhokoliv incidentu neslučují s pravděpodobností, že k němu dojde. Na skutečnost, že se člověk stane obětí strachu ze zločinu i v jinak bezpečném prostředí, může působit široké spektrum faktorů.

Strach ze zločinu

Fenoménem strachu ze zločinu se kromě kriminologů zabývali odborníci napříč různými vědními obory, zejména pak z pohledu jeho negativního vlivu na kvalitu života (Tomášek, 2010). V 60. letech minulého století se ve Spojených státech zabývali strachem ze zločinu jako jedním z hlavních celospolečenských problémů. Od té doby se začíná hovořit o konceptu *fear of crime* vycházejícím ze studie behaviorální geografie a problematiky subjektivně vnímaného pocitu bezpečí (Jíchová, Temelová, 2012). Ferraro (1995) chápe *fear of crime* jako negativní emocionální reakci projevující se obavami z kriminality případně z dalších jevů, které s ní mají souvislost. Vykopalová (2000: 231) pak tento koncept definuje jako „vnímání ohrožení osobní bezpečnosti v souvislosti s přímou i nepřímou zkušeností s viktimizací, se způsobem prezentace násilí v médiích, s charakterem a případnými viktimogenními rysy lokality bydliště a samozřejmě i s osobnostními charakteristikami respondenta“.

Na vytváření atmosféry strachu ze zločinu mají kromě jiných vlivů velmi podstatný podíl média (Tomášek, 2010). Lidé se totiž běžně dozvídají o trestné činnosti v jejich okolí právě z mediálního zpravodajství. Představa o stavu bezpečnosti, kterou si podvědomě vytvoří, však nemusí vždy odpovídat skutečnosti. Masmédia mnohdy kriminalitě oproti jiným událostem přikládají zvýšenou pozornost, která stále roste (Reiner, 2002). Na zkreslení celkového obrazu o závažnosti kriminality také působí tendence zabývat se více trestnými činy spjatými s násilím (např. Jones, 2006).

Pokud se podíváme na strach ze zločinu z pohledu osoby, která jej zažívá, je poměrně zřejmé, že jím nejsou zasaženi všichni jednotlivci zcela stejnou měrou. Mezi nejvíce signifikantní patří v tomto případě rozdíly mezi pohlavími. Strach ze zločinu totiž výrazně limituje spíše život žen než mužů, konkrétně pak jejich pohyb po městě a zapojení se v rámci veřejného prostoru (Koskela, 1999). K primárním příčinám patří obava z nižší schopnosti fyzicky se ubránit pachatelí, což je spojeno zejména s pocitem vlastní ohroženosti v důsledku

² proces, kdy se jedinec stává obětí trestné činnosti

možného znásilnění (Pain, 1997). Některé feministické směry geografie však tvrdí, že rozdíl mezi pohlavími není tak velký, jak by se mohlo zdát. Muži totiž projevují svůj strach jinak než ženy a mnohdy ho také záměrně skrývají (Pain, 1991).

Na problematiku strachu ze zločinu se však lze zaměřit také z opačné perspektivy, tedy z pohledu vlastností daného místa způsobujícího pocit nebezpečí. Podle Stasíkové (2011) se strach z kriminality odvíjí především od faktorů místa a času, přítomnosti dalších osob a v neposlední řadě souvisí s aktuálním společenským klimatem. Autorka v jedné ze svých studií hovoří také o významu *genia loci* při individuálním vnímání prostředí (Stasíková, 2013). Hlavní myšlenkou je, že jednotlivá místa mají svůj charakter či „vlastního ducha“, který je utvářen svou fyzickou podobou, pověstí nebo subjektivními pocity, jež v lidech vyvolává.

Brantinghamovi (1995) hovoří o pěti kategoriích typu strachu ze zločinu. Patří k nim bezprostřední strach z dalších osob, strach z osamocení, strach po setmění a během noci, strach z neznámého prostředí a strach ze setkání s osobami vzbuzujícími obavy. Obecně řečeno je strach ze zločinu propojen s obavami v důsledku fyzického napadení případně jiného narušení soukromí či důstojnosti. Tento strach je podle Brantinghamových (1995) zesilován pocitem vlastní zranitelnosti (např. u starších lidí) a také nedostatečnou kontrolou nad vzniklou situací. Typickým příkladem může být cestování metrem, které v případě potřeby umožňuje pouze omezenou možnost úniku.

Navzdory některým předpokladům je vnímání bezpečnosti individuální záležitostí a na to, kde, čeho a jak moc bude člověk zažívat strach, nelze nalézt vždy zcela jednoznačnou univerzální odpověď. Nicméně na základě analýzy množství výzkumů lze formulovat některé závěry o fyzických a sociálních charakteristikách prostředí, které s percepcí bezpečnosti úzce souvisí. Tomu je věnován prostor v následujících podkapitolách.

Chicagská kriminologická škola

Strach ze zločinu je také předmětem specifického interdisciplinárního oboru – geografie zločinu, jejímž hlavním zájmem jsou souvislosti mezi samotným zločinem a také prostorem a společností, ve kterém se odehrál (Jíchová, Temelová, 2012). Samostatnou vědou „o kriminalitě – zločinnosti, o jejích pachatelích a obětech a také o kontrole“ je kriminologie (Novotný, Zapletal a kol., 2008: 15). V rámci ní jsou pak souvislosti mezi zločinností a prostředím (především prostorem, časem a vlastnostmi tohoto místa) předmětem zájmu environmentálních kriminologů (Barilik, 2015).

Základy oborů zkoumající trestný čin v kontextu místa, ve kterém k němu došlo, stojí na poznatcích chicagské kriminologické školy, která vznikla během počátku minulého století na univerzitě v americkém Chicagu jako nový směr urbánní ekologie (Barilik, 2015). Tato průkopnická teorie se vyvinula v reakci na problémy spojené s intenzivním růstem měst a zvyšováním kriminality a zabývala se vlivem prostředí na páchání trestné činnosti. Jedním ze zástupců chicagské školy byl Park (1925), považující město za geografickou, ekologickou

a ekonomickou jednotku, která vytváří prostředí pro život člověka. Park (1936) později přichází také s konceptem lidské ekologie. V rámci něj se autor zabýval studiem města z pohledu vlastností jeho obyvatel a jejich vzájemných interakcí. Příčinu nárůstu migrace ve městě přirovnal k Darwinovu přirozenému výběru a pro objasnění spojení obyvatel s místem prožívání jejich života použil pojem symbiózy. Park také hovořil o expanzi celých oblastí či skupin obyvatel vedoucí k soutěžení o omezený prostor a zdroje mezi původními a nově přichozími obyvateli.

Na Parkovu práci navazoval Burgess (1925) studující sociální změny v důsledku prostorového rozšiřování měst. Podle něj je intenzita růstu města výsledkem dvou protichůdných procesů organizace a dezorganizace. V případě nadměrného růstu počtu obyvatel pak vzniká nerovnováha s převahou dezorganizace, což je následkem zvýšeného výskytu zločinnosti a dalších sociálně patologických jevů. Teorii sociální dezorganizace se zabývali také Shaw a McKay (1942), kteří se snažili míru kriminality objasnit na základě sociálně-ekonomických a demografických charakteristik prostředí. Během mapování společensky nežádoucího chování v městských částech Chicaga zjistili, že v jednotlivých lokalitách byl jeho výskyt v průběhu času poměrně stálý nehledě na změny v etnické či národnostní struktuře. Závěrem výzkumu tak podle jeho autorů je, že podmínky pro vznik kriminálního chování vychází z prostředí a dlouhodobých sociálních vlastností zdejší komunity. Sociální dezorganizaci pak nejvíce podléhají nejchudší komunity s různorodým národnostním složením, významným zastoupením menšin a vysokou mobilitou obyvatel (Barilik, 2015.)

1.2 Zákonitosti výskytu kriminality v prostředí

V rámci druhé podkapitoly budou představeny některé další kriminologické teorie ověřující principy výskytu zločinnosti, z nichž bude největší prostor věnován teorii vzorců kriminality. Následně budou uvedeny závěry vybraných prací zaměřujících se na rozložení trestné činnosti v prostoru města. Jejich obsahem bude analýza rizikovosti odlišných typů urbánního prostředí.

Pozdější kriminologické teorie

Kriminologické teorie pracující s lokalizací trestného činu lze dělit na kategorii sociálně-vědní a teorie zabývající se uspořádáním městského prostředí (Baran, Smith, Toker, 2007). První ze zmíněných skupin teorií vychází ze základního předpokladu platnosti teorie *sociální dezorganizace* (Sampson, Groves, 1989). Podle ní jsou hlavním spouštěčem zločinnosti chudoba, rasová a etnická různorodost a městská mobilita. Nežádoucí sociální podmínky spojené s těmito jevy jsou spjaty se špatným fungováním institucí, kterými jsou rodiny, školy, poskytovatelé sociálních služeb a místní samosprávy.

Do skupiny sociálních teorií patří také teorie *rutinních aktivit* (Cohen, Felson, 1979), podle které jsou základními předpoklady trestného činu motivovaný pachatel, vhodný

a atraktivní cíl a absence dostatečné ochrany před kriminalitou. Někdy v návaznosti na práci těchto autorů hovoří o propojení zmíněného konceptu s některými dalšími teoriemi, např. teorií *racionální volby* (Clarke, Cornish, 1985). Podle ní je na základě svobodné volby hlavní motivací jedince maximalizace osobního prospěchu. Trestný čin je v tomto pojetí výsledkem interakce pachatele a momentální situace, která vytváří příležitost pro jeho spáchání (Gřivna a kol., 2014) V reakci na to vznikla myšlenka situační prevence kriminality. Jejím cílem je maximalizovat vynaložené úsilí pachatele k vykonání zločinu, pravděpodobnost jeho chycení a naopak eliminovat jeho možný výnos (Clarke, 1995).

Podle Dutkowska, Leitner (2017) vychází současná environmentální kriminologie především z *teorie vzorců kriminality* (Brantingham, Brantingham, 2008), která uznává teorii rutinních aktivit a racionální volby, avšak zavádí také nové koncepty. Prvním z nich jsou prostory aktivit (*activity space*), což jsou místa, kde se pachatelé po většinu svého času pohybují. Jedná se o místa bydliště, pracoviště, školy, nákupní střediska, prostory pro odpočinek a další. Prostory aktivit mají charakter „uzlů“ navzájem propojených cestami. Toto spojení je označováno jako známý prostor (*awareness space*). Na základě této teorie vykonává motivovaný pachatel své rutinní aktivity po většinu času na relativně malém, avšak dobře známém prostoru. Kriminalita se rovněž v prostředí nevyskytuje náhodně, ale shlukuje se v místech s určitými vlastnostmi – tzv. „hotspots“ (Gřivna a kol. 2014).

V prostředí se mohou vyskytovat místa podporující kriminalitu a také místa, která kriminalitu přitahují (Brantingham, Brantingham, 1995). První skupina míst (*crime generators*) se vyznačuje obvykle vysokou koncentrací osob. To může dát vzniknout příležitosti pro pachatele trestného činu, který ji využije. Patří sem nádraží a jiné dopravně frekventované plochy, obchodní centra, sportovní stadiony a další. Prostory přitahující zločinnost (*crime attractors*) nabízí příležitosti k trestnému činu, které pachatelé navštěvují naopak zcela účelně. Příkladem jsou prodejny alkoholických nápojů, místa obchodování drog či noční zábavní podniky. Někdy se hovoří také o místech snižujících možnost výskytu zločinnosti (*crime detractors*) vzhledem k bezpečnostnímu monitoringu, omezenému přístupu, případně kulturním podmíněnostem (Dutkowska, Leitner, 2017). Do této skupiny lze zařadit místa spojená s vyznáváním náboženství, vzdělávací instituce nebo policejní stanice.

K teoriím stavějícím do popředí městský design patří Newmanova teorie *hájitelného prostoru* (Newman, 1972). Podle něj je ve snaze snižování zločinnosti potřeba navrhovat strukturu městského prostředí tak, aby s ním byli jednotlivci co nejlépe ztotožnění a byla tak podporována soudržnost dané komunity. Jedním z klíčových mechanismů hájitelného prostoru je přirozený dohled, který poskytuje obyvatelům náležitou kontrolu nad děním v jejich okolí.

Některé další myšlenky přináší také teorie *rozbitých oken*, která rovněž pracuje s uspořádáním fyzického prostředí (Kelling, Wilson, 1982). Tento koncept je postaven na představě, že kriminalita se bude vyskytovat především v prostředí vyznačujícím se nepořádkem, znečištěním a projevy vandalizmu (např. graffiti). V případě, že se těmto jevům podaří zamezit, dojde ke zvýšení pocitu bezpečí a také k redukci zločinnosti.

Nad potřebou studovat zločin vzhledem k místu jeho vzniku se zamýšlel také Sherman (1995). Na straně jedné uvádí jako příklad situaci v Minneapolis z roku 1986 (Sherman a kol., 1989). Zde bylo na základě statistik zjištěno, že pouhá 3 % území města vyprodukovala 50 % všech policejních telefonních hovorů zaznamenaných v daném období. Na straně druhé autor cituje práci vycházející z dat o zatčení ve městě Philadelphia z roku 1945 (Wolfgang a kol., 1972). Při jejich analýze vyšlo najevo, že 18 % osob mělo na svědomí 50 % zatčení. Na základě zmíněných souvislostí hovoří Sherman (1995) o nutnosti studia zločinu především v kontextu místa jeho výskytu a zároveň o potřebě jeho předvídání.

V návaznosti na teorii rutinních aktivit vymezuje Sherman (1995) několik aspektů tzv. „kriminální historie“ míst (případně jednotlivců), kterými se daná místa navzájem odlišují. Patří mezi ně počátek projevů kriminality, pravděpodobnost jejího dalšího opakování a také rychlost frekvence výskytu určitého typu trestné činnosti. Dalšími rozměry jsou časové rozpětí mezi prvním a posledním kriminálním případem za určité období a rovněž průměrný interval mezi těmito jednotlivými incidenty. Posledním aspektem kriminální historie je rozdělení trestné činnosti na jednotlivé typy a v rámci nich zaznamenání variability konkrétních případů.

Podle Sherman (1995) je pro účely objasnění původu zločinnosti potřeba dlouhodobě studovat kriminální historii stejných typů míst. Příkladem je v jeho práci citovaný výzkum hodnotící množství násilných činů ve 135 různých barech kanadského města Vancouver (Graham a kol., 1980). Výsledky zmíněné práce přinesly hodnoty časových intervalů oddělujících jednotlivé násilné delikty, k nimž došlo v daných podnicích. Jednotlivé úseky se však svou délkou mezi sebou významně lišily. Na tomto příkladu Sherman (1995) následně uvádí čtyři teorie, které vysvětlují odlišnosti jednotlivých míst z pohledu jejich bezpečnostní situace.

První z nich staví do pozice hlavních činitelů způsobujících zločinnost příchozí návštěvníky barů. Kriminalita se pak koncentruje v těch zařízeních, kde se shromažďuje velké množství potenciálních pachatelů (Fishbine and Joelson, 1978). Podle další hypotézy je určujícím způsob správy daného zařízení. Bez ohledu na okolní prostředí, právě management podniku ovlivňuje charakter zákazníků a jejich způsob chování (Marsh, 1980). Myšlenku propojení výše zmíněných faktorů ovlivňujících kriminální chování podporuje např. Barker (1968). Ten hovoří o významu složení přítomných osob, nepsaných společenských pravidel, času, prostoru a dalších objektů. K těmto třem teoriím přidává Sherman (1995) hypotézu „sousedství“, která na rozdíl od výše uvedených nesouvisí s rutinními aktivitami, ale s vlastnostmi dané subkultury. Hlavním předpokladem je, že podniky nacházející se ve špatném prostředí budou generovat více kriminality oproti těm, které jsou provozovány v prostředí, které nevykazuje žádné patologické jevy. Tato skutečnost pak platí nehledě na příchozí osoby a jejich náchylnost ke zločinnosti.

Závěry prací zaměřených na rozložení kriminality v městském prostředí

Kriminalita může výrazným způsobem omezovat možnosti urbánního rozvoje. Z toho důvodu je nezbytné, aby zástupci samospráv usilovali o její co možná nejúčelnější prevenci. V rámci strategií by měl být posilován pocit bezpečí, který je podmíněn způsobem využívání a spravování městského prostoru. (Stankevice a kol., 2013)

Podle Dutkowska a Leitner (2017) je možné dělit práce zabývající se prostorovými aspekty trestné činnosti na čtyři kategorie. V rámci tohoto členění a také svého výzkumu používají pro různý způsob využití daného území termín *land use*. Podle designu daných prací hovoří o studiích zkoumajících vliv jednoho typu *land use* na jeden, resp. několik druhů kriminality, a dále vliv množství typů *land use* na jeden, resp. několik druhů kriminality. Podle autorů se lze nejčastěji setkat především s pracemi druhého typu, o mnoho méně pak s kategorií první nebo třetí.

Výše zmínění autoři (Dutkowska, Leitner, 2017) pracovali s trestnou činností a jejím rozmístěním v polském Štětíně. Podle typologie daných území vytvořili 31 různých kategorií *land use*. Předmětem jejich bádání byla analýza distribuce kriminality mezi vymezené skupiny míst. Kolem každého typu *land use* bylo lokalizováno šest úrovní zón vymežujících vzdálenosti do 50 m až do 500 m. Podmíněnost výskytu kriminality daným prostředím byla stanovena pomocí hodnoty LQC (crime location quotient) indexu. Ten vyjadřoval koncentraci trestné činnosti ve vymezených zónách. Na základě zjištěných hodnot indexu byl na pětistupňové škále určen vliv jednotlivých typů *land use* na zvyšování či snižování kriminality.

Největší stupeň korelace mezi typem *land use* a velkým množstvím trestných činů byl zjištěn především v zóně vymežující vzdálenost do 50 m. Ve vzdálenostech nad 50 m resp. 100 m a dále se ve většině případů množství trestných činů přímo úměrně snižovalo. Do kategorie s největším výskytem zločinnosti patřily prodejny alkoholických nápojů, noční kluby, kulturní zařízení, městské bytové domy a obchodní budovy. Prvenství v tomto ohledu pak dosahovaly prodejny alkoholických nápojů. Jejich provoz měl dopad na intenzitu kriminálního chování až do vzdálenosti 100 m, což platilo dále také pro obchodní budovy a noční kluby. V kategorii s nižší intenzitou vztahu mezi prostředím a výskytem kriminality byly zjištěny autobusové a tramvajové zastávky, zastavárny (v těchto dvou případech byla kriminalit vyšší až do vzdálenosti 100 m), vlaková a autobusová nádraží, dopravní terminály, panelová sídliště, studentské koleje, hotely, kancelářské budovy a některé další lokality v centru města.

Na opačném konci výčtu *land use* figurovaly prostory s velmi nízkými hodnotami zaznamenaných trestných činů. Mezi těmito místy figurovaly sklady a depa (s nízkými hodnotami až do vzdálenosti 200 m), zahrádkářské osady, zelené plochy, hlavní tribuny sportovních stadionů (až do vzdálenosti 100 m) a hřbitovy. O něco vyšších hodnot, avšak stále velmi nízkých především ve vzdálenosti do 50 m, dosahovaly univerzitní budovy (ty rovněž v okruhu do 100 m) a dále soudní budovy, průmyslové závody, církevní stavby a sportovní zařízení.

Autory výzkumu byla upřena pozornost také na jednotlivé typy trestné činnosti páchané v daných *land use*. Sedm typů lokalit s nejvyšší celkovou kriminalitou (sestupně: prodejny alkoholických nápojů, noční kluby, kulturní zařízení, městské byty, obchodní budovy, zastávky MHD a zastavárny) dosahovaly ve většině případů nejvyšších hodnot také v rámci jednotlivých skupin trestných činů. Bezpodmínečně tomu bylo v otázce trestné činnosti souvisejícími s drogami. Kromě jedné výjimky pak v případech krádeží, obchodních zločinů a poškozování majetku. Nejvyšších hodnot i z pohledu dalších typů zločinů dosahovaly v rámci daných *land use* téměř vždy prodejny alkoholických nápojů.

Ve snaze porozumět rozmístění kriminality z pohledu různých *land use* provedli svůj výzkum také Brantinghamovi (1995). Autoři pracovali s daty o majetkové trestné činnosti v britském Cambridge za rok 1971. Po jejich zpracování přiřadili jednotlivým *land use* míru zločinnosti přepočítávající zjištěné krádeže na 100 míst daného typu. Nejvyšší majetková kriminalita byla zjištěna ve sportovních a ostatních klubech (89,3) a klubech pro mládež (50,0). Vyšší množství krádeží bylo zaznamenáno také v restauracích (30,4), veřejných prádelnách (21,6), obchodech s alkoholickými nápoji (20,8) a vřakovistiích (20,0).

Na opačném konci žebříčku dosahovaly nejnižších hodnot prodejny pánského oblečení (1,6), hostince (1,6), ubytovny (1,7), ambulance lékařů (1,9), železářství (2,7) či trafiky (3,3). Důvodem nízkého počtu krádeží v některých z těchto zařízení může být skutečnost, že je vyhledávají pouze poměrně specifické skupiny návštěvníků. Jinou příčinou je např. v případě železářství jejich nízká atraktivita pro potenciálního pachatele.

Práce autorů Stankevice a kol. (2013) se zaměřovala na srovnání distribuce trestných činů v litevských městech Vilnius, Kaunas a Klaipeda. Během této komparativní studie bylo zjištěno, že v hustě zastavěných rezidenčních zónách působí na prevenci kriminality pozitivně jejich propojení se specializovanými oblastmi (lokality zázemí služeb naplňující potřeby společnosti) a také plochami zeleně. Toto kombinované prostředí bylo pak k trestným činům méně náchylné, než oblasti s výhradně rezidenční funkcí. Přínos aplikace zelených ploch byl patrný také v místech hlavních městských center a také lokálních centrálních oblastí s vysokou intenzitou zástavby. Kladných výsledků v redukci kriminality dosahovala také kombinace zeleně s infrastrukturou, případně s vodními plochami. Naproti tomu propojení oblastí zelených ploch s kombinovanou obytnou a obslužnou funkcí a jejich zařazení do městských či lokálních center a obchodních a průmyslových zón zvyšuje výskyt zločinnosti ve srovnání s lokalitami s převažující funkcí rezidenční. Na základě svých zjištění autoři rovněž doporučují redukci intenzity zástavby v centrech měst ve prospěch zelených ploch a jiných specializovaných oblastí.

Z příspěvku (Stankevice a kol., 2013) dále vyplývají negativní okolnosti kombinace specializovaných oblastí s infrastrukturou, plochami průmyslové výroby a zalesněním. Vhodnější volbou může být propojení veřejných prostorů s obytnými čtvrtěmi a plochami zeleně, nicméně spíše mimo městská centra. Rizikovostí dále oplývají především obchodní a průmyslové zóny a plochy s infrastrukturou. Ve snaze eliminovat výskyt kriminality v těchto částech města je žádoucí nekombinovat je s obslužnými a rezidenčními plochami či

se zalesněním. Dalším poznatkem je vyšší výskyt zločinnosti v lokalitách, kde jsou menší rezidenční plochy kombinovány se zalesněním. Pro všechna tři města byla společná intenzita kriminality v hlavních ulicích z důvodu jejich výhodné polohy k ostatním oblastem města. Podobně tomu bylo v méně zastavěných rezidenčních čtvrtích, kde se zločinnost koncentrovala v odlehlejších ulicích, které však byly napojeny na nedaleké hlavní dopravní koridory.

Specifickou prací je výzkum Sideris (1999) zaměřující se na kriminalitu v rámci autobusových zastávek na území Los Angeles. Na základě analýzy dat o trestné činnosti (především vůči osobám či narušování veřejného pořádku) byla upřena pozornost na fyzické a sociální charakteristiky deseti nejrizikovějších zastávek. V jejich bezprostředním okolí se odehrálo 18 % veškeré trestné činnosti v rámci všech těchto prostorů (z celkového počtu asi 19 650). Sedm zastávek bylo lokalizováno v samotném centru města a zbylé tři v západních periferiích centrální části. Nejvíce náchylnou denní dobou na výskyt trestné činnosti bylo pozdní odpoledne a brzké večerní hodiny, kdy byla nejvyšší fluktuace osob. K nejzávažnějším incidentům však docházelo v průběhu noci a dopoledne, kdy byly tyto prostory nejvíce opuštěné.

Všech těchto deset míst leželo v obchodních zónách města poblíž významných komunikací. Jednotlivé zastávky byly rozděleny do pěti kategorií podle jejich nejvýznamnějších charakteristik způsobující rizikovost. První skupinou byly zastávky „špatného sousedství“. Pro ně bylo typické, že se v jejich okolí nacházely bary, obchody s alkoholem, opuštěné budovy, různé typy ubytovacích zařízení, parkoviště, zastavárny, knihkupectví pro dospělé a provozovny vyplácení šeků. Dalšími faktory byla špatná viditelnost, opuštěnost a možnost úkrytu potenciálních útočníků. Negativními okolnostmi pak byly rovněž zanedbanost a znečištění prostředí a také přítomnost prostitutek, konzumentů alkoholu a obchodníků s drogami.

Druhou skupinou autobusových zastávek byly prostory vyznačující se především opuštěností a prostředím bez dostatečného dohledu. Problémem bylo jejich okolí, ve kterém se pohybovalo obvykle malé množství lidí (např. prázdná parkoviště, rozsáhlé nevyužívané plochy). Dále se zde nacházela nepřehledná zákoutí např. v místě zelených ploch či při vstupu do tunelu. Ta poskytují útočiště uživatelům alkoholu a drog.

Také příliš rušné zastávky s vysokou koncentrací lidí a aktivit se řadily mezi místa s vysokou zločinností. Tyto prostory byly významným sociálním a obchodním centrem množství přistěhovalců poskytujících přirozený dohled nad děním. Nejčastějším typem trestné činnosti bylo kapsářství. Výskytu kriminality nahrávaly také úzké rozměry ulic, absence přístřešků na zastávkách, špatné osvětlení, nedostatečná přítomnost policejních hlídek a nepořádek.

Na základě poznatků teorie rozbitých oken (viz výše) byla charakterizována další kategorie rizikových zastávek. V souladu se zmíněnou myšlenkou je zde hlavním problémem zanedbanost a znečištění prostředí, a také přítomnost chátrajících a nevyužívaných budov.

Tyto prostory jsou pak nechvalně proslulé pohybem příslušníků gangů a obchodníků s drogami.

Posledním typem byly prostory poskytující pachatelům trestných činů snadný únik, jelikož toto místo křižovalo velké množství cest. Zaznamenaná trestná činnost je spojená s loupežemi, manipulací s drogami, případně s fyzickým napadáním.

1.3 Prostředí a jeho vliv na percepci bezpečnosti

Na následujících řádcích jsou předloženy některé základní obecné předpoklady rizikového vnímání míst. Zmíněno bude několik skupin faktorů ovlivňujících pocit bezpečí s důrazem na faktory fyzického prostředí. Následně bude představeno pojetí rizikovosti z pohledu množství přítomných osob a dispozic daného prostoru.

Skupiny faktorů podmiňující vnímání nebezpečí

Jíchová s Kopeckou (2015) vymezují čtyři skupiny faktorů, které v různém poměru a intenzitě ovlivňují percepci bezpečnosti každého jednotlivce. Jedná se o individuální charakteristiky, fyzické prostředí, sociální prostředí a vnější faktory. Do první skupiny faktorů patří zejména biologické vlastnosti jedince. Těmi jsou především pohlaví a věk a určitou měrou také zdravotní stav, vlastní představy, znalost prostředí a vliv sociálních vztahů v komunitě. Charakteristiky fyzického prostředí negativně ovlivňující pocit bezpečí souvisí se špatným osvětlením, zanedbaným vzhledem, opuštěností a nedostatečnou přehledností prostoru (Jíchová, Temelová, 2012b). Zároveň jsou však za nebezpečná považována místa fluktuující s vysokou koncentrací přítomných osob. Konkrétně se tak jedná jak o prostory parků či podchodů, tak o nádraží, náměstí nebo podniky večerní zábavy (např. Koskela, Pain, 2000; Jíchová, Temelová, 2012a). Z pohledu sociálních charakteristik prostředí patří mezi faktory podporující pocit nebezpečí přítomnost tzv. rizikových osob., např. bezdomovců. Mezi vnější faktory pak lze zařadit vliv veškerých informačních zdrojů, které spoluvytváří obraz o dané lokalitě (Jíchová, Kopecká, 2015).

Skutečnost, že kromě bezprostřední konfrontace s kriminalitou mohou mít i nepřímé důsledky jejího výskytu negativní dopady na život a zdraví jedince či celé komunity, podtrhuje např. (Lorenc a kol., 2013). Studie těchto autorů se zabývá analýzou výsledků britských kvalitativních výzkumů zaměřených na vliv prostředí na strach ze zločinu, která zahrnuje jak jeho fyzické, tak sociální charakteristiky. Strach ze zločinu je pak podle nich velmi těsně propojen především s charakterem fyzického prostředí.

V rámci fyzického prostředí bylo zjištěno několik významných faktorů souvisejících se zvýšeným pocitem ohrožení. Jedním z nich byl například výskyt opatření fyzické ochrany majetku, jakými jsou zámky, ploty, brány či bezpečnostní přístupové systémy (Lorenc a kol., 2013). Ačkoli smyslem těchto prvků je zvyšování bezpečnosti, kontraproduktivním výsledkem je mnohdy zvýšena nejistota při pohybu v takovém prostředí. Ta je způsobena celkovým nepřátelským a nehostinným dojmem pobytu v „pevnosti“. Do jisté míry

protichůdným názorem argumentuje Lipscomb (2014), podle jehož výzkumu viditelnost bezpečnostních prvků, jakým jsou např. policisté, naopak pocit bezpečí zvyšuje. Rovněž Fisher a May (2009) hovoří o množství studií dokládajících pozitivní vliv přítomnosti zástupců bezpečnostních složek (např. Cordner, 1986). Lipscomb (2014) také dodává, že mezi bezpečnostní prvky patří i prostory se snadným přístupem nebo umožňující to, aby byl dotyčný dobře viděn.

Dalším faktorem, který v četných případech klíčovým způsobem podmiňoval vnímání bezpečnosti, byla přítomnost dostatečného pouličního osvětlení, přirozeně pak zejména během noci (Lorenc a kol., 2013). Zásadní roli osvětlení potvrzuje i Lipscomb (2014), který zároveň hovoří o existenci faktoru okamžité viditelnosti. I v prostředí s dobrým osvětlením se totiž mohou vyskytovat překážky, které určitým způsobem mění přicházející proud světla. Viditelnost může být snižována např. vzrostlou zelení, hustými korunami stromů nebo vysokými budovami (Fisher, May, 2009). Důsledkem je narušení možnosti přirozeného dohledu nad děním v prostoru a negativní pocity vyvolané v důsledku vlastní izolovanosti a uzavřenosti (Lorenc a kol., 2013). S tím je spojen také vznik temných prostor vytvářejících úkryt pro potencionálního útočníka (Fisher, May, 2009). Za účelem zvyšování celkově pozitivního vnímání bezpečnosti v daném prostoru je tak důležitá jeho otevřenost, dobrá viditelnost a dostatečný přísun světla i v noční dobu (Lorenc a kol., 2013).

Vyšší míru strachu ze zločinu také způsobuje zanedbanost prostředí nejrůznějším znečištěním, odpadky či graffiti na stěnách budov. Tyto skutečnosti pak vytváří obraz nedodržování společenských norem v sociálně znevýhodněném prostředí. Dochází také obavám při pobytu v málo zalidněné lokalitě. Záležitostí s poměrně diskutabilními účinky je dle respondentů z analyzovaných výzkumů zavádění kamerového systému. Toto opatření mělo jak své zastánce, tak zaryté odpůrce. Také se velmi lišily názory na jeho samotnou efektivitu. (Lorenc a kol., 2013)

Jedním z klíčových faktorů sociálního prostředí je to, jak je s ním dotyčná osoba obeznámena. Respondenti obvykle hodnotí známé prostředí jako bezpečnější, někdy také navzdory jeho nechvalné pověsti. Důvodem je často to, že dotyční zde strávili velkou část svého života a také znají zdejší usedlíky. S tím souvisí fakt, že důvodem strachu pak mohou být nově příchozí obyvatelé, kteří tento stav naruší. Nebezpečí mohou vzbuzovat také postávající mladí lidé utvářející skupiny a rovněž osoby užívající alkohol či jiné drogy v bezprostředním okolí barů a hospod. (Lorenc a kol., 2013)

Ze závěrů některých výzkumů je patrné, že někteří respondenti pokládají strach ze zločinu za významný faktor negativně ovlivňující jejich duševní zdraví. Mnohem viditelnějším důsledkem jsou však limity omezující jednotlivce v jejich sociálně-kulturních aktivitách, či venkovních pohybových a sportovních činnostech. To může v krajním případě vést až k úplné izolaci, kterou jsou nejvíce ohroženy ženy, starší lidé a jinak znevýhodněné osoby. Na základě výše popsaných zjištění lze obecně říci, že strach ze zločinu přispívá k ještě většímu vyloučení znevýhodněných lokalit v důsledku jejich špatné pověsti. (Lorenc a kol., 2013)

Vliv zalidněnosti a otevřenosti prostoru

Jíchová společně s Temelovou (2012b) hovoří o čtyřech kategoriích rizikových míst definovaných podle zalidněnosti a otevřenosti prostoru (podle Koskela, Pain, 2000). První kategorií jsou místa otevřená a prázdná, typická svou dostupností a nízkou zaplněností lidmi (Koskela, Pain, 2000). Zde mohou patřit parky (mnohdy navíc rozsáhlé, špatně osvětlené) a také ulice, náměstí a nádraží, kde může být negativně vnímána přítomnost rizikových skupin (např. Koskela, 1999; Cozens a kol., 2003). Naproti tomu otevřeným a zalidněným prostorům je vlastní kromě dostupnosti a volného průchodu také vysoká fluktuace osob (Koskela, Pain, 2000). Rizikovost v těchto případech souvisí spíše s přítomností problémových skupin, méně pak s vlastnostmi fyzického prostředí. To však nemusí být vždy pravidlem. Některé lokality mohou být obtížně zařaditelné z důvodu svého odlišného charakteru během denní a noční doby, např. náměstí.

Mezi uzavřená a současně prázdná místa se řadí podchody, tunely, slepé ulice, zákoutí a případně stanice metra (Koskela, Pain, 2000). Charakteristikami způsobujícími negativní vnímání jsou neudržovanost, špatné osvětlení a nepřehlednost, které společně s opuštěností vytváří dojem izolovanosti vůči okolí (Koskela, Pain, 2000; Cozens a kol., 2003). Uzavřená místa s vysokou koncentrací osob jsou náchylná na výskyt zločinného chování v důsledku své zalidněnosti (Koskela, Pain, 2000). Do této kategorie mohou patřit restaurace, nákupní centra, stanice metra a nádraží (Cozens a kol., 2003).

1.4 Rešerše výzkumů zkoumajících pocit bezpečí

Zkoumáním pocitu bezpečí se v posledních desetiletích zabývalo velké množství odvětví od kriminologie, sociologie, geografie až po psychologii. Předmětem této části práce je představit charakter a dosažené výsledky některých vybraných prací realizovaných na různých úrovních územních celků. Zároveň je také záměrem poskytnout čtenáři závěry některých srovnávacích studií. V této části bude dále prostor pro poodhalení procesu vymezování nebezpečných míst a také jejich typologického řazení. Představeny budou práce nejen akademických pracovníků, ale rovněž specializovaných institucí. Ačkoli tato podkapitola nenabízí vyčerpávající výčet všech možných druhů a typů výzkumů, bude předloženo množství sociálních a fyzických vlastností prostředí, které ovlivňují vnímání bezpečnosti.

Pocit bezpečí v Praze a jejích částech

Ve studii zaměřené na percepce prostoru pražských čtvrtí Žižkov a Jarov (Jíchová, Temelová 2012a) bylo jedním z cílů zjistit, v jakých místech se jejich občané necítí bezpečně a jaké faktory tyto emoce způsobují. Ve vývoji obou městských čtvrtí a jejich částí lze dle autorek spatřovat významné rozdíly. Ty se projevují např. v zachovalosti a fyzickém vzhledu jednotlivých budov i celkového prostředí. Žižkov si navíc v průběhu historie vysloužil pověst lokality s častými projevy zločinného chování. Nicméně podle policejních statistik výskyt

skutečné kriminality v současnosti nikterak nevybočuje vzhledem průměrným hodnotám za celé území města Prahy. Na druhou stranu dochází k některým druhům trestné činnosti nadprůměrně často (např. vloupání do bytů). Problém také mnohdy představuje velké množství hospod, heren a „nonstopů“.

Dílním zjištěním, jež vyplynulo z dotazníkového šetření, bylo, že většina respondentů se v okolí svého bydliště cítí bezpečně. Není také překvapením, že během denní doby se jejich podíl pohyboval okolo 90 %, zatímco po setmění se snížil přibližně o polovinu. Příznačné byly také jisté rozdíly mezi pohlavími, kdy podíl mužů pociťující bezpečí během noční doby byl zhruba dvojnásobný oproti ženám. Celkový obraz částí Žižkov a Jarov z pohledu jeho rezidentů se jevil spíše jako pozitivní, kdy 65 % z oslovených považuje tyto čtvrti za zcela nebo spíše bezpečné.

Hlavní částí výzkumu pak byla identifikace nebezpečných míst. Významnou roli v tomto ohledu hrála velmi často negativní zkušenost respondentů obvykle s kriminálním chováním. Tyto zjištěné lokality byly typologicky zařazeny do několika kategorií vyznačujících se určitými vlastnostmi fyzického a sociálního prostředí. Nejvíce respondentů uvedlo jako nebezpečnou lokalitu některý z *parků*, zejména pak v důsledku přítomnosti narkomanů, bezdomovců, exhibicionistů a part mládeže. Druhou nejčastější kategorií byla *opuštěná, odlehlá a zanedbaná místa* zahrnující některé dílčí lokality v parcích, a také nevyužívané chátrající budovy a prostory. Tato odpověď se mohla mnohdy překrývat se samostatnou kategorií *tunely a podchody*. Z hlediska fyzických charakteristik prostředí byla považována za nebezpečná také *nedostatečně osvětlená místa*. V neposlední řadě byly dalším typem prostory *náměstí* a také *hospody, herny, nonstopy a jejich okolí*. Oproti předchozím místům je v tomto případě důvodem negativního vnímání naopak vysoká koncentrace lidí a v rámci něj pak především výskyt uživatelů alkoholu. Kromě výše uvedených rizikových skupin byla v souvislosti se strachem ze zločinu hojně zmiňována také romská menšina.

V jiném výzkumu stejných autorek (Jíchová, Temelová 2012b) byla upřena pozornost na odlišnosti v percepci rezidentů centrální – historické (Praha 1) a vnitřní městské části (Praha 3) Prahy. V případě, že bylo porovnáno rozložení trestné činnosti, dosahovalo nejvyšších hodnot centrum města. Nicméně kriminalita neklesala vždy rovnoměrně ve směru vnitřní město-vnější město-městská periferie, nýbrž záleželo na daném druhu trestné činnosti. V Praze 1 dosahoval nápad téměř všech trestných činů nadprůměr. V Praze 3 byly hodnoty nižší, nicméně rovněž nadprůměrné v porovnání s celým městem.

Na základě „míst strachu“ uvedených respondenty vznikla typologie nejvíce zmiňovaných lokalit v obou městských částech. Nejčastějším typem lokality byly shodně v Praze 1 (30 % respondentů) i Praze 3 (60 %) *parky*. Autorky však poukázaly na významný rozdíl v charakteru jednotlivých pražských parků. V Praze 3 jsou parky prostorově rozsáhlejší a zdejší zeleň je méně dotčená, což vytváří nepřehledné, tmavé a mnohdy opuštěné či špatně udržované prostory. V Praze 1 jsou parky udržovány spíše v městském typu a jsou zároveň navštěvovány mnohem vyšším počtem lidí.

Dalšími dvěma často označovanými kategoriemi lokalit byly *ulice* a *náměstí*, v rámci nichž byly rozlišovány centrální a vedlejší prostory. Centrální ulice a náměstí byly charakteristické především zvýšeným pohybem osob a umístěním obchodů a služeb. Oproti tomu vedlejší části těchto lokalit se vyznačovaly mnohem nižší zalidněností a také méně udržovaným prostředím. Rozdíl mezi vnímáním respondentů různých městských částí byl patrný zejména z pohledu náměstí, kde občané Prahy 1 vnímali negativně spíše větší rušná náměstí, naopak rezidenti Prahy 3 hovořili o méně frekventovaných malých prostranstvích.

Jako další kategorie byla vymezena *oblast* odpovídající prostorově rozsáhlejší lokalitě, pro kterou platily podobné vlastnosti fyzického a sociálního prostředí. Z hlediska vysokého výskytu a pohybu přepravujících se osob na tom byly podobně rovněž *nádraží a jejich okolí* a také *okolí stanic metra a nákupních center*. Pro prostory prvního typu je rovněž příznačná jistá uzavřenost a v některých případech také nepřehlednost. Částečně uzavřenými prostory byly dále *podchody a tunely*, pro něž je vlastní snižená možnost pohybu a špatné osvětlení. Do poslední skupiny byla řazena „okolí nočních podniků“, ve kterém je obvykle problematický pohyb uživatelů alkoholu a drog a negativní důsledky jejich chování (agresivita, nepořádek, hluk).

Rezidenti obou městských částí ve svých odpovědích obdobně jmenovali místa patřící do vymezených kategorií lokalit. Jejich názory se však do jisté míry rozcházely v tom, co způsobovalo jejich pocit ohrožení. Obyvatelé Prahy 1 zmiňovali především přítomnost rizikových osob, nejvíce bezdomovce, narkomany, „podivné“ osoby a opilce. Specifikem pak byli kapsáři a v lokalitách kategorií „ulice“ a „náměstí“ taxikáři, překupníci, prostitutky. O charakteristikách fyzického prostředí pak oslovení hovořili jen velmi málo. Rezidenti Prahy 3 uváděli jako negativum rovněž rizikové osoby, v tomto případě hlavně Romy, narkomany, bezdomovce, opilce a obecně „podivné“ osoby, přisuzovali však mnohem větší váhu fyzickým vlastnostem prostředí. Mezi odpověďmi se objevovala kritika nedostatečného osvětlení a opuštěnosti prostorů (např. v parcích a v kategorii ulic) a dále jejich nepřehlednost (podchody a tunely) nebo zanedbanost. Tyto skutečnosti byly autorkami vysvětlovány jako výsledek působení odlišných funkčních vlastností a také rozdílného sociálního a fyzického prostředí jednotlivých městských částí. Podle komentářů respondentů se v rámci obou území ukazuje jako problematické provozování mnoha nočních podniků a s tím spojené chování jejich návštěvníků (opilé osoby, nadměrný hluk, nepořádek, agresivita).

V rámci další studie výše citovaných autorek (Jíchová, Temelová, 2011), bylo srovnáno vnímání bezpečnosti různými skupinami občanů v centru Prahy (Praha 1), vnitřním městem (Žižkov a Jarov) a v suburbánní zóně (Jesenice). Z typologie jednotlivých nebezpečných míst (Tab. 1) je patrné, že se některé klíčové charakteristiky prostředí opakují napříč svým charakterem odlišnými zkoumanými územími. Jedná se zejména o plochy se zelení, frekventovaná místa s vysokou koncentrací přítomných osob nebo okolí hospod a dalších podniků. Dominující faktory podmiňující pocity ohrožení se však již zcela neshodovaly. V Praze 1 a Žižkově vnímali respondenti negativně především rizikové osoby. V rámci vnitřního města pak bylo záporné hodnocení občanů také často spojené negativním vnímáním fyzického prostředí - okrajové a špatně osvětlené části a celková horší udržovanost

prostředí. Rezidenti Jesenice označovali konkrétní místa méně často a do jisté míry se také jednalo o typologicky rozdílnější prostory.

Tab. 1 – Typologie nebezpečných míst

PRAHA 1	ŽIŽKOVA JAROV	JESENICE
Parky	Parky	Rybník a okolí
Železniční stanice	Opuštěná a zanedbaná místa	Ulice
Okolí metra a nákupních center	Náměstí	Centrum obce
Hlavní náměstí	Okolí hospod, heren, non-stopů	Okolí autobusových zastávek
Ulice s nočními podniky	Tunely, podchody	Tmavá zákoutí, les
	Špatně osvětlená místa	Okolí hospod

zdroj: Jíchová, Temelová, 2011 (vlastní zpracování)

Sociálně vyloučené lokality v Ostravě

Jiným příkladem výzkumu pocitu bezpečí je situační analýza (SocioFactor, 2017) v sociálně vyloučených a dalších rizikových lokalitách na území města Ostravy. Podle jejich autorů se důsledky restrukturalizace české ekonomiky v 90. letech minulého století projevovaly v Ostravě velkým odlivem pracovních sil, zejména mladších ročníků a později zvyšující se nezaměstnaností. Tyto skutečnosti pak následně podmiňovaly výskyt sociálně-patologických jevů jako sociální deprivace, chudoba a kriminalita. Cílem výzkumu bylo odhalit spokojenost občanů s bydlením a jejich vnímání bezpečnosti napříč z hlediska skutečné kriminality různou intenzitou postiženým lokalitám. Pro analýzu bylo vybráno pět ostravských obvodů: Moravská Ostrava a Přívoz, Vítkovice, Ostrava – Jih, Slezská Ostrava a v rámci jejího obvodu zvlášť část Kunčičky. Každá z těchto oblastí byla následně, podle míry kriminality rozdělena na tři podoblasti, a to na rizikové lokality (vysoká míra kriminality), lokality běžné (průměrná míra kriminality) a lokality hraniční (ovlivněné rizikovými lokalitami). Rizikové lokality byly charakteristické také svou mírou sociálního vyloučení.

V první části bylo zjišťováno procentuální množství respondentů, kteří se v rámci svého bydliště, hierarchicky z pohledu různých měřítek, cítí bezpečně, a to „za světla“ a „za tmy“. Nebylo překvapením, že nejlépe se cítili respondenti shodně napříč všemi lokalitami na nejnižší hierarchické úrovni, tedy ve svém vlastním bytě či domě, a to nehledě na denní dobu. Nejnižší hodnotou bylo 81 % respondentů, kteří se cítili bezpečně v běžné lokalitě během doby, kdy je venku tma. Naopak největší podíl respondentů (97 %) bylo zjištěno v hraničních lokalitách, a to shodně před i po setmění. Na všech vyšších úrovních (ulice, okolí ulice, čtvrť, město Ostrava) se pak respondenti cítili podstatně méně bezpečně, a to ve všech třech typech lokalit a v obou denních dobách. Tento trend měl ne vždy pravidelnou, nicméně celkově sestupnou tendenci od úrovně ulic po celé město. Nejnižších hodnot na všech úrovních

dosahovaly lokality s označením rizikové, a to v intervalu od 6 do 29 % respondentů. V případě vzájemného porovnávání jednotlivých oblastí dopadla nejlépe Slezská Ostrava a Ostrava – Jih a nejhůře oblast Kunčičky.

Respondentům bylo dále předloženo devět různých faktorů snižujících pocit bezpečí, ze kterých mohli zvolit libovolný počet. Zdaleka nejvíce dotazovaných spojovalo svůj pocit nebezpečí s problémovými osobami, ať už přímo s jejich výskytem (89 %) či s místy, kde se tyto dotyční často vyskytují (78 %). Dalšími důvody byla neuspokojivá přítomnost policejních příslušníků (42 %), absence kamerového systému (29 %), nedostatečné osvětlení (26 %) a volně pobíhající psi (23 %). Dílčími příčinami bylo malé zapojení asistentů prevence kriminality (14 %) a také příliš mnoho automobilů. V rámci hloubkových individuálních rozhovorů oslovení hovořili také o negativním vlivu nepřehlednosti veřejného prostoru vlivem špatného osvětlení, městské zeleně či některých staveb. Jako zdroj nebezpečí byla považována také MHD (z důvodu uzavřenosti prostoru a jeho nedostatečné kontroly), nenávisť mezi odlišnými etniky a špatná práce policistů.

Pro bližší specifikaci problémovosti inkriminovaných osob měli respondenti k dispozici pět kategorií a také možnost vlastní odpovědi. Ve vyjádřeních dominovali uživatelé návykových látek, konkrétně drog (70 %) a alkoholu (55 %), a také skupiny mladých lidí (49 %). V rámci volné odpovědi (30 %) respondenti hovořili o strachu z Romů, z nepřizpůsobivých obyvatel a z obyvatel ubytoven. Stejného podílu (30 %) dosáhla možnost bezdomovci a o něco méně (28 %) dealeri.

Za účelem upřesnění míst výskytu problémových osob sloužilo osm definovaných kategorií a také zde vlastní formulace. Respondenti nejčastěji spojovali jejich přítomnost s hernami a bary vybavenými hracími automaty (48 %), dále s ubytovnami (40 %), hospodami a bary (38 %), parky (34 %) a se zastávkami a přístřešky (27 %). Mezi vlastními odpověďmi (25 %) se objevovali garáže, obchody s potravinami, zastavárny, podchody a průchody pod mosty, dětská hřiště a pískoviště a také diagnostický ústav (v Kunčičkách). V neposlední řadě šlo o opuštěné domy (15 %), nájemní byty (13 %) a skládky společně s okolím popelnic (12 %).

Bezpečnost v Hodoníně

Výzkum realizovaný ve městě Hodonín (Temelová a kol. 2013) ukázal závěr, že významné faktory negativně ovlivňující pocit bezpečí jsou v tomto případě často zapříčiněny vlastnostmi sociálního prostředí. V rámci dotazníkového šetření respondenti hovořili zejména o „obavách z občanů jiných národností“, „nevhodném chování mladistvých“ a také o „častém výskytu problémových osob“. Mezi důvody se rovněž objevovaly některé z typů kriminálního chování jako např. krádeže kol, bytové krádeže, výtržnictví, rvačky nebo výrobu a distribuci drog. Jako nedostatek fyzického prostředí bylo nejčastěji spatřováno špatné pouliční osvětlení.

Díky rozhovorům s občany Hodonína byly objeveny konkrétní důvody snižování jejich pocitu bezpečí. Velký počet obyvatel vyjadřoval své obavy v důsledku „problematických“ skupin obyvatel, nejčastěji – „feťáci, bezdomovci, opilci a Romové“. Přítomnost těchto osob respondenti spojovali s užíváním alkoholu a jiných návykových látek a s tím spojenými negativními projevy chování. Dle autorů této studie je však podle charakteru některých odpovědí patrné, že pocity dotazovaných nebyly vždy založeny na racionálních úvahách, nýbrž že je ovlivňovaly zažitá stereotypy a vlastní představy. Do této skupiny byli zařazováni také recidivisté, konkrétně např. podomní prodejci. Specifikem bylo uvedení rezidentů konkrétní lokality v blízkosti městského parku.

Mezi problematická místa byly v dotazníkovém šetření často řazeny lokality ve vnitřním městě – vlakové nádraží, autobusové nádraží, centrální veřejný prostor (náměstí a jeho sousední ulice), okolí zimního stadionu a také oblast městského lesa v jedné z periferních částí. Dále zde patřily podchody, neosvětlená a opuštěná místa a také noční podniky. Autoři dále hovoří o skutečnosti, že v otázce vnímání nebezpečí v určitých místech hraje roli bydliště respondenta, funkce a způsob využívání daného prostoru a také pověst dané lokality. V rámci tohoto výzkumu byla většina obávaných lokalit v očích respondentů spojena zejména se sociálními (oproti fyzickým) charakteristikami, tedy s určitými rizikovými skupinami osob. Kromě již výše zmíněných jimi byly také „partičky podivných lidí, individua, fandové nebo skinheadi“.

Srovnání výsledků v Olomouci, Opavě a Jihlavě

Příkladem práce zaměřené na zjišťování percepce bezpečnosti použitím metody pocitové mapy a její komparaci mezi vybranými městy je práce autorů Pánka, Pászto a Šimáčka (2017). Jejím cílem bylo zjistit, zda napříč různými městy, kterými byla Olomouc, Opava a Jihlava, existují funkční podobnosti mezi lokalitami, ve kterých se lidé necítí bezpečně.

V Olomouci bylo negativně vnímáno zejména hlavní vlakové nádraží, parky v oblasti centra a částečně také suburbánní obytné zóně včetně některých sociálně vyloučených lokalit. Respondenti zároveň označili více než dvojnásobný počet míst během noční doby než během dne. Zejména po setmění pak bylo vnímáno negativně centrum města a rovněž panelová sídliště. Mezi důvody, které respondenti uváděli v rámci svých komentářů, se objevovala přítomnost nejrůznějších podezřelých osob, bezdomovců, uživatelů alkoholu a drog, Romů a kapsářů. Někteří si také stěžovali na nedostatečné pouliční osvětlení.

V Opavě respondenti označili rovněž více míst v rámci noční oproti denní době. Konkrétně se jednalo o hlavní vlakové nádraží, centrum města s dvěma hlavními náměstími, a z důvodu přítomnosti bezdomovců a dalších podezřelých osob také o lokality parků. Zejména v širším okolí hlavního nádraží zdůvodňovali respondenti svůj výběr také výskytem uživatelů návykových látek. Mezi nebezpečné byly řazeny dále oblasti spojené s přítomností romské menšiny, podchody a některé tmavé části ulic v centru.

Také v Jihlavě se lidé celkově cítili méně bezpečně během noci. Jednoznačně největším ohniskem pocitu nebezpečí bylo hlavní náměstí v centru města. Kromě něj dále panelové sídliště v periférii města a hlavní vlakové nádraží. Méně negativně byl vnímán také park v blízkosti centrálního náměstí a okolí obchodního centra.

Všechna tři města vykazovala typologicky podobné lokality pocitu nebezpečí, kterými byly vlaková nádraží (a to bez ohledu na denní dobu), parky, vyloučené lokality spojené obvykle s romskou menšinou a špatně osvětlená zákoutí v oblasti centra města. Ze zjištěných komentářů pak vyplývá, že důvodem velmi často byli uživatelé alkoholu a jiných návykových látek a také bezdomovci. Z pohledu obou pohlaví pak byly nebezpečné lokality rozlehlejší v rámci percepce žen než mužů.

Komparace percepce v obcích Plzeňského kraje

Rozsáhlejší komparační studii mezi rezidenty devíti obcí na území jednoho kraje provedli pracovníci Centra aplikované antropologie a terénního výzkumu (Toušek, Hejnal, 2011) při Katedře antropologie Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni. Ti na Plzeňsku pracovali s odpověďmi 1100 občanů těchto vybraných municipalit: Blovice, Domažlice, Kralovice, Přeštice, Rokycany, Stříbro, Sušice, Tachov a Železná ruda.

Během rozhovorů se v dotazníku vyjádřilo 60 % z celkového množství respondentů, že zažívá strach z určitých skupin osob. Tento podíl byl nejvyšší v obci Stříbro (70 %), naopak zcela se vymykala hodnota v Železné rudě (25 %). Z vlastních odpovědí vyplynulo, že jde zdaleka nejčastěji o Romy, jež uvedla více než třetina (39 %) dotazovaných. Mnohem méně pak byli zmiňováni drogově závislí (21 %), opilci (17 %), občané bývalého SSSR (11 %), bezdomovci (8 %), party teenagerů (6 %), pravicoví extremisté (4 %), Vietnamci (4 %), občané bývalé Jugoslávie (3 %) a trestané osoby (3 %). Pouze zřídka pak důvodem byli pachatelé organizovaného zločinu, duševně nemocní, muslimové a levicoví extremisté.

Z pohledu jednotlivých obcí dosahovala odpověď „Romové“ všude kromě jedné výjimky nejvyššího podílu, prvenství v tomto ohledu pak dosáhlo Stříbro (61 %). Onou výjimkou je Sušice, kde kategorii Romů (20 %) předčili drogově závislí (45 %) a také opilci (23 %). Tyto dvě skupiny pak ve většině dalších obcí zastupovaly druhou a třetí nejčastější možnost. Jinak tomu bylo pouze v Rokycanech, zde je přeskočili občané bývalého SSSR (14 %), a v Železné rudě, kde kromě této stejné kategorie (8 %) dosáhli vyššího podílu také Vietnamci (9 %).

Během dotazování byla zjišťována také přítomnost nebezpečných lokalit. Z celkového počtu všech respondentů sdělilo 35 % z nich, že v okolí jejich bydliště existuje místo, kterému se po setmění vyhýbají. Na úrovni obcí byla tato možnost nejvíce volena ve Stříbře (45 %) a nejméně v Železné rudě (13 %). Následně byly vyhodnoceny vždy tři nejobávanější místa za každou obec. Mezi těmito lokalitami figurovaly některé ulice a náměstí, dále autobusová a vlaková nádraží, parky a také obecně bary a herny.

Výzkum Institutu pro kriminologii a sociální prevenci

Poněkud odlišným typem výzkumu je práce Institutu pro kriminologii a sociální prevenci (Holas a kol., 2016), kde byla zjišťována intenzita strachu respondentů z trestné činnosti. Zde byl pocit bezpečí hodnocen na základě otázek týkajících se osamocněního pohybu respondenta v lokalitě vlastního bydliště před a po setmění. Obavy z kriminality byly měřeny na šestistupňové škále (1 = velmi, 6 = vůbec ne) položením dvou otázek zjišťujících, jak moc se oslovení obávají majetkového/násilného trestného činu v okolí jejich bydliště. Cílové lokality výzkumu byly voleny tak, aby byly zastoupeny jednotlivé velikostní kategorie obcí, s ohledem na různorodost kulturně-historického vývoje a současného stavu socio-ekonomických podmínek. Vybrány byly pražské čtvrti Žižkov a Jarov (Praha 3), Břevnov a Veleslavín (Praha 6), města Plzeň, Brno, Chomutov a Písek a také venkovské oblasti Rýmařovska (severní Morava) a okolí Polné (Vysočina).

Během denní doby se bezpečně cítilo 71 % z celkového počtu respondentů. Z pohledu jednotlivých lokalit se projevovaly významné rozdíly mezi venkovskými oblastmi (Rýmařovsko i okolí Polné shodně 91 %) a také Pískem (83 %) v porovnání s ostatními městy resp. městskými částmi, kde byly hodnoty výrazně nižší, zejména v Chomutově (53 %), v Praze 3 (62 %) a v Plzni (67 %), a dále také v Brně a Praze 6 (70 %). Situace vyznívala příznivěji pro venkovské oblasti i v otázce bezpečnosti po setmění, kdy celkově hodnoty pochopitelně klesaly (26 % z pohledu celkového počtu respondentů), nicméně v obdobném poměru k předchozímu případu. Nejméně bezpečně se i zde cítili občané Chomutova (15 %), Prahy 3 a Brna (20 %), naopak v okolí Polné (51 %) a na Rýmařovsku (45 %) se i v tuto dobu cítila bezpečně polovina (resp. téměř polovina) respondentů. Tomuto rozložení do jisté míry analogicky odpovídaly hodnoty na opačných stranách v rámci škál obou otázek. Například možnost „po setmění nevyházím“ volili nejvíce obyvatelé Chomutova (16 %), Prahy 3 (14 %) a Prahy 6 (11 %).

Úroveň obav z celkové kriminality byla srovnávána pomocí průměrné hodnoty obav z majetkové a násilné kriminality. Tyto průměrné hodnoty byly nejnižší ve venkovských oblastech (2,2), o něco vyšší byly v Písku (2,7) a také v Brně, Praze 6 a Plzni (3) a nejvyšší v Praze 3 a Chomutově (3,2). Obě jednotlivé kategorie obav pak zejména ve svých krajních hodnotách kopírují trend rozložení těchto průměrných výsledků s tím, že mírně vyšších hodnot dosahovaly obavy z majetkové kriminality (průměr = 2,99) než z kriminality násilné (průměr = 2,85). Celkově lze říci, že občané venkovských oblastí Rýmařovska a okolí Polné se cítili mnohem více bezpečně ve svých obcích, než tomu bylo u obyvatel větších měst a městských částí zejména pak Chomutova a Prahy 3.

Bezpečnostní situace v Mostu a Litvínově

Zajímavé závěry přináší také diplomová práce Němečkové (2014). Autorka v ní srovnává percepce bezpečnosti v Mostu a Litvínově, což jsou podle jejího názoru města srovnatelných charakteristik. Prostřednictvím dotazníkového šetření respondenti hodnotili na škále 1-5 (1 = nejlepší hodnocení, 5 = nejhorší hodnocení) šestnáct vybraných faktorů

souvisejících s bezpečnostní situací. Hlavním smyslem práce bylo zjistit, s jakými odlišnostmi vnímají bezpečnost občané těchto dvou měst a také to, ve kterých oblastech se v tomto ohledu projevují nejpálčivější problémy.

První tři příčky nejhoršího průměrného hodnocení dosahovaly v obou městech v totožném pořadí faktory nezaměstnanost, výskyt nebezpečných lokalit a stav životního prostředí. Další faktory se již v pořadí dle své průměrného hodnocení sice neshodovaly, nicméně dosahovaly velmi podobných hodnot. Patřily mezi ně: sousedství barů a heren, násilné trestné činy, krádeže, zdravotní péče, kvalita městských strážníků, kvalita policistů, počet městských strážníků, bezpečí, počet policistů, přítomnost obchodů a pouliční lampy. Výjimkou v tomto ohledu jsou pouze proměnné kulturní zázemí a rozvoj a vedení města výrazně se odlišující v rámci svých průměrných hodnot. Vzájemná podobnost obou měst v otázce bezpečnostní situace je rovněž patrná z celkového průměrného hodnocení, kdy Most dosáhl hodnoty (3,2) a Litvínov (3,4). Budeme-li považovat zvolené faktory za proměnné ovlivňující pocit bezpečí, lze na základě výsledků tohoto šetření konstatovat, že ve městě Most a Litvínov je bezpečnost vnímána srovnatelně a její stav je závislý na stejných rozhodujících indikátorech.

2. METODOLOGIE A STRUKTURA VÝZKUMNÉHO VZORKU

Druhá kapitola se věnuje nastínění procesu vzniku této práce a uvedení použitých metodických postupů. Popsány jsou kroky vedoucí k výběru analyzovaných dat, způsob jejich zpracování a následné hodnocení. Stěžejní částí je popis kroků vedoucí k lokalizaci a identifikaci významných ohnisek pocitu nebezpečí. Do této kapitoly byla zařazena také analýza struktury měst a obcí, s jejichž pocitovými mapami bylo pracováno.

2.1 Průběh práce

Data sloužící pro tuto práci vychází z výzkumů zaměřených na vnímání prostoru v rámci území měst a obcí očima jejich rezidentů. Jedná se o záměry vycházející z iniciativ zástupců daných municipalit s cílem odhalit prostorové preference občanů. Metodou použitou k získání dat byla pocitová mapa. Jednotlivé pocitové mapy byly zaměřeny na rozličná témata, pro tuto práci však bylo klíčové vnímání bezpečnosti. Mimo pocit bezpečí respondenti v dotčených obcích hodnotili, např. kde tráví svůj volný čas, kde nakupují či sportují, které prostory jsou podle nich příjemné, nebo naopak zanedbané a mnoho dalšího. Pocity bezpečí byly v některých případech vytvářeny na veřejných událostech. Těmi byla zejména „Fóra Zdravého města“ pořádaná členy Národní sítě Zdravých měst. Druhou cestou tvorby pocitové mapy byla „online varianta“ ve formě webové aplikace na adrese <http://pocitovamapa.nszm.cz> nebo <https://www.pocitovemap.cz>. Oba tyto způsoby pak byly mnohdy využívány zároveň. Soubor dat potřebný pro účely této diplomové práce byl autorovi zpřístupněn vedoucím práce, který je zároveň spoluautorem projektu PocitoveMapy.cz.

Jak již bylo zmíněno, tématem pocitových map odpovídajících náplni této práce byla otázka bezpečnosti. Hlavním kritériem tak bylo zaměřit se pouze na ty výzkumy, které pracovaly s pocitem bezpečí v konfrontaci se strachem ze zločinu. Předmětem této práce tak nebyla dopravní bezpečnost (týkající se užívání prostoru komunikací chodci a řidiči dopravních prostředků). Pro tyto účely byly konkrétně relevantní otázky zjišťující, kde se respondenti „necítí bezpečně“, kde se „bojí“, kde pociťují „neklid“ či „nebezpečí kriminality“. Pokud respondenti v návaznosti na blíže nespecifikovanou otázku zjišťující jejich pocit bezpečí označovali riziková místa z hlediska dopravy, nebyly tyto lokality rovněž brány v úvahu. V případě, že byly položeny otázky odlišující vnímání bezpečnosti během denní a noční doby, byla všechna získaná data sjednocena v jedno. Tyto předpoklady byly základem pro prvotní výběr dat. Výzkumy v oblasti vnímání bezpečnosti probíhaly v desítkách obcí na území České republiky od roku 2014 až do období realizace této práce (2018).

Dále bylo zapotřebí zvolit pouze výzkumy poskytující dostatečné množství dat. Zde byla stanovena hranice pro velikosti výzkumného vzorku minimálně 1% zapojených respondentů z celkového počtu obyvatel za danou obec. Tato hodnota vycházela z dat ČSÚ

o počtu obyvatel s trvalým pobytem k 1. 1. 2018. Tuto podmínku splňovalo celkem 24 obcí (viz Tab. 2). Výsledky těchto pocitových map pak byly předmětem této práce.

2.2 Zpracování dat

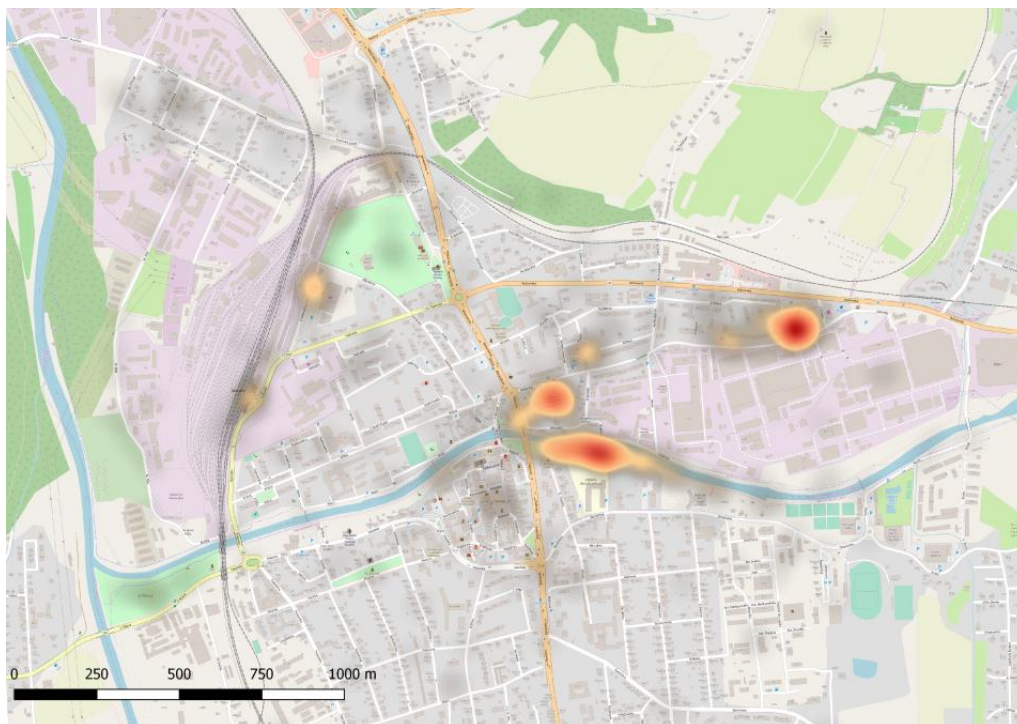
Získaná data měla počáteční podobu bodové vrstvy. Pro jejich další použití bylo nezbytné je upravit tak, aby bylo možné vymezit nejvýznamnější shluky tvořené lokalizovanými body. Bodová vrstva byla pro tyto účely zpracována v prostředí GIS za použití metody *heat map*. *Heat map* je metoda pro vyjádření prostorových dat, která využívá barevné odlišnosti na základě koncentrace bodů ležících na daném území (Yeap, Uy, 2014). Možnostmi využití a také hodnocením *heat map* jako nástroje vizualizace prostorového rozmístění geografických informací v prostředí GIS se zabývali Néték a kol. (2018). Ve své práci hovořili o tématech využívajících *heat map*, kterými jsou např. distribuce dopravních nehod, volební výsledky, rozmístění služeb či míra kriminality. Podle autorů je velkou výhodou této metody zejména možnost zpracovat výzkumné vzorky velkého množství dat a identifikovat nejvýznamnější shluky bodů.

Mapové výstupy pro tuto práci byly vytvářeny v prostředí softwaru QGIS. Klíčovým parametrem při jejich tvorbě metodou *heat map* byla hodnota rádia. Rádium určuje prostorový vliv v okolí jednotlivých bodů, resp. jejich shluků. V případě, že v dané vzdálenosti od jednoho bodu existuje další bod(y), význam tohoto shluku se zvyšuje. Při tvorbě jednotlivých mapových výstupů byl rádium nastavován v rozmezí 4-11 milimetrů. Nižší hodnoty byly voleny tehdy, pokud se na daném území nacházela ohniska v malé vzdálenosti od sebe a bylo tak potřeba je prostorově odlišit. Naopak v případech dominance malého množství ohnisek byla hodnota rádia zvyšována tak, aby bylo možné identifikovat i méně významné shluky bodů. Dalším zadávaným parametrem byla průhlednost vrstvy, která byla nastavena ve většině případů na 15 %.

Výše popisovaná metoda byla v této práci použita pro prezentaci výsledků výzkumů a lokalizaci ohnisek pocitu nebezpečí v jednotlivých městech a obcích (obr. 1 a obr. 3). Jak již bylo řečeno, rozhodující proměnnou byla v tomto ohledu četnost (resp. hustota) jednotlivých bodů zaznamenaných respondenty. Na základě intenzity shlukování pak byly jednotlivé shluky vyznačených bodů odstupňovány barevnou škálou. Tento proces zde funguje tak, že shluky tvořené největším počtem bodů jsou zbarveny nejtmaší barvou. Z tohoto pohledu relativně méně významná místa jsou pak znázorněna světleji. Prostřednictvím *heat map* bylo získáváno relativní srovnání rizikovosti jednotlivých částí sledovaného území.

Tento popisovaný postup však může skýtat drobná úskalí. V případě malého počtu shluků tvořených nepoměrně velkým množstvím bodů může docházet k dojmu, že ostatní ohniska jsou v porovnání s nimi zanedbatelná. Proto byla intenzita zbarvení komparována také s četností výskytu jednotlivých vyznačených bodů. Na bodovou vrstvu byla upřena pozornost rovněž tehdy, když v důsledku rozsáhlosti daného ohniska docházelo ke ztrátě intenzity jeho zbarvení. Z této skutečnosti vyplývá, že důležitou roli při vymezování rizikových míst sehrály také vlastnosti jednotlivých lokalit (především jejich rozměry).

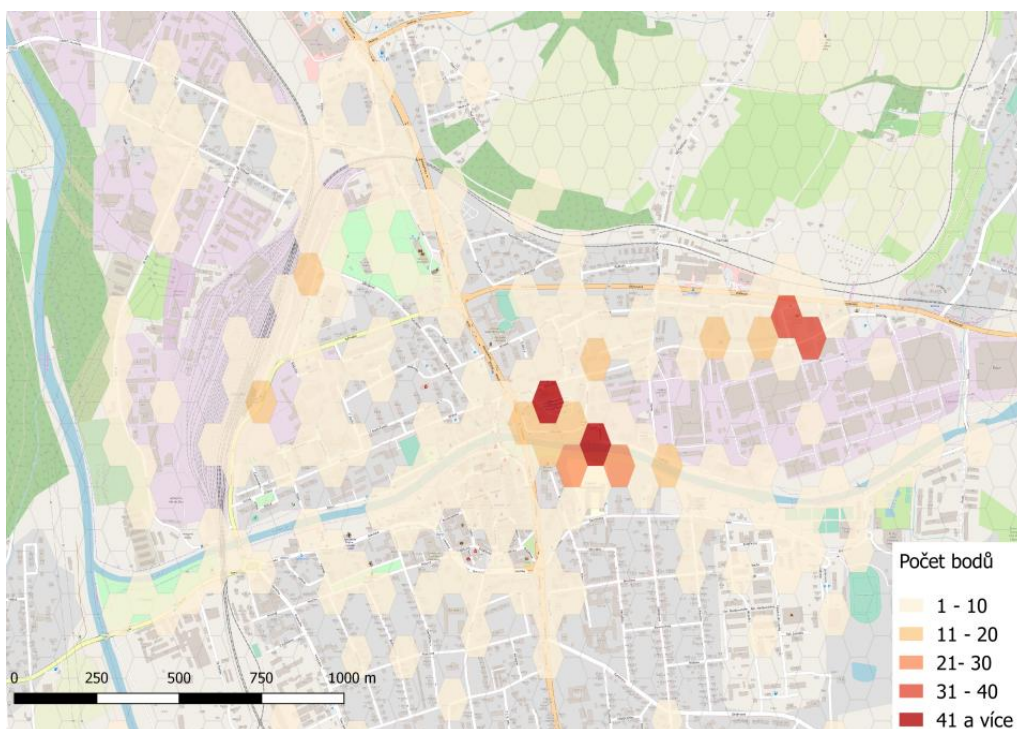
VARIANTOU PRO znázornění shluků může být rovněž využití pravidelné šestiúhelníkové sítě (obr. 2 a obr. 4). V této souvislosti hovoří Pavlíček (2017) o kartografické metodě gridu (v angličtině binning) sloužící k vyjádření hustoty bodů. Použitím této metody je bodová vrstva pokryta vrstvou pravidelných buněk ve tvaru např. čtverce či šestiúhelníku (hexagonu). Jednotlivé buňky pak disponují číselnou hodnotou na základě toho, kolik bodů se v nich nachází. To následně přináší možnost jednoduchého a přesného porovnání mezi vymezenými polygony. Metodu binning za použití čtvercové, resp. hexagonální sítě využívá ve své práci např. Kubíček a kol. (2013) pro znázornění rozmístění či hustoty obyvatelstva. Nevýhodou však může být to, že daná riziková lokalita mnohdy leží na území více polygonů najednou, případně pak skutečnost, že v rámci jednoho šestiúhelníku se rozkládá (byť třeba jen částečně) území více rizikově vnímaných míst. Tato metoda tedy může sloužit pro lokalizaci nejvýznamnějších shluků z hlediska absolutního počtu vyznačených bodů. Pro účely vymezení konkrétních rizikových míst je však potřeba detailnější analýzy. Důležitým aspektem je individuální posouzení v kontextu zkoumaného území a charakteru dané lokality.

(pozn. tmavost zbarvení znázorňuje intenzitu jevu)

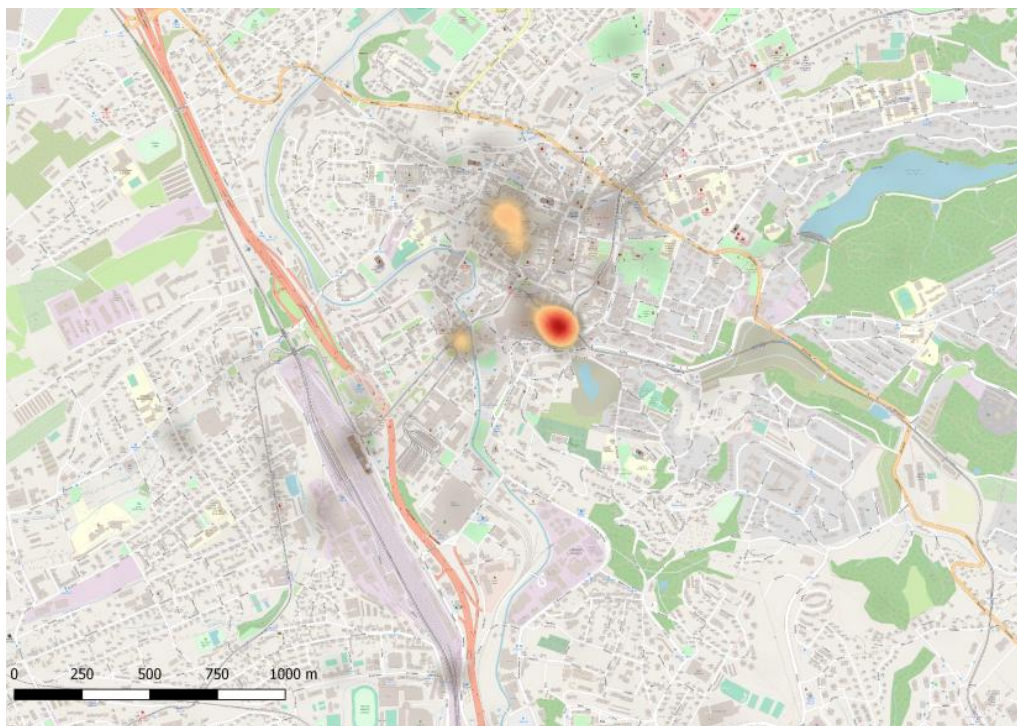
Obr. 1 – Ohniska nebezpečí, metoda *heat map* (Valašské Meziříčí)

zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2017, vlastní zpracování

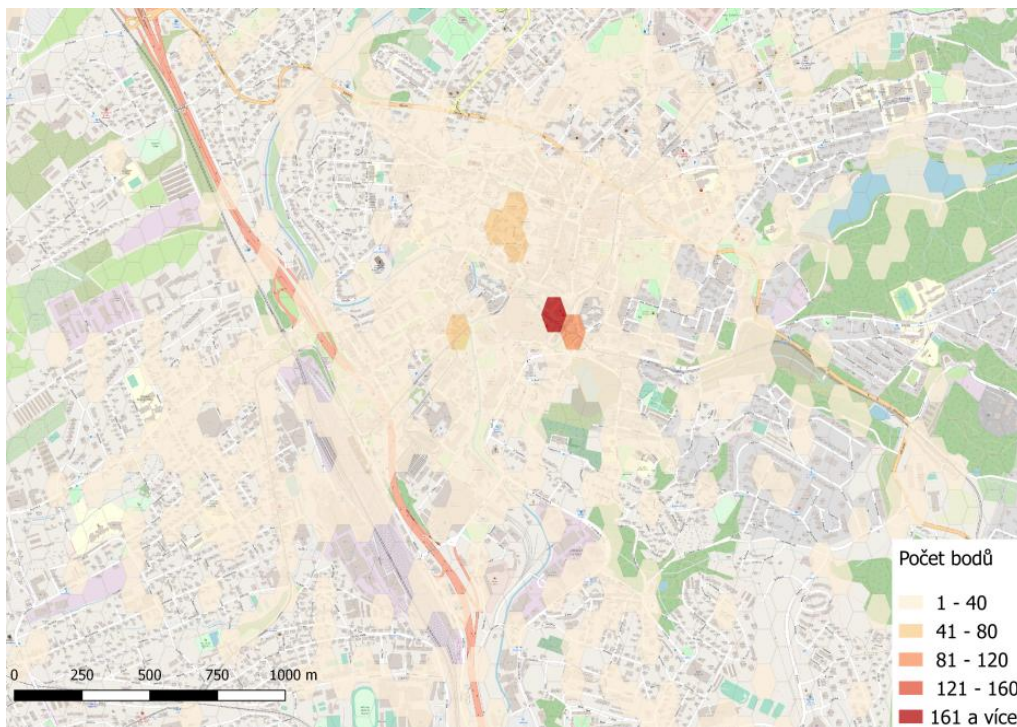
Obr. 2 – Ohniska nebezpečí, metoda sítě šestiúhelníků (Valašské Meziříčí)

zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2017, vlastní zpracování

(pozn. tmavost zbarvení znázorňuje intenzitu jevu)

Obr. 3 – Ohniska nebezpečí, metoda *heat map* (Liberec)
zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování

Obr. 4 – Ohniska nebezpečí, metoda sítě šestiúhelníků (Liberec)
zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování

2.3 Lokalizace a identifikace ohnisek pocitu nebezpečí

Charakter vymezeného ohniska velmi úzce souvisí s jeho prostorovou homogenitou, resp. heterogenitou a územním rozsahem. Rozsáhlým, ale homogenním územím jsou např. parky, které jsou obvykle tvořeny převažující zelení. Na většině jejich území pak v respondentech převládají pocity ohrožení v důsledku nedostatečného osvětlení a přítomnosti rizikových osob. Podobně rozsáhlou nicméně mnohem heterogennější lokalitou mohou být např. panelová sídliště, případně sociálně vyloučené lokality. Na jejich území mohou být situovány různé objekty - jako obytné budovy, otevřená prostranství či zázemí služeb. Hospody, herny, nebo také podchody jsou pak příklady rizikových míst rozkládající se na menší ploše, jelikož obvykle zahrnují jen své bezprostřední okolí. Přestože jsou identifikovaná ohniska v této práci poměrně různorodá svou velikostí a mnohými jinými vlastnostmi, důležitým aspektem při jejich vymezení je snaha o zachování prostorové souvislosti.

Autor práce si je vědom určité míry subjektivity v procesu identifikace ohnisek vzhledem k jejich prostorovosti. Významným argumentem ve prospěch zvolené metodiky je však absence jakýchkoliv ostrých hranic jednotlivých lokalit. Jejich rizikovost je totiž způsobena jednak fyzickými vlastnostmi (viditelnost, fyzický vzhled, znečištění) a jednak také vlastnostmi sociálního prostředí (koncentrace přítomných osob, rizikové skupiny). Příčiny negativních emocí podněcující respondenty k vyznačení daných prostorů jsou individuální a nemohou být zcela zobecněny. Sféry vlivu vymezených ohnisek vzbuzující v rezidentech pocit nebezpečí tak není možné vždy zcela jednoznačně vymezit. Výše uvedené důvody potvrzují skutečnost, že ohniska nelze určovat na základě pouhé kvantifikace vyznačených bodů. Vymezení jednotlivých rizikových míst si tak žádá individuální posuzování jednotlivých konkrétních případů.

Identifikace rizikových míst a jejich zařazení dle typologie probíhala za využití leteckých snímků u Google Maps a Mapy.cz. Na základě hlavních rysů prostředí byla ohniska zahrnuta do jednotlivých kategorií hotspotů. Tento termín se využívá např. v kriminologii a je označením pro místa velmi vysokého (a proto předvídatelného) výskytu kriminality (Sherman 1995). V případech, kde identifikace nebyla možná pouze za využití satelitních snímků, probíhaly konzultace s osobami znalých místních podmínek. Použitá vyjádření byla se souhlasem dotyčných osob citována v rámci hodnocení výsledků jednotlivých měst a obcí. Důležitou roli ve snaze pochopit souvislosti vnímání rizikovosti hrály komentáře respondentů k vyznačeným bodům. V některých případech bylo na jejich základě možné odhalit několik příčin, jindy naopak popisky úplně chyběly. V určitých situacích byly využity popisky uvedené k daným místům v rámci jiných otázek odhalující negativní pocity (např. Kde je zanedbané prostředí?). V části práce věnované prezentování výsledků mapování v jednotlivých obcích jsou komentáře respondentů uváděny prostřednictvím obecných pojmenování (např. rizikové skupiny osob) nebo citací konkrétních vyjádření (např. „feťáci“, „opilci“, „nepřizpůsobiví“ apod.)

2.4 Struktura hodnocených území

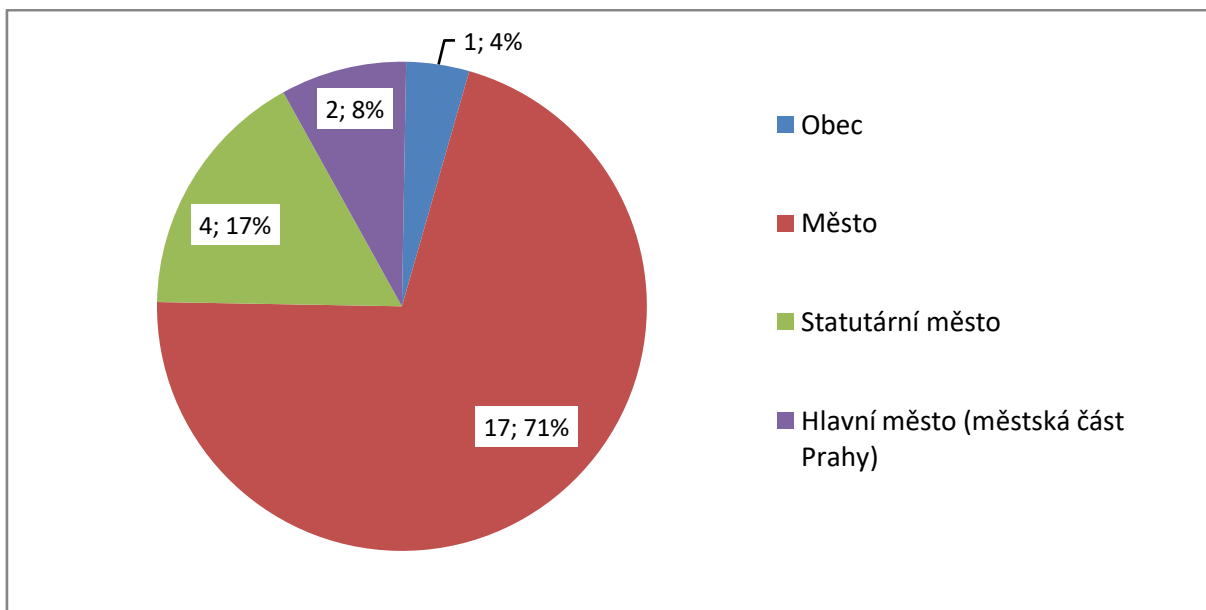
V této práci jsou analyzovány výsledky výzkumů percepce bezpečnosti ve 24 obcích v ČR, jejichž výčet je uveden níže (Tab. 2). Na následujících řádcích budou obce strukturovány podle daných kritérií. Vzhledem k jejich celkovému množství budou počty zastoupení jednotlivých obcí uváděny primárně v absolutních hodnotách doplněné o hodnoty relativní.

Tab. 2 – Seznam zvolených obcí

Bruntál	Jilemnice	Příbor
Dačice	Kolín	Sázava
Dobříš	Kutná Hora	Šumperk
Frýdek - Místek	Liberec	Tábor
Horažďovice	Lomnice nad Popelkou	Turnov
Horní Počernice (Praha 20)	Moravská Třebová	Újezd nad Lesy (Praha 21)
Hradištko	Olomouc	Valašské Klobouky
Jeseník	Opava	Valašské Meziříčí

zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování

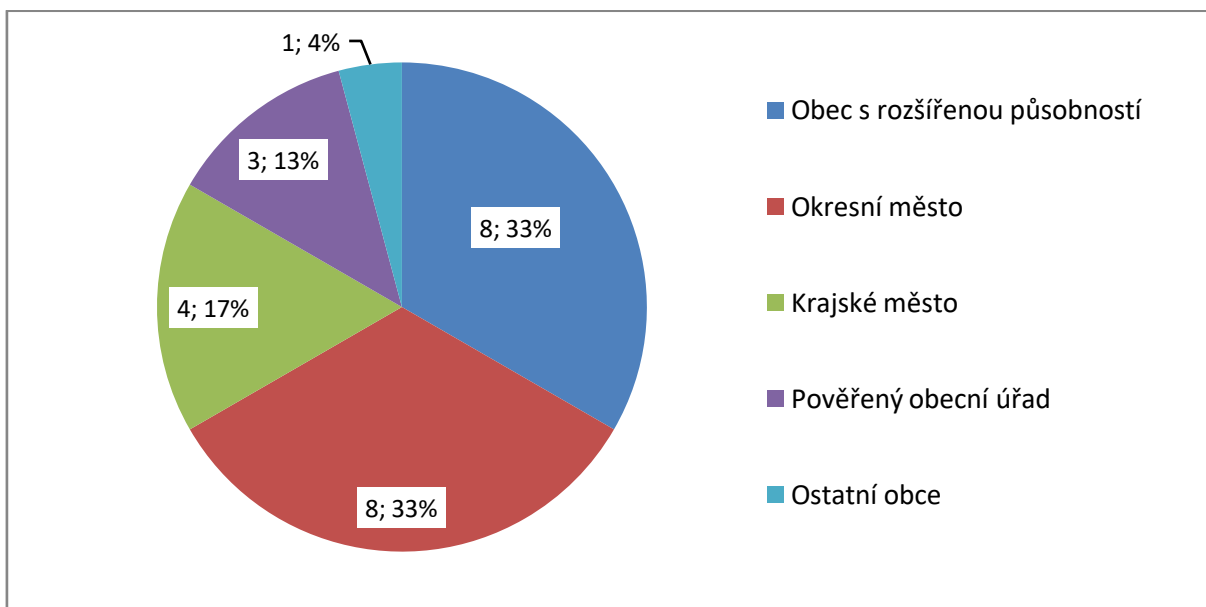
V prvním bodě této části bude struktura obcí popsána z hlediska jejich statusu (obr. 5). Největší zastoupení měly municipality s titulem města, kterých bylo celkem 17, což odpovídalo 71 % všech obcí. Dále se jednalo o 4 (17 %) statutární města, 2 (8 %) městské části Prahy a 1 (4 %) obec.

Obr. 5 – Struktura obcí podle statusu

zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování

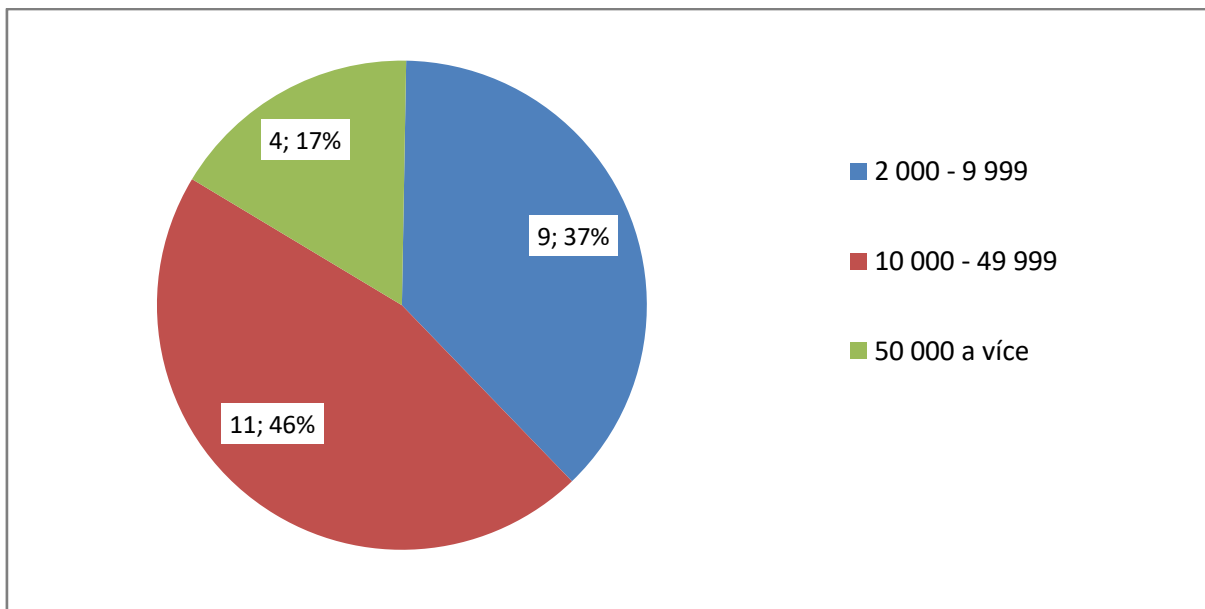
Dále byly obce rozděleny z pohledu typů jednotlivých sídel (obr. 6). Nejčastěji se jednalo o obce s rozšířenou působností a okresní města, které jsou v obou případech zastoupeny 8 municipalitami (obě 33%). Méně často se výzkum odehrával ve 4 (17 %) krajských městech zahrnující dvě pražské městské části, ve 3 (13 %) obcích s pověřeným obecním úřadem a také v 1 (4 %) obci kategorie ostatní.

Obr. 6 – Struktura obcí podle typu sídla

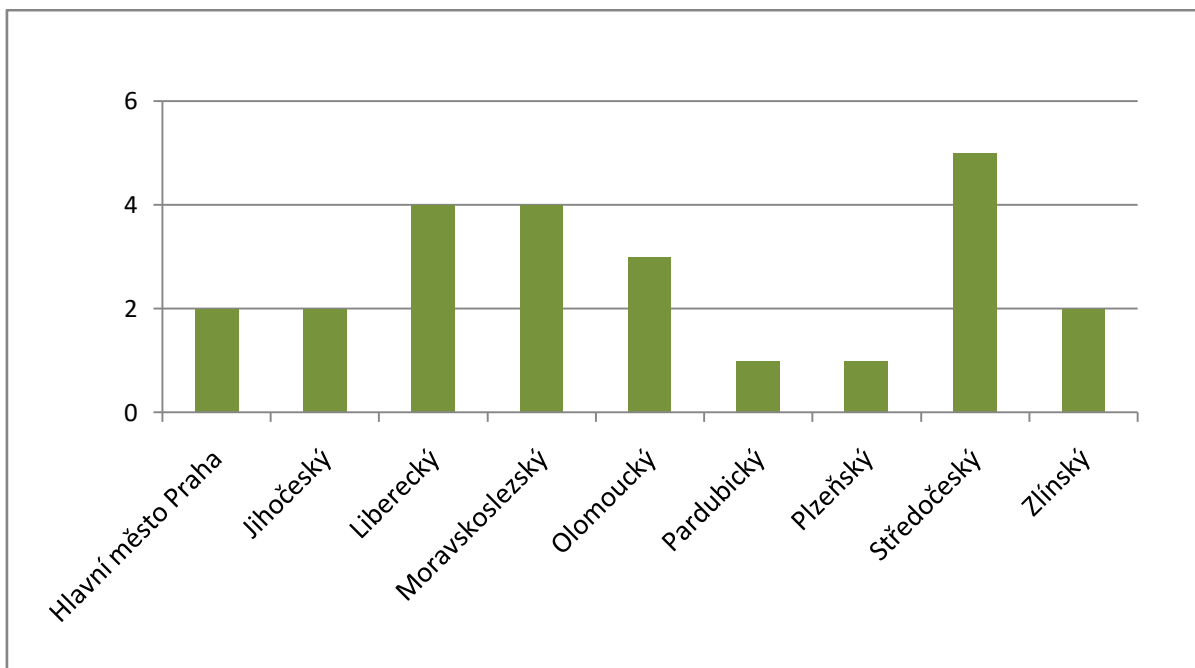
zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování

Jednotlivé obce byly podle počtu obyvatel rozděleny do třech velikostních kategorií (obr. 7). Největší počet obcí, a to 11 (46%), spadal do prostřední kategorie (10 000 – 49 999). O dva případy méně (37%) byly zařazeny do kategorie nejnižší (2 000 – 9 999). Pouze 4 obce měly na svém území více než 50 000 obyvatel.

Obr. 7 – Struktura obcí podle velikostní kategorie na základě počtu obyvatel
zdroj: PocityMapy.cz, PocityMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování

Pozornost byla upřena také na zjištění toho, na území kterých krajů dotyčné obce leží (obr. 8). Výzkumy analyzované v rámci této práce byly realizovány nejvíce na území Středočeského kraje (5). Dále se jednalo ve 4 případech o území Moravskoslezského a Liberecké kraje a ve 3 případech o kraj Olomoucký. V rámci Prahy a jejích částí a také v Jihočeském a Zlínském kraji proběhla shodně 2 dotazování. Pouze jeden výzkum obsažený v této práci spadá do území Pardubicka a Plzeňska.

Obr. 8 – Krajská území obcí

zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování

Z celkového pohledu na vzorek dotčených obcí šlo nejvíce o okresní města či obce s rozšířenou působností se statusem města. Z hlediska počtu obyvatel se jednalo nejčastěji o střední (10 000 – 49 000) a dále nejnižší (2 000 – 9 999) velikostní kategorie.

3. VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VNÍMÁNÍ BEZPEČNOSTI

Při analýze získaných dat bylo snahou vymezit v jednotlivých městech a obcích tři až pět nejvýznamnějších ohnisek pocitu nebezpečí. V některých případech však bylo možné identifikovat z pohledu rizikovosti pouze jednu či dvě dostatečně významné lokality. Na základě typologie bylo stanoveno patnáct kategorií hotspotů, do kterých byla zjištěná ohniska zařazena. Rovněž byla vymezena kategorie „neidentifikováno“ pro lokality, které nebylo možné určit.

V počátcích této kapitoly budou nejprve hodnocena riziková místa celkově vzhledem ke kategoriím, do kterých náleží. Analyzována bude absolutní a relativní četnost jednotlivých typů rizikových míst a jejich distribuce mezi zkoumaná území. Následně bude věnován prostor pro představení jednotlivých kategorií hotspotů. Každá z nich bude charakterizována na základě typických vlastností prostředí daných lokalit. Rovněž bude předloženo souhrnné hodnocení míst náležících do daných kategorií zahrnující také slovní hodnocení oslovených respondentů.

Nejrozsáhlejší část této kapitoly představuje výsledky identifikace rizikových míst z pohledu jednotlivých obcí seřazené v abecedním pořadí. K dispozici je prezentace rozložení výskytu jednotlivých ohnisek pocitu nebezpečí, jejich slovní hodnocení a také zařazení do kategorií hotspotů. Pro ucelenější představu jsou doplněny rovněž základní údaje o dotyčných obcích. Základním způsobem je nastíněna také velikost daného výzkumného vzorku a jeho reprezentativnost.

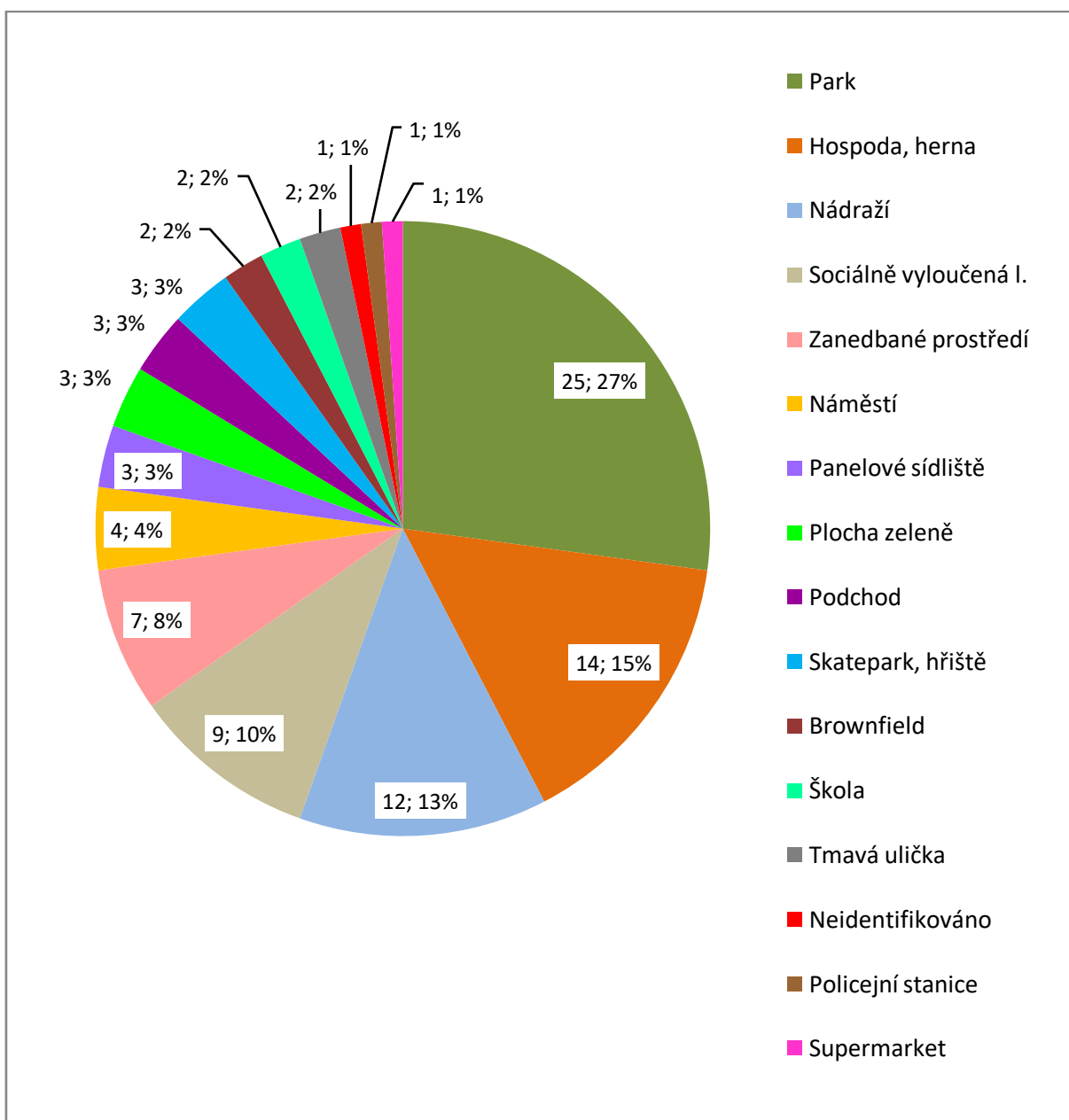
3.1 Typologie rizikových míst

Nejvýznamnější identifikovaná ohniska pocitu nebezpečí na území jednotlivých měst a obcí byla podle svých hlavních rysů přiřazena do jedné z patnácti kategorií hotspotů (případně do kategorie „Neidentifikované“). Rozmístění rizikových míst mezi jednotlivé obce a přehled daných kategorií hotspotů je možné vidět níže (Tab. 3). Pořadí jednotlivých míst v řádcích tabulky přibližně odpovídá intenzitě negativních pocitů respondentů (resp. množství vyznačených bodů).

Absolutní a rovněž relativní zastoupení rizikových míst v daných kategoriích v rámci celého výzkumného vzorku je patrné z obr. 9. V textu níže budou uváděny hodnoty absolutní doplněné o relativní hodnoty v závorkách. Celkem bylo identifikováno 92 rizikových míst. Nejpočetnější se stala kategorie parků, do které bylo zařazeno celkem 25 různých míst, což zahrnovalo více než čtvrtinu (27 %) všech identifikovaných lokalit. Dalším významným typem rizikových míst se s výrazným odstupem za parky staly hospody a herny se 14 (15 %) zástupci a nádraží s 12 (13 %) výskyty. Rovněž početnou kategorií hotspotů tvořily sociálně vyloučené lokality, které byly identifikovány v 9 (10 %) případech. Tyto čtyři zmíněné kategorie tvoří dohromady bezmála dvě třetiny (65%) všech rizikových míst. Z pohledu

rizikovosti podtrhuje význam těchto skupin skutečnost, že na území všech obcí najdeme zástupce alespoň jedné z nich.

V dalších kategoriích hotspotů bylo dále vymezeno 7 (8 %) míst vyznačujících se zanedbaností prostředí a také 4 (4 %) náměstí. O něco méně často, a to ve 3 (3 %) případech, byly identifikovány panelová sídliště, plochy zeleně, podchody a stejně tak skateparky a hřiště. Pouze dílčí význam z hlediska celkového zastoupení měly kategorie brownfield, škola a tmavá ulička, které byly vymezeny ve 2 (2 %) případech a dále policejní stanice a supermarket zjištěné pouze jedinkrát (1 %). V jednom případě se ohnisko nepodařilo nikterak blíže identifikovat.

Obr. 9 – Absolutní a relativní zastoupení rizikových míst v jednotlivých kategoriích hotspotů
zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování

Tab. 3 – Typologie rizikových míst v jednotlivých obcích

OBEC	HOTSPOT Kategorie			
Bruntál				
Dačice				
Dobříš				
Frydek - Místek				
Horažďovice				
Horní Počernice (Praha 20)				
Hradištko				
Jeseník				
Jilemnice				
Kolín				
Kutná Hora				
Liberec				
Lomnice nad Popelkou				
Moravská Třebová				
Olomouc				
Opava				
Příbor				
Sázava				
Šumperk				
Tábor				
Turnov				
Újezd nad Lesy (Praha 21)				
Valašské Klobouky				
Valašské Meziříčí				

Brownfield	
Hospoda, herna	
Nádraží	
Náměstí	
Neidentifikováno	
Panelové sídliště	
Park	
Plocha zeleně	
Podchod	
Policejní stanice	
Skatepark, hřiště	
Sociálně vyloučená lokalita	
Supermarket	
Škola	
Tmavá ulička	
Zanedbané prostředí	

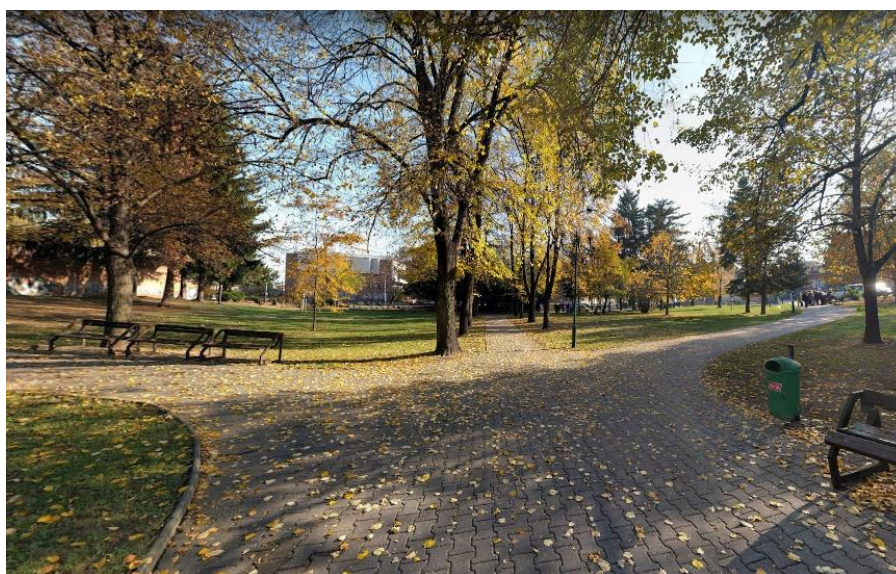
zdroj: PocityMapy.cz, PocityMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování

3.2 Charakteristika kategorií hotspotů

Dané kategorie budou představovány sestupně podle množství lokalit, které jsou do nich zařazeny. V rámci všech kategorií bude řeč o typech prostorů, které sem patří a jejich hlavních rysech. Obsahem bude také celkové zhodnocení výskytů rizikových míst zařazených do jednotlivých kategorií včetně komentářů respondentů. V neposlední řadě budou přiloženy také vybrané ukázkové snímky konkrétních lokalit.

PARK

Do kategorie parků patří největší množství zjištěných ohnisek. Za společný prvek všech míst je považována dominantní přítomnost zeleně. Jednotlivé lokality se však od sebe více či méně odlišují v rámci jednotlivých charakteristik. Z pohledu velikosti sem patří jak malé lokální parčíky nabízející poměrně omezenou plochu pro využití (např. Dačice, Dobříš, Liberec), tak také rozsáhlejší parky s velkými plochami zeleně a dalšími možnostmi rekreace (např. Jeseník, Olomouc, Příbor). Jednotlivé parky se mohou lišit i tím, do jaké míry jsou pokryty zelení. V některých případech byla většina vzrostlých stromů situována spíše po obvodu prostranství, což zvyšuje viditelnost a přehlednost prostoru uvnitř parku. Opačným extrémem v rámci této kategorie jsou velmi hustě porostlé plochy charakteru lesoparku, které jsou přerušeny pouze pěší trasou (např. Újezd nad Lesy, Hradištko). Komentáře respondentů byly ovlivněny negativními emocemi v souvislosti s přítomností rizikových skupin osob. Obecně šlo nejčastěji o bezdomovce, uživatele alkoholu a drog a dále příslušníky romské menšiny a jiné „podivné či pochybné“ osoby. Některá města byla z pohledu rizikovosti svých parků zvláště významná, to když se v této kategorii objevila více než jedna lokalita. Dva parky byly identifikovány v Dobříši, Olomouci a Opavě a dokonce tři v Jeseníku a Šumperku. V podobném ohledu se vymyká také město Příbor, kde byl zjištěn sice jen jeden negativně vnímaný park, nicméně se zároveň jedná o jediné významné ohnisko na tomto území.

Obr. 10 – Park v Kolíně

zdroj: Google maps

HOSPODA, HERNA

Tato skupina zahrnuje obecně řečeno zábavní, restaurační zařízení a noční podniky. Patří sem restaurace, hospody, bary, herny, „nonstopy“ a také kluby. V některých případech se v rámci jedné lokality nacházelo v bezprostřední blízkosti více zmíněných typů podniků. Rezidenti obvykle vyznačovali budovy, kde jsou provozována tato zařízení, a jejich úzké okolí. V místech jaká jsou tato lze předpokládat zvýšený pohyb uživatelů alkoholu a drog a případně také zvýšenou hlučnost, znečištění a zanedbanost fyzického vzhledu prostředí. To potvrzovala částečně také vyjádření občanů, kteří hovořili hlavně o zmíněných uživateli návykových látek. Problematičnost těchto zařízení se jeví o to významnější tam, kde byly zjištěny dvě (Sázava, Valašské Klobouky), resp. tři (Lomnice nad Popelkou) lokality tohoto typu.

Obr. 11 – Noční podnik v Lomnici nad Popelkou

zdroj: Google maps

NÁDRAŽÍ

Nádraží jsou především během dne místy vysoké koncentrace a fluktuace osob. Naopak ve večerních hodinách a po setmění mohou působit temně, opuštěně, či nepřehledně a poskytovat tak útočiště rizikovým skupinám osob. Svou roli také hraje konstituce a celkový fyzický vzhled nádražních budov. Do této skupiny rizikových míst jsou zahrnuta vlaková a autobusová nádraží, která jsou ve svých městech nejdůležitějšími tepnami veřejné dopravy. V jednom případě se rovněž jedná o terminál městské hromadné dopravy (Liberec). Často pak jde o lokality zahrnující zároveň hlavní nádraží autobusové i vlakové dopravy. Občané na nádraží svých měst vnímali negativně přítomnost nejrůznějších „podivných“ osob, bezdomovců, Romů nebo uživatelů alkoholu a drog a také zanedbaný fyzický vzhled. Dvě ohniska na území jednoho města byla vymezena pouze ve Valašském Meziříčí, kde spolu hlavní autobusové a vlakové nádraží nesousedí. Především v Liberci a Olomouci ohniska

spadající do této kategorie zdaleka svým významem převyšovala všechna ostatní riziková místa ve městě.

Obr. 12 – Hlavní nádraží v Olomouci

zdroj: archiv autora

SOCIÁLNĚ VYLOUČENÁ LOKALITA

Sociálně vyloučené lokality byly vymezeny na základě špatného fyzického vzhledu obytných domů, okolního prostředí a mnohdy také izolovanosti nebo periferní polohy v rámci území města či obce. Zařazené lokality mají charakter skupiny bytových domů sousedících v jedné ulici nebo ležící ve své bezprostřední blízkosti. Významnou proměnnou v procesu identifikace byly také komentáře respondentů. Ve většině z nich se projeví negativní pocity spojené s přítomností Romů, případně „nepřizpůsobivých“ či „problémových“ osob. Někteří občané také vyjadřovali nespokojenost se stavem fyzického prostředí. Na území Frýdku – Místku byly identifikovány dvě oblasti tohoto typu. Zejména první z nich byla významná jak svou intenzitou v počtu označení a komentářů, tak rozsáhlostí. V Kutné Hoře a Bruntále byla sociálně vyloučená lokalita jediným významným ohniskem v rámci celého území města.

Obr. 13 – Sociálně vyloučená lokalita ve Frýdku - Místku
zdroj: Google maps

ZANEDBANÉ PROSTŘEDÍ

V tomto případě se jedná o nejméně konkrétně vymezenou skupinu lokalit. Obecně se jedná o místa, vyznačující se některými negativně vnímanými faktory fyzického prostředí. Mezi ně patří neudržované chátrající budovy, graffiti a jiné znečištění, opuštěná místa, temná zákoutí a neupravená zeleň. Lokality jsou situovány spíše v centrálních částech území měst. Rizikovost těchto prostor byla spojena také s výskytem problémových skupin osob (např. bezdomovci, skupiny mládeže, uživatelé návykových látek). Více než jedno rizikové místo této kategorie bylo vymezeno ve městě Kolín.

Obr. 14 – Zanedbanost prostředí v Turnově
zdroj: Google maps

NÁMĚSTÍ

Pro lokality zařazené do této skupiny platí, že jde o prostory ležící v centrálních částech daných území. Konkrétně byla ohniska vymezena na prostranstvích, která tvoří hlavní části městských center. Mezi vlastnosti těchto lokalit patří otevřenost a během dne vysoká fluktuace a koncentrace nejrůznějších osob. Naopak v noci se z náměstí mohou stávat často vylidněná či opuštěná místa. Ve třech ze čtyř případů jsou zjištěná riziková místa ústředním městským prostorem a jedná se o hlavní náměstí. V těchto prostorech mnohdy má své zázemí široké spektrum institucí a poskytovatelů služeb. Z celkového pohledu představovali nebezpečí v očích dotazovaných respondentů zejména přítomní Romové a také bezdomovci. Rizikovost centrálního náměstí byla vnímána nejintenzivněji především z perspektivy rezidentů Moravské Třebové.

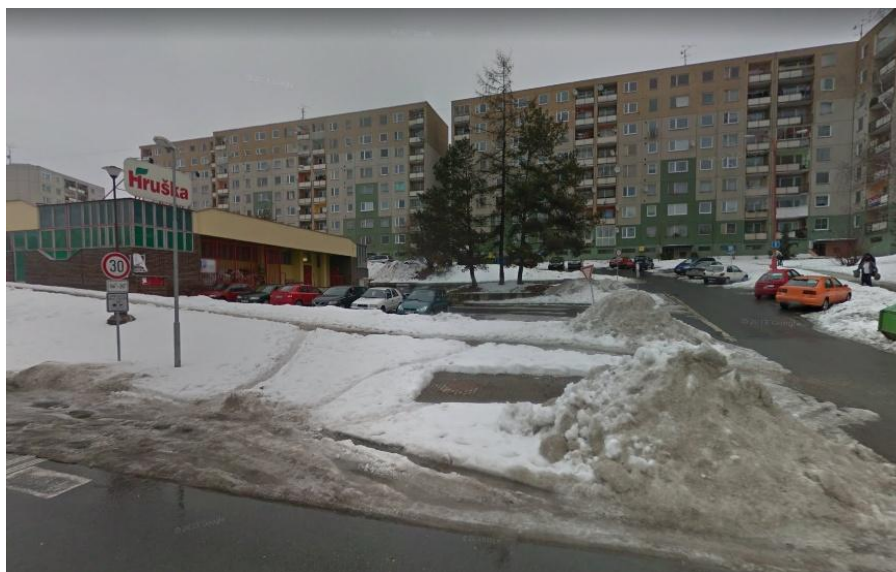

Obr. 15 – Náměstí v Moravské Třebové

zdroj: Google maps

PANELOVÉ SÍDLIŠTĚ

Lokality patřící do této skupiny se v některých ohledech mohou podobat těm, které byly zařazené mezi sociálně vyloučené. Pro tato identifikovaná místa platí, že se nachází v okrajových částech měst a mnohdy se vyznačují zanedbaným stavem fyzického prostředí. Charakteristickým prvkem z hlediska zástavby je pak dominance panelových domů. Respondenti vyjadřující se v popisích hovořili zejména o strachu z příslušníků romské menšiny a o vyloučenosti daných oblastí. V případě sídlišť ve Valašském Meziříčí a Táboře se jednalo o prostorově úžeji vymezené lokality. Naopak v Šumperku bylo v rámci ohniska zahrnuto širší okolí většího množství panelových domů. Z pohledu významnosti výrazně převyšovalo dané ohnisko v Táboře všechny ostatní lokality v rámci tohoto města.

Obr. 16 – Panelové sídliště v Šumperku
zdroj: Google maps

PLOCHA ZELENĚ

Zde se jedná o skupinu míst, která se mohou, v některých ohledech, podobat lokalitám v kategorii park. Tato podobnost se projevuje především v horší viditelnosti a v přítomnosti temných zákoutí v souvislosti s výskytem stromů. Hlavním rozdílem je však převažující charakter méně vzrostlé zeleně, či její nižší hustota. Oproti parkům se také spíše nejedná o místa, která by byla primárně určena k trávení volného času. Smyslem těchto ploch je spíše funkce komunikační, jde o místa prořatá některým typem cesty. V konkrétních případech tyto pěší trasy vedly loukou (Horní Počernice, Tábor) či podél rybníka (Lomnice nad Popelkou). Podle vyjádření respondentů byla důvodem jejich obav přítomnost bezdomovců.

Obr. 17 – Zeleň okolo rybníka v Lomnici nad Popelkou
zdroj: Google maps

PODCHOD

Podchody jsou obecně uzavřenými případně opuštěnými místy s omezenou možností pohybu. Tyto vlastnosti podchodů velmi úzce korelují s jejich funkcí, což skýtá poměrně omezené možnosti ve snaze změnit jejich negativní pověst. Rizikovost podchodů pak ještě více umocňuje znečištění a neutěšený, fyzicky zanedbaný stav samotných prostor a jejich okolí. Dvě ze tří rizikových míst této kategorie byly lokalizovány v Turnově, kde se jednalo o podchod vedoucí pod frekventovanou komunikací na okraji města a viadukt na rušné křižovatce v centrální části. V Sázavě jsou tyto rizikové prostory situovány v těsné blízkosti vlakového nástupiště. Nejvýznamnějšími důvody způsobujícími vnímání nebezpečí bylo užívání návykových látek a také výskyt skupin mládeže.

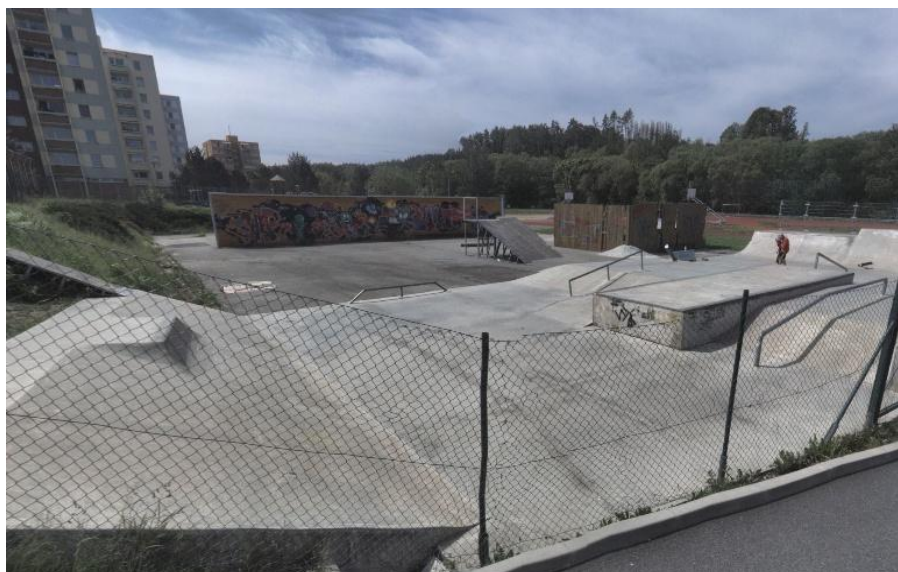

Obr. 18 – Viadukt v Turnově

zdroj: Google maps

SKATEPARK, HŘIŠTĚ

Charakteristickým rysem této kategorie míst je, že se jedná o specifický typ sportoviště a to skateparky a také venkovní asfaltová (víceúčelová) hřiště. V těchto místech lze předpokládat zvýšený pohyb především mladých lidí, případně pak jejich negativní projevy chování. V případě Tábora se jednalo o dvě lokality v širším okolí rozsáhlého panelového sídliště. Skatepark a hřiště v Dobříši je součástí významného sportovního areálu. Mezi příčinami pocitu nebezpečí zaznívala přítomnost a počínání skupin mladistvých, výskyt uživatelů návykových látek, bezdomovců, Romů nebo jiných „podivných“ osob.

Obr. 19 – Skatepark v Táboře
zdroj: Mapy.cz

BROWNFIELD

Typickou vlastností těchto rizikových míst je především celková zanedbanost, opuštěnost a přítomnost nevyužívaných chátrajících budov a prostorů. S těmito faktory fyzického prostředí pak úzce souvisí mnohá negativa sociálního prostředí. Do této skupiny byly zahrnuty brownfieldy v podobě budovy bývalého kina (Dobříš) a hotelu (Jilemnice) a jejich okolních neudržovaných prostorů. Z dostupných komentářů respondentů a osloveného zástupce města vyplývají obavy z temných zákoutí, bezdomovců, nepřizpůsobivých občanů, uživatelů drog a skupin mládeže.

Obr. 20 – Brownfield v Jilemnici
zdroj: Google maps

ŠKOLA

Ve Frýdku – Místku byla identifikována dvě, z pohledu této práce specifická, ohniska v místě základních škol a jejich okolí. Důvodem bylo zaměření daného výzkumu na percepci prostoru města žáky ZŠ, kteří tvořili významný podíl respondentů. Kromě zjišťování pocitu bezpečí bylo obsahem pocitové mapy také odhalení toho, kde dochází k šikaně, kde jsou dětem dostupné návykové látky a kde jsou tyto látky zneužívány. Zjištěné lokality tak hovoří o výskytu sociálně patologických jevů mezi mladistvými. Frýdek – Místek tak byl jediným městem, kde se mezi rizikovými místy vyskytovaly základní školy.

Obr. 21 – Základní škola ve Frýdku - Místku
zdroj: Google maps

TMAVÁ ULÍČKA

V případě rizikových míst této kategorie se jedná o podlouhlé a úzké prostory, s čímž bezprostředně souvisí také špatný přístup světla a omezená možnost pohybu. Dalšími rysy jsou také určitá zanedbanost fyzického prostředí a blízkost k centrálním prostorům města a tím i vysoká fluktuace osob. Ve městě Dačice byl do této skupiny zařazen průchod z náměstí (tzv. „myší díra“) pokračující v pěší trasu vedoucí k řece. Zatímco v Moravské Třebové šlo o lokalitu charakteristickou mimo jiné chátrajícími budovami, neudržovaným vzhledem a přítomností restaurací a hospod. S těmito prostory byla podle respondentů spjata přítomnost uživatelů drog (v obou případech) a dále bezdomovců, „nepřizpůsobivých“ a „podivných“ osob.

Obr. 22 – Tmavá ulička v Moravské Třebové
zdroj: Google maps

POLICEJNÍ STANICE

Nyní budou zmíněny dvě (resp. tři) kategorie lokalit, které se v rámci práce objevily pouze jednou. První z nich je zastoupena budovou obvodního oddělení Policie ČR v pražské městské části Újezd nad Lesy. Vzhledem k tomu, že nebyly k dispozici žádné komentáře respondentů, pozadí negativního vnímání tohoto prostoru se nepodařilo blíže odhalit.

Obr. 23 – Policejní stanice v Újezdu nad Lesy
zdroj: Google maps

SUPERMARKET

Dalším ojedinělým záznamem byla lokalita prodejny supermarketu a přilehlého parkoviště ve Valašském Meziříčí, která leží nedaleko vlakového nádraží. Místní občané ve svých komentářích hovořili o pocitech nebezpečí plynoucích ze zvýšeného pohybu bezdomovců.

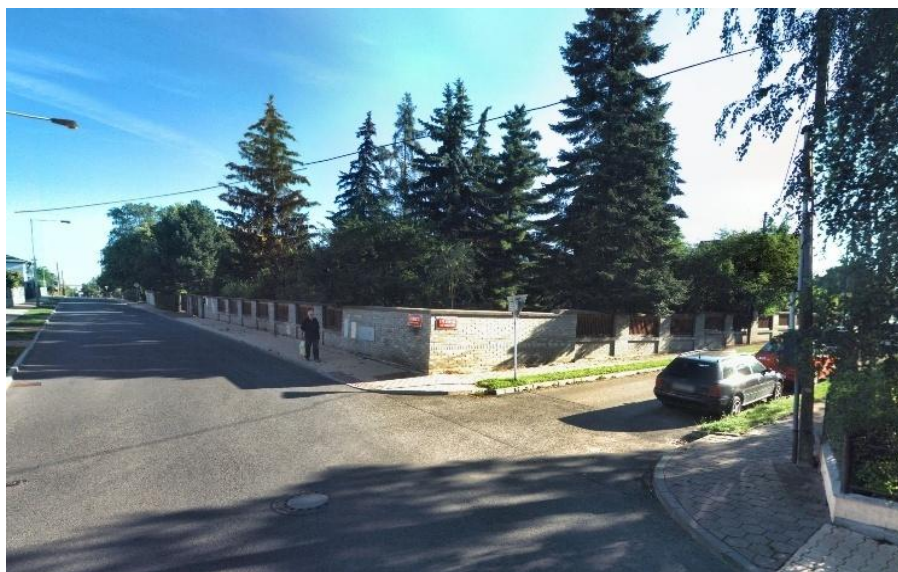

Obr. 24 – Supermarket ve Valašském Meziříčí

zdroj: Google maps

NEIDENTIFIKOVÁNO

Výjimečná situace nastala v případě ohniska pocitu nebezpečí v pražské městské části Horní Počernice. Jelikož se nepodařila prokázat souvislost rizikovosti tohoto místa s dopravou ani s jakoukoliv snahou o znehodnocení výzkumu, byla tato lokalita zařazena do kategorie blíže neidentifikované.

Obr. 25 – Neidentifikovaná lokalita v Horních Počernicích
zdroj: Mapy.cz

3.3 Vyhodnocení rizikových míst v jednotlivých městech a obcích

Na následujících stránkách této práce jsou předloženy výsledky výzkumů vnímání bezpečnosti za jednotlivá města a obce. V úvodu jsou vždy zmíněny základní informace zahrnující status a typ daného města či obce a také správní obvod obce s rozšířenou působností a kraj, na jehož území se municipalita rozkládá (RIS, 2017). Rovněž je uveden počet obyvatel s trvalým pobytem v daném městě nebo obci k 1. 1. 2018 (ČSÚ, 2018). Pro bližší představu o reprezentativnosti a velikosti výzkumného vzorku jsou přidány také informace o počtu a podílu zapojených respondentů vzhledem k celkovému množství rezidentů a také počet prvků (bodů), který byl jimi vyznačen.

V rámci slovního hodnocení jednotlivých vzorků dat jsou zjištěná ohniska vždy popsána z hlediska množství a distribuce vyznačených bodů a také charakteristických vlastností daných míst. V daných případech hrála důležitou roli při identifikaci jednotlivých míst vyjádření oslovených pracovníků orgánů jednotlivých měst a obcí. Jejich uvedení v této práci bylo podmíněno uděleným souhlasem. Na základě analýzy fyzického a sociálního prostředí jsou zařazeny jednotlivé lokality do kategorií hotspotů. Pokud byly k dispozici, je nezanedbatelnou součástí také hodnocení komentářů respondentů.

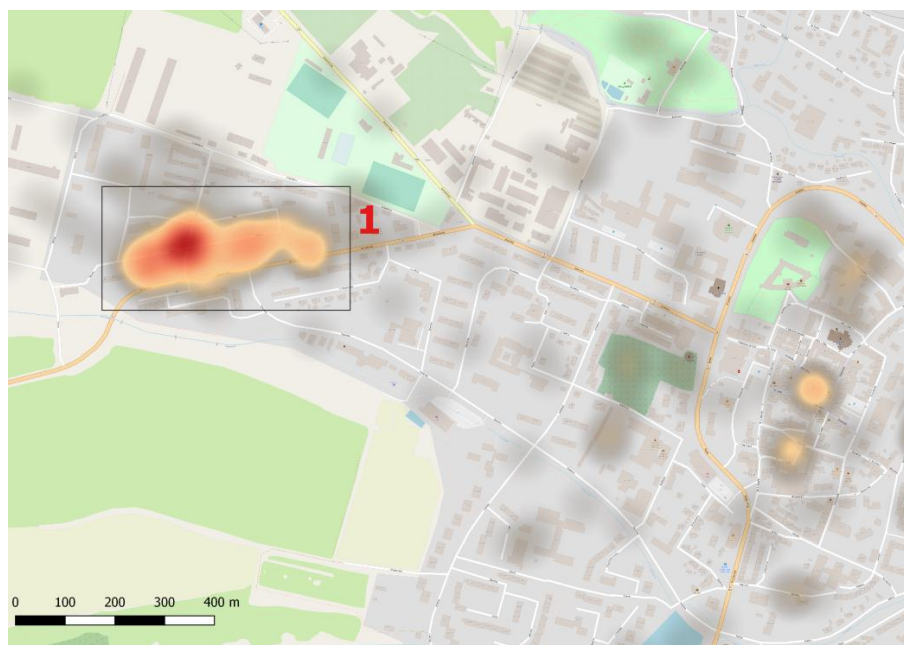
Rozložení rizikových míst je znázorněno prostřednictvím map vytvořených v GIS za využití metody *heatmap* (viz část věnovaná metodám) a podkladové vrstvy *OpenStreetMap*. Na jednotlivých mapových výstupech odpovídá tmavost zbarvení intenzitě zkoumaného jevu (množství bodů označujících místa pocitu nebezpečí).

BRUNTÁL

Status	Město
Typ sídla	Okresní město
Správní obvod ORP	Bruntál
Kraj	Moravskoslezský
Počet obyvatel	16 495
Počet (podíl) respondentů	200 (1,2 %)
Počet prvků	293

V Bruntálu byl pro účely této práce vymezen jeden prostorově rozsáhlejší hotspot, který zahrnoval podstatnou část všech vyznačených prvků. Jedná se o areál bývalých kasáren na západním okraji města, kterou prochází hlavní komunikace. Pocit nebezpečí byl intenzivní především v rámci ulice Dlouhá, kde jsou situovány obytné budovy velmi špatného fyzického vzhledu obklopené neudržovaným okolím. V jejich blízkosti se nachází také restaurace a sběrný dvůr. Respondenti v komentářích zmiňovali negativní zkušenosti s „nebezpečnými, zlými, a agresivními lidmi“, některým rovněž vadil „hluk a návraty z hospody a nepořádek“. Součástí výzkumu byla také otázka zjišťující to, kde se občanům města nelíbí. Prostřednictvím odpovědí respondentů byly odhaleny mnohé další názory. Dotyční v souvislosti s touto lokalitou hovořili např. o „vyloučené lokalitě, cikánské osadě a také smetišti na ulici“.

HOTSPOT 1
Sociálně vyl. I.

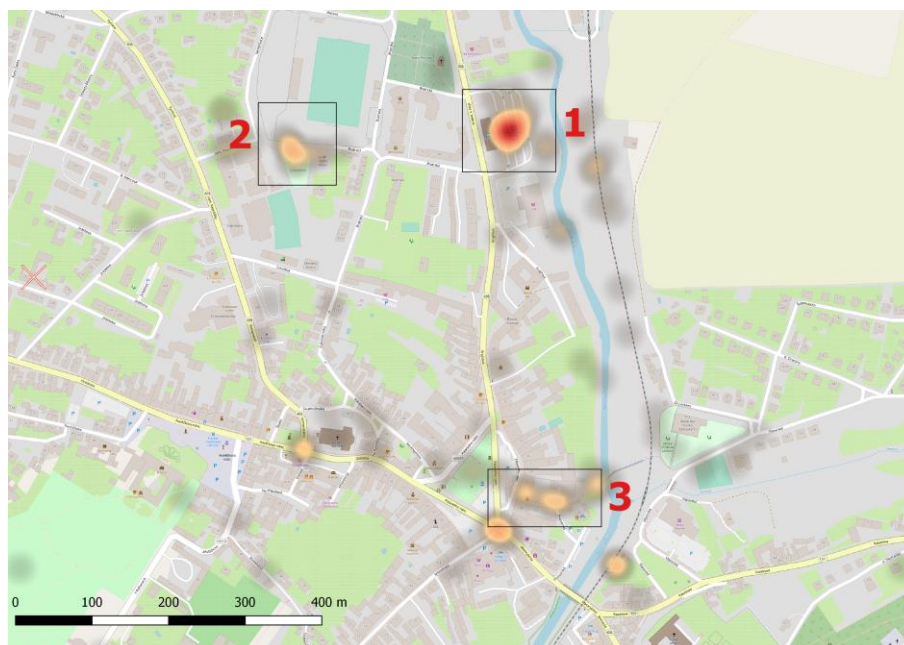
Obr. 26 – Vnímání bezpečnosti v Bruntále
zdroj: PocitoveMapy.cz, 2017, vlastní zpracování

DAČICE

Status	Město
Typ sídla	Obec s rozšířenou působností
Správní obvod ORP	Dačice
Kraj	Jihočeský
Počet obyvatel	7 351
Počet (podíl) respondentů	131 (1,8 %)
Počet prvků	201

Při mapování ve městě Dačice vznikly čtyři významné hotspoty. Jeden z nich však v souvislosti s bezpečností dopravní, tomu tak nebude věnována bližší pozornost. Největším ohniskem pocitu nebezpečí je lokalita hlavního autobusového nádraží. V komentářích se objevovala tato vyjádření: „špína“, „neupravené nádraží“, „hlavně večer a brzy ráno“ a „shromažďování problémových typů lidí“. Jeden respondent poukazoval na pocit ohrožení v důsledku „příliš otevřeného prostoru“. Druhým významným ohniskem je nedaleký parčík obklopený převážně sportovními areály a střední školou. Posledním rizikovým místem v rámci města je úzká ulička vycházející z náměstí vedoucí průchodem pod domem, která dále pokračuje směrem k aleji stromů okolo říčního koryta. V rámci popisků se objevovalo: „myší díra je někdy dosti temná“, „špatně osvětlené místo“, „nikde nikdo“, „ošklivý hliníkový plot“, a „zdržují se zde bezdomovci a narkomani“.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3
Nádraží	Park	Tmavá ulička

Obr. 27 – Vnímání bezpečnosti v Dačicích

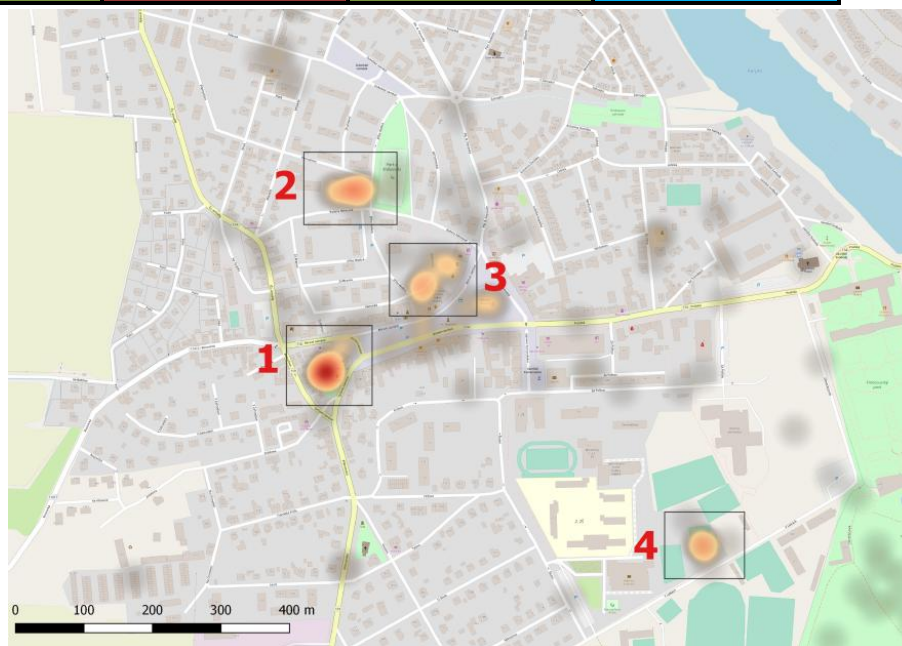
zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování

DOBŘÍŠ

Status	Město
Typ sídla	Obec s rozšířenou působností
Správní obvod ORP	Dobříš
Kraj	Středočeský
Počet obyvatel	9 013
Počet (podíl) respondentů	135 (1,5 %)
Počet prvků	226

V Dobříši byly zjištěny tři hotspoty v centrální části města a jeden na jeho jižním okraji. Prvním z nich je parčík na Tyršově náměstí, který dle respondentů navštěvují problémové skupiny („nepřizpůsobiví občané pod vlivem alkoholu, drogově závislí a bezdomovci“). V případě druhého ohniska se jedná o „*brownfield budovy bývalého kina*.“ „*Objekt chátrá a je opuštěn. Proto jeho prostory lákají k pobytu mládež a případné bezdomovce* (R. Řechka, MÚ Dobříš).“ Podle popisků způsobuje obavy „tma“, „přítomnost bezdomovců a nepřizpůsobivých občanů“. Dalším negativně vnímaným místem je znovu parčík, tentokrát v těsné blízkosti Mírového náměstí. „*Je to ideální místo pro bezdomovce...*“, „*prostor za tělocvičnou navíc „poskytuje vhodné zázemí pro „flákání“*“ (R. Ř., MÚD).“ Do tohoto výčtu patří také sportovní areál se skateparkem. Zde se sdružuje „*dospívající mládež*“, která tamní prostor využívá „*i jako zázemí pro jiné nesportovní činnosti*“ (R. Ř., MÚD).“ Nebezpečí představovali dále „*bezdomovci*“ a „*nalezené injekční stříkačky*“.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4
Park	Brownfield	Park	Skatepark, hřiště

Obr. 28 – Vnímání bezpečnosti v Dobříši

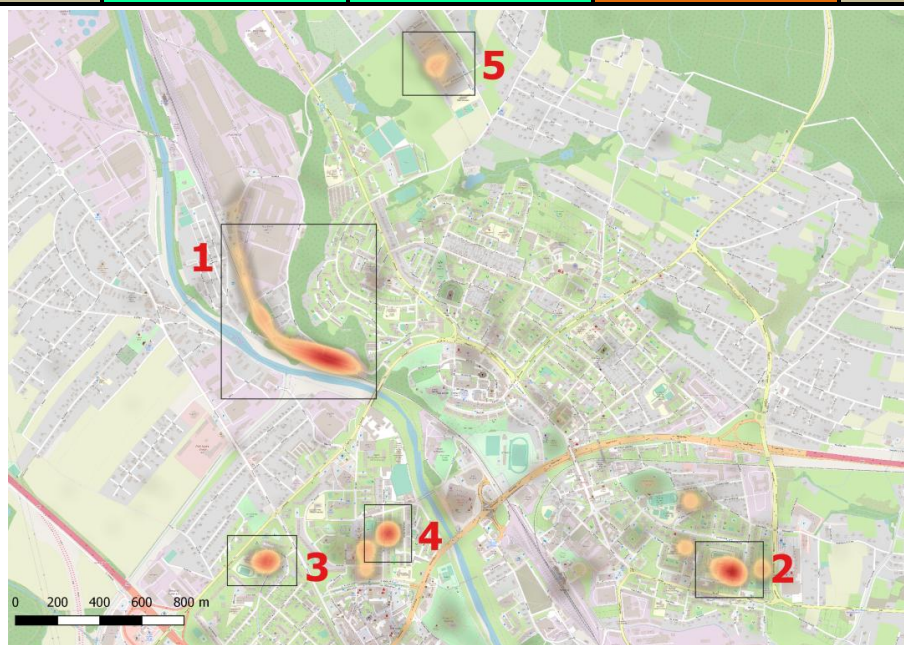
zdroj: PocityMapa.NSZM.cz, 2018, vlastní zpracování

FRÝDEK-MÍSTEK

Status	Statutární město
Typ sídla	Okresní město
Správní obvod ORP	Frýdek – Místek
Kraj	Moravskoslezský
Počet obyvatel	56 334
Počet (podíl) respondentů	1945 (3,5 %)
Počet prvků	3 954

Specifikum tohoto výzkumného vzorku spočívá ve struktuře respondentů, jelikož šlo především o děti základních škol. Zároveň se jedná o jeden z největších souborů dat, čemuž odpovídají svou velikostí a intenzitou také jednotlivé hotspoty. Prvním opravdu významným ohniskem je téměř celý úsek ulice Míru, kde se dle drtivého množství názorů lidé obávají v přítomnosti Romů, zejména z důvodu rizika napadení či krádeže. Tato lokalita je typická špatnými podmínkami bydlení a sociálním vyloučením. Ve druhém a třetím případě se jedná o prostory budov dvou základních škol. Tato skutečnost souvisí s povahou ostatních položených otázek, které zjišťovaly např. výskyt šikany či dostupnost a užívání návykových látek. Čtvrtým ohniskem je část ulice, kde se nachází několik hospod, barů a heren. Druhou sociálně vyloučenou lokalitou je severní periferie města, kde respondenti hovořili rovněž o negativních pocitech spojených s pohybem Romů.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4	HOTSPOT 5
Sociálně vyl. l.	Škola	Škola	Hospoda, herna	Sociálně vyl. l.

Obr. 29 – Vnímání bezpečnosti ve Frýdku - Místku

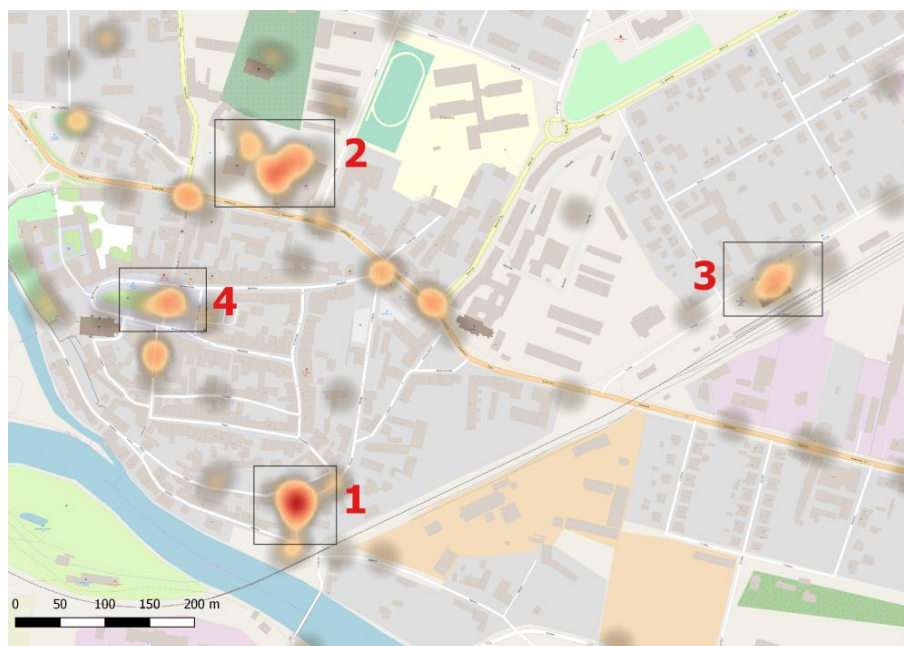
zdroj: PocitoveMapy.cz, 2017, vlastní zpracování

HORAŽDOVICE

Status	Město
Typ sídla	Obec s rozšířenou působností
Správní obvod ORP	Horažďovice
Kraj	Plzeňský
Počet obyvatel	5 344
Počet (podíl) respondentů	87 (1,6 %)
Počet prvků	156

V Horažďovicích byly podrobněji analyzovány čtyři zjištěné hotspoty. Negativní pocity respondentů se projevovaly nejintenzivněji v prvním ohnisku. Tím je krátký úsek Husovy ulice, pro nějž je charakteristický „častější pohyb problémových osob“ a také „několik domů s pobytem problémových osob (F. Kříž, MÚ Horažďovice).“ Podle slov respondenta je problémem také „celkově neupravený prostor a častý nepořádek u domu“ (komentář k otázce „Kde je zanedbané prostředí?“). Druhým rizikovým místem je lokalita, jejíž charakter ovlivňuje klíčovým způsobem herna a „nonstop bar“ a dále také parkoviště supermarketu a budova bývalého kina. V těchto prostorách se rovněž pohybují „problémové osoby (F. K., MÚH).“ Někteří respondenti dále považují za nebezpečné okolí hlavního vlakového a autobusového nádraží. To se nachází, stejně jako ostatní ohniska, v centrální části města. Posledním rizikovým místem je jeden z ústředních prostorů města – Mírové náměstí, kde se dotazovaní necítili bezpečně v přítomnosti romské menšiny.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4
Zanedbané prostředí	Hospoda, herna	Nádraží	Náměstí

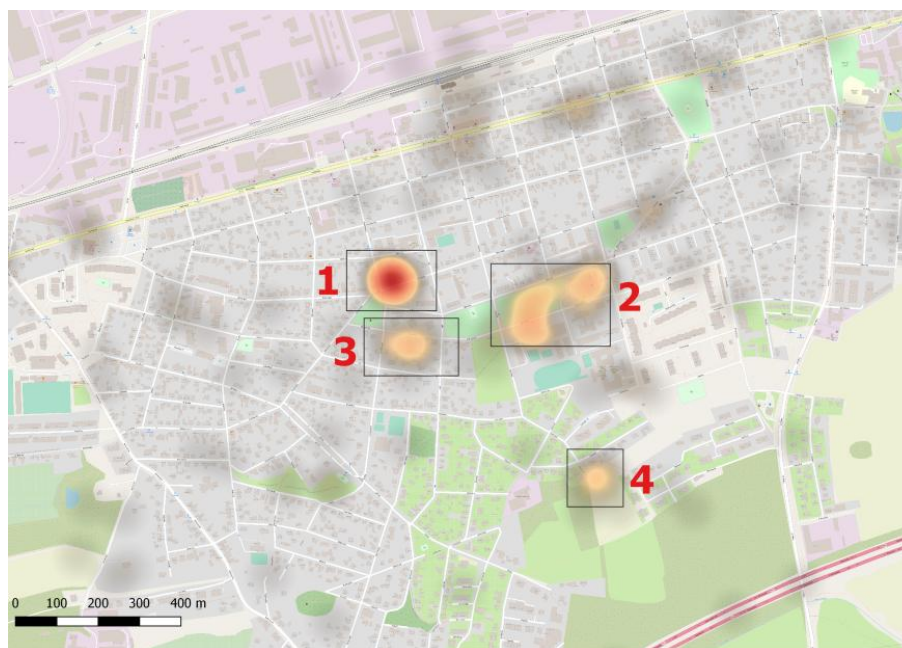
Obr. 30 – Vnímání bezpečnosti v Horažďovicích
zdroj: PocityMapy.cz, 2017, vlastní zpracování

HORNÍ POČERNICE (PRAHA 20)

Status	Hlavní Město
Typ sídla	Krajské město
Správní obvod ORP	-
Kraj	Hlavní město Praha
Počet obyvatel	15 360
Počet (podíl) respondentů	170 (1,1 %)
Počet prvků	304

V pražské městské části Horní Počernice byla lokalizována čtyři ohniska pocitu nebezpečí. V prvním případě se však hotspot nepodařilo zařadit do jakékoliv kategorie. První identifikovanou lokalitou je Park v blízkosti základní školy na Ratibořické ulici. Jedná se o prostorově heterogenní a rovněž poměrně rozsáhlou lokalitu, jejíž území zahrnuje částečně také sousední budovu supermarketu, hospody a baru. Důvodem negativních pocitů dle popisů je přítomnost bezdomovců a dále např. „divných, hlučných lidí“. V úseku téže ulice byl nedaleko od předchozího místa identifikován další hotspot, který je charakteristický zanedbaným vzhledem, zejména pak posprejovaným a chátrajícím oplocením jednoho z objektů. Ohniskem na okraji této městské části je také polní cesta lemovaná zelení vedoucí k blízké louce. V těchto místech pociťovali dotazovaní strach z „opilých lidí“ v důsledku „nedostatečného osvětlení“ nebo z „bezdomovců žijících v opuštěných chatkách“.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4
Neidentifikováno	Park	Zanedbané prostředí	Plocha zeleně

Obr. 31 – Vnímání bezpečnosti v Horních Počernicích
zdroj: PocityMapa.NSZM.cz, 2015, vlastní zpracování

HRADIŠTKO

Status	Obec
Typ sídla	Ostatní obce
Správní obvod ORP	Černošice
Kraj	Středočeský
Počet obyvatel	2 142
Počet (podíl) respondentů	168 (7,8 %)
Počet prvků	231

Hradištko je nejméně lidnatou obcí v rámci této práce, navzdory tomu zde však byla zapojena procentuálně nejvyšší část občanů. Analyzovány byly dva významnější hotspoty v centrální části obce a jeden na severozápadní periferii. Zbylá menší ohniska souvisela s dopravní bezpečností. První lokalitou jsou chátrající obytné budovy v areálu zámku v historickém centru obce. V těchto objektech momentálně bydlí „sociálně méně přizpůsobiví občané (L. Hašková, OÚ Hradištko).“ K této vymezené lokalitě patří také obytná budova za zámkem a dále neupravená a nevyužívaná zelená plocha s několika garážemi, kterou vede polní cesta. Podle popisků jsou tyto prostory „zarostlé a neosvětlené“ a „způsobují nejistotu“. V druhé lokalitě se nachází restaurace a vedle ní prodejna občerstvení. Podle respondentů je zřejmě problémem provoz druhého ze zařízení („osazenstvo nalévárny“, „potravinový U Roučky“, „Opilci...“). Poslední lokalitou je úsek lesní cesty spojující Hradištko se sousední obcí.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3
Sociálně vyl. l.	Hospoda, herna	Park

Obr. 32 – Vnímání bezpečnosti v Hradištku

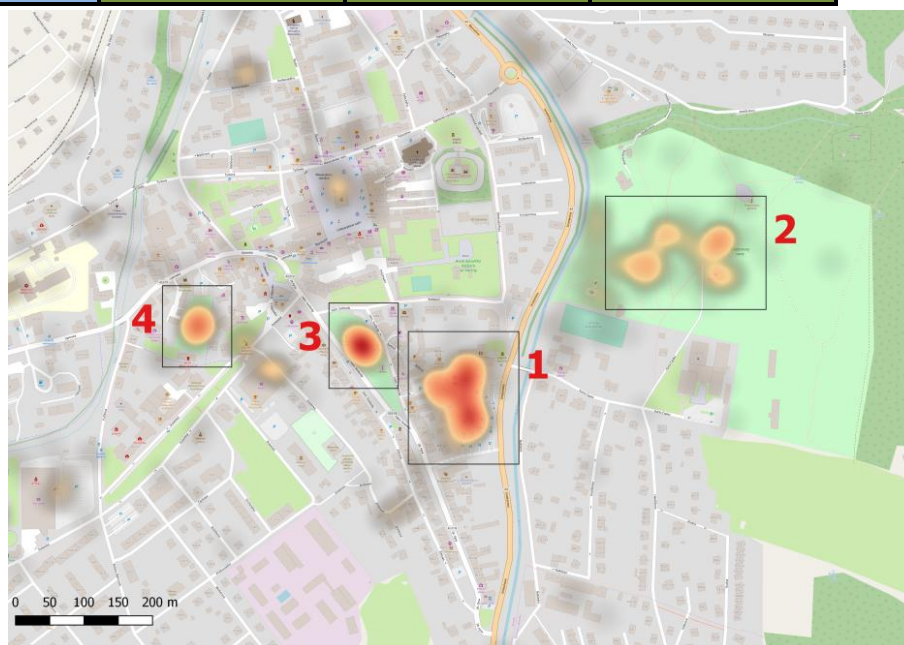
zdroj: PocityMapy.cz, 2018, vlastní zpracování

JESENÍK

Status	Město
Typ sídla	Okresní město
Správní obvod ORP	Jeseník
Kraj	Olomoucký
Počet obyvatel	11 271
Počet (podíl) respondentů	385 (3,4 %)
Počet prvků	784

Ve městě Jeseník byla identifikována čtyři významná ohniska pocitu nebezpečí, která leží v centrální části v nevelké vzdálenosti od sebe. Prvním je lokalita autobusového nádraží společně se supermarketem a jeho parkovištěm a zároveň plochou zeleně u městského kina. Na základě komentářů bylo zjištěno, že se zde často zdržují rizikové osoby („bezdomovci, opilí lidé, Romové a také feťáci“). Ty mnohdy způsobují hluk a také různé jiné incidenty. Zbývající tři ohniska spadají všechny do kategorie parků. Ve Smetanových sadech vnímají lidé negativně přítomnost rizikových skupin – nejčastěji jde o „feťáky, bezdomovce, opilce“ a také nejrůznější „nebezpečné či podivné“ osoby. Příčinou těchto pocitů je také „nepořádek a celková zanedbanost prostředí“. V případě třetí a čtvrté lokality se jedná o menší parčíky (Náměstí Svobody, Náměstí Hrdinů), kde je problematika výskytu rizikových osob obdobná jako v místech předchozích.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4
Nádraží	Park	Park	Park

Obr. 33 – Vnímání bezpečnosti v Jeseníku

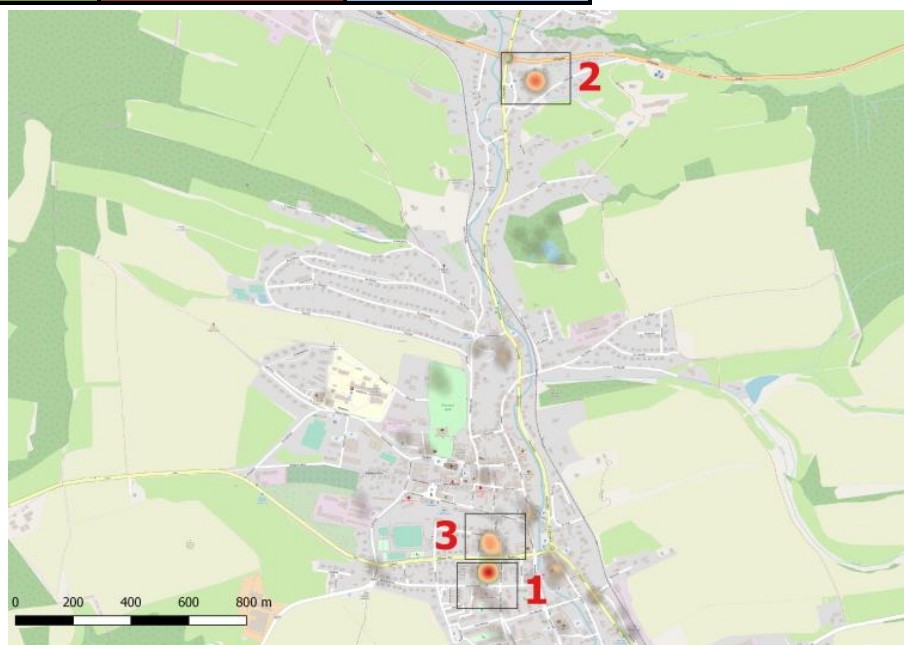
zdroj: PocitoveMapy.cz, 2017, vlastní zpracování

JILEMNICE

Status	Město
Typ sídla	Obec s rozšířenou působností
Správní obvod ORP	Jilemnice
Kraj	Liberecký
Počet obyvatel	5 410
Počet (podíl) respondentů	58 (1,1 %)
Počet prvků	115

V Jilemnicích byly vymezeny tři nejvýznamnější hotspoty. Dva z nich spolu bezprostředně sousedí v oblasti centra města, třetí se nachází na severním okraji. Prvním analyzovaným místem je parčík na ulici Žižkova v blízkosti střední školy a supermarketu. Z názorů občanů vyplývá, že pocit bezpečí narušují rizikové skupiny osob („bezdromovci a opilci“). Druhým ohniskem je chátrající, nevyužívaný areál bývalého hotelu. Tento objekt se nachází při výjezdu z města v části Hřabačov, v těsné blízkosti mateřské školy. V rámci otázky identifikující zanedbaná prostředí byly zjištěny negativní pocity respondenta v důsledku přítomnosti „uživatelů drog a bezdomovců“. Naproti parku se nachází třetí hotspot – autobusové nádraží s menší hospodou.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3
Park	Brownfield	Nádraží

Obr. 34 – Vnímání bezpečnosti v Jilemnicích

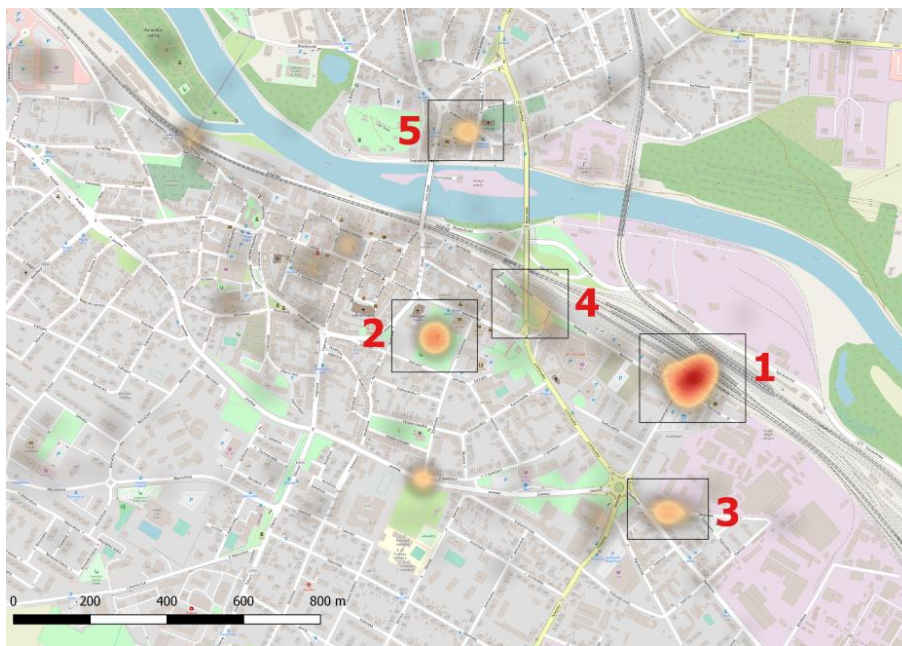
zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování

KOLÍN

Status	Město
Typ sídla	Okresní město
Správní obvod ORP	Kolín
Kraj	Středočeský
Počet obyvatel	31 355
Počet (podíl) respondentů	339 (1,1 %)
Počet prvků	582

V rámci výzkumu ve městě Kolín bylo identifikováno větší množství významnějších ohnisek. Pro účely této práce bylo vybráno pět největších. Nejvýznamnějším rizikovým místem je lokalita hlavního vlakového a autobusového nádraží, v jehož areálu se nachází mnohé chátrající budovy. Nedaleko hlavního nádraží byla dále vymezena sociálně vyloučená lokalita (ulice Potepská), která se vyznačuje zanedbaným stavem budov a jejich okolím. Třetím negativně vnímaným místem je park Komenského, se kterým sousedí starší budova obchodního centra. Dalším ohniskem jsou tmavé a neupravené plochy zeleně a pěší komunikace v prostoru pod nadjezdem rychlostní komunikace. Poslední problematickou lokalitou je neupravené prostranství (Jiráskovo náměstí) se zelení v blízkosti panelového sídliště a několika restaurací a heren. Zde se „shromažďují občané bez domova a ve velké míře i občané romského původu (K. Tesařová, MÚ Kolín).“

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4	HOTSPOT 5
Nádraží	Park	Sociálně vyl. l.	Zanedbané prostředí	Zanedbané prostředí

Obr. 35 – Vnímání bezpečnosti v Kolíně

zdroj: PčitoveMapy.cz, 2018, vlastní zpracování

KUTNÁ HORA

Status	Město
Typ sídla	Okresní město
Správní obvod ORP	Kutná Hora
Kraj	Středočeský
Počet obyvatel	20 536
Počet (podíl) respondentů	205 (1 %)
Počet prvků	298

Během mapování pocitu bezpečí v Kutné Hoře byly zjištěny dva velmi významné hotspoty. Na základě důkladnějšího seznámení s místní situací bylo odhaleno, že vyznačená lokalita v centrální části města (ulice Kolárova) odpovídá svým umístěním místu, kde byla pocitová mapa realizována. Tím je kancelář politické strany Město pro lidi, z jejíž iniciativy proběhla tvorba pocitové mapy (Svoboda.Info, 2018). Autorem práce byla tato skutečnost považována za možnou snahu o znehodnocení výzkumu, proto nebylo toto ohnisko dále bráno v úvahu. Jediným identifikovaným ohniskem tak byla sociálně vyloučená lokalita severně od centra města, která je typická zanedbaným fyzickým vzhledem. Nejvíce prvků bylo vyznačeno v blízkosti ubytovny a podél sousedního rybníku. Menší množství pak v širším okolí, kde se nachází fotbalový stadion, kulturní dům a malý parčík. Respondenti se zmiňovali např. o přítomnosti „nájemců ubytovny, menšiny a nepřizpůsobivých“.

HOTSPOT 1

Sociálně vyl. l.

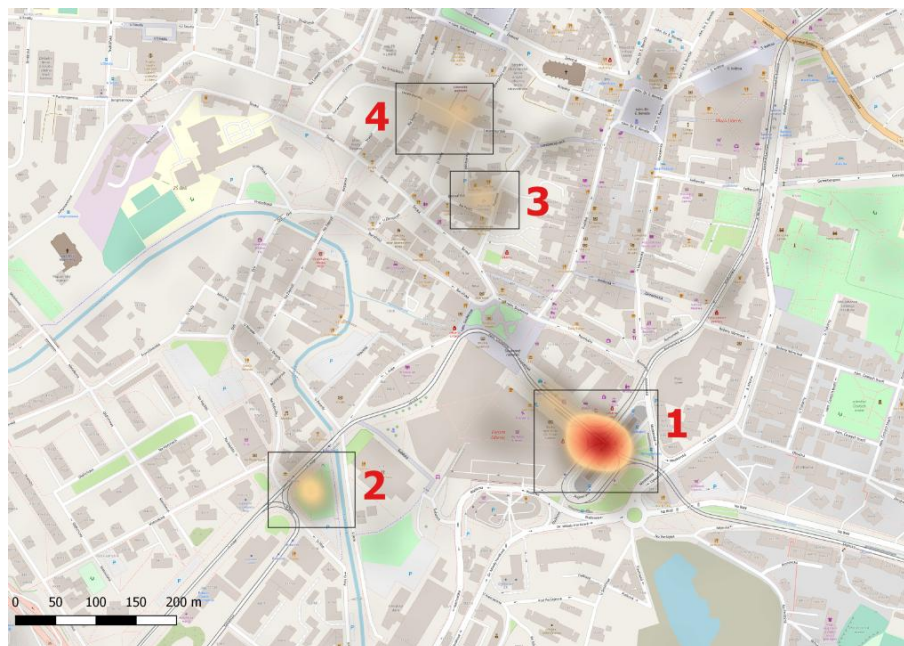
Obr. 36 – Vnímání bezpečnosti v Kutné Hoře
zdroj: PocitoveMapy.cz, 2018, vlastní zpracování

LIBEREC

Status	Statutární město
Typ sídla	Krajské město
Správní obvod ORP	Liberec
Kraj	Liberecký
Počet obyvatel	103 979
Počet (podíl) respondentů	993 (1 %)
Počet prvků	2 121

Liberec je nejlidnatějším městem v rámci celého souboru dat. Na jeho území byly identifikovány čtyři hotspoty v centru města. Jako naprosto zásadní problém z pohledu rezidentů se jeví první lokalita, kterou označilo obrovské množství z nich. V místě rušné křižovatky se nachází terminál MHD a obchodní centrum. Respondenti hovořili o strachu způsobeném přítomností množství rizikových osob (nejčastěji „Romové a bezdomovci“, dále také „skupiny mládeže a různé existence či podivní lidé“) a rovněž o „znečištění a špatně udržovaném stavu“. Druhou lokalitou je nedaleký parčík, který je občany vnímán negativně především z důvodu výskytu „bezdomovců, divných lidí a feťáků“. Třetí oblast (Papírové náměstí) je riziková vlivem „tmavých a nepřehledných uliček“ a blízkosti množství zábavních zařízení. Sousedící lokalita se pak vyznačuje velmi špatným stavem obytných budov, „nepořádkem“ a přítomností „Romů a feťáků“.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4
Nádraží	Park	Zanedbané prostředí	Sociálně vyl. I.

Obr. 37 – Vnímání bezpečnosti v Liberci

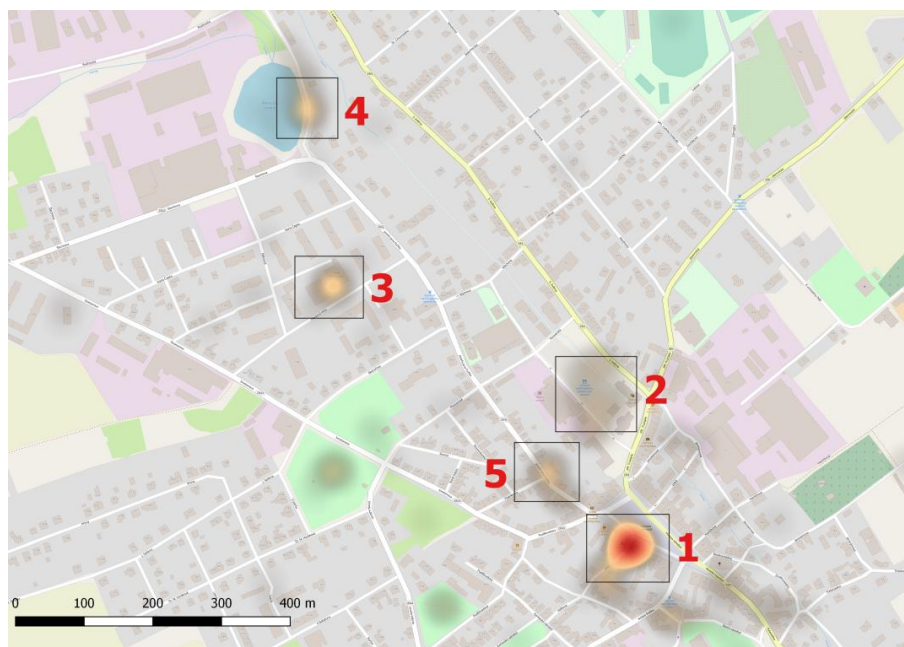
zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování

LOMNICE NAD POPELKOU

Status	Město
Typ sídla	Pověřený obecní úřad
Správní obvod ORP	Semily
Kraj	Liberecký
Počet obyvatel	5 553
Počet (podíl) respondentů	95 (1,7 %)
Počet prvků	322

Na území Lomnice nad Popelkou bylo zjištěno pět hlavních ohnisek pocitu nebezpečí. Nejvýznamnějším z nich je herna-bar, která se nachází v ústí uličky Hálkova na Husovo náměstí. Podle vyjádření respondentů je problematická zejména přítomnost „existencí z Hotelu Praha“. Další lokalitou je autobusové nádraží, kde se v době realizace výzkumu nacházela také hospoda. Toto místo tak bylo mnohdy navštěvováno rizikovými skupinami osob („agresivní opilci, feťáci, cikáni“). Třetí a rovněž pátou negativně vnímanou lokalitou v rámci tohoto města je sousedství dvou restauračních zařízení. V prvním případě je nápadným špatný fyzický vzhled tohoto objektu. V případě druhém byl doplněn komentář o výskytu „agresivních opinců“. Čtvrtým rizikovým místem je pěší trasa lemovaná zelení vedoucí okolo rybníka, která se nachází na severním okraji města. Zde mohla být důvodem obav např. „neupravenost“.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4	HOTSPOT 5
Hospoda, herna	Nádraží	Hospoda, herna	Plocha zeleně	Hospoda, herna

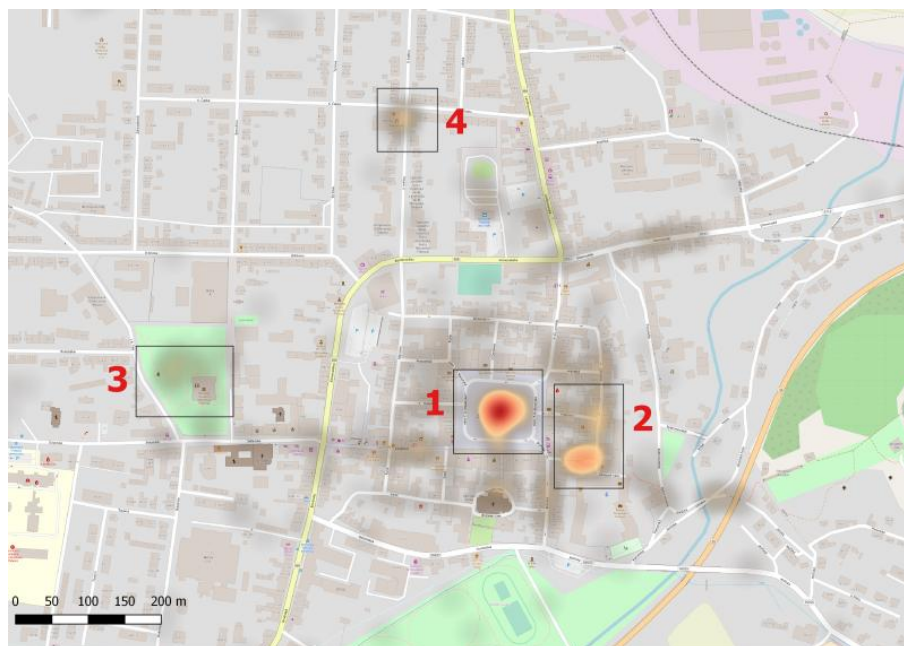
Obr. 38 – Vnímání bezpečnosti v Lomnici nad Popelkou
zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2017, vlastní zpracování

MORAVSKÁ TŘEBOVÁ

Status	Město
Typ sídla	Obec s rozšířenou působností
Správní obvod ORP	Moravská Třebová
Kraj	Pardubický
Počet obyvatel	10 111
Počet (podíl) respondentů	172 (1,7 %)
Počet prvků	512

V Moravské Třebové byla zjištěná ohniska zařazena do čtyř kategorií. Prvním hotspotem je lokalita centrálního prostranství města – Náměstí T. G. Masaryka. Respondenti se zde často necítili bezpečně po setmění (např. „ve večerních hodinách vstup na vlastní nebezpečí“) a zároveň z důvodu přítomnosti Romů (např. „problémy s nepřizpůsobivými lidmi, Romové ve skupinkách“). Druhým rizikovým místem jsou dvě na sebe navazující uličky (Zámecká, Zámecké nám.) v blízkosti zmíněného náměstí. Ty se vyznačují neupraveností fasád budov a také jejich okolí a rovněž přítomností restauračních zařízení. V rámci těchto míst se mezi komentáři objevila tvrzení „drogy“, „podivní lidé“ či „aktivita nepřizpůsobivých“. Také v Městském parku U Muzea se pocity místních nesly v podobném duchu: „aktivita nepřizpůsobivých“ nebo také „nepořádek, křik či ničení majetku“. Posledním ohniskem je objekt, kde je provozován noční klub (v komentáři např. „doupě zvané Duku“) a restaurace.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4
Náměstí	Tmavá ulička	Park	Hospoda, herna

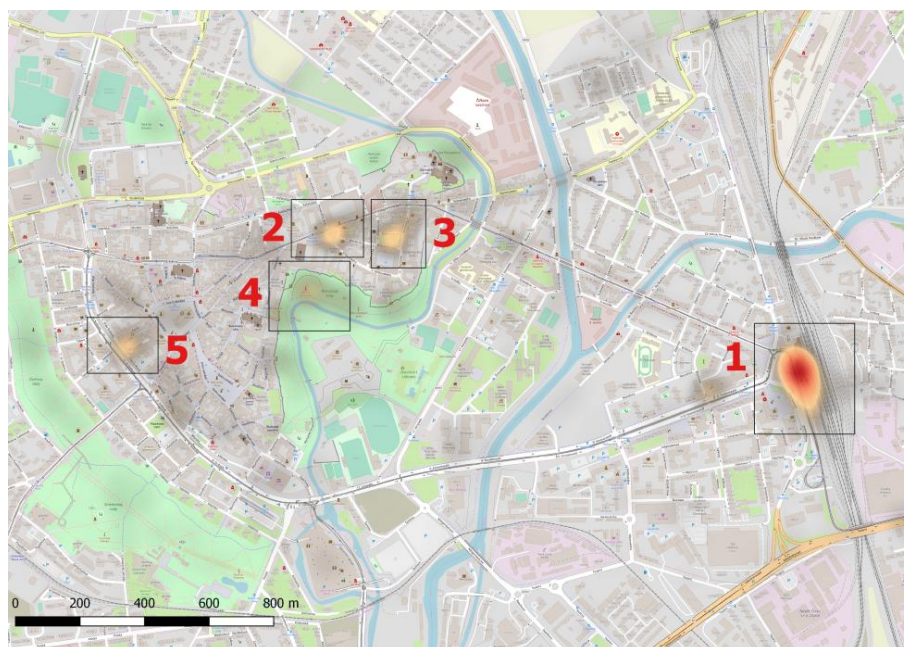
Obr. 39 – Vnímání bezpečnosti v Moravské Třebové
zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování

OLOMOUC

Status	Statutární město
Typ sídla	Krajské město
Správní obvod ORP	Olomouc
Kraj	Olomoucký
Počet obyvatel	100 494
Počet (podíl) respondentů	1746 (1,7 %)
Počet prvků	3 914

V druhém nejlidnatějším městě v rámci této práce bylo vymezeno pět ohnisek pocitu nebezpečí. Jednoznačně nejvýznamnějším hotspotem je oblast hlavního nádraží. Těchto míst se respondenti obávali v důsledku výskytu rizikových skupin osob (zejména „bezdomovci, feťáci a individua“). Především vlivem přítomnosti bezdomovců a jejich chování („opilí, agresivní“) je negativně vnímáno také nejbližší okolí tramvajových zastávek na náměstí Republiky. Stejný problém sužuje rovněž nedaleký parčík na Biskupském náměstí, kde respondenti zmiňovali souvislost s blízkou pobočkou Charity. V Bezručových sadech, jež jsou rozlehlejším ohniskem, bylo nejvíce prvků vyznačeno v okolí mauzolea a schodiště. Důvodem byla špatná viditelnost po setmění, pohyb bezdomovců, uživatelů drog a také „individuů“. Několikrát zmíněné rizikové osoby se vyskytují i na území poslední lokality, a to v místě zdejší herny, baru a supermarketu.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4	HOTSPOT 5
Nádraží	Náměstí	Park	Park	Hospoda, herna

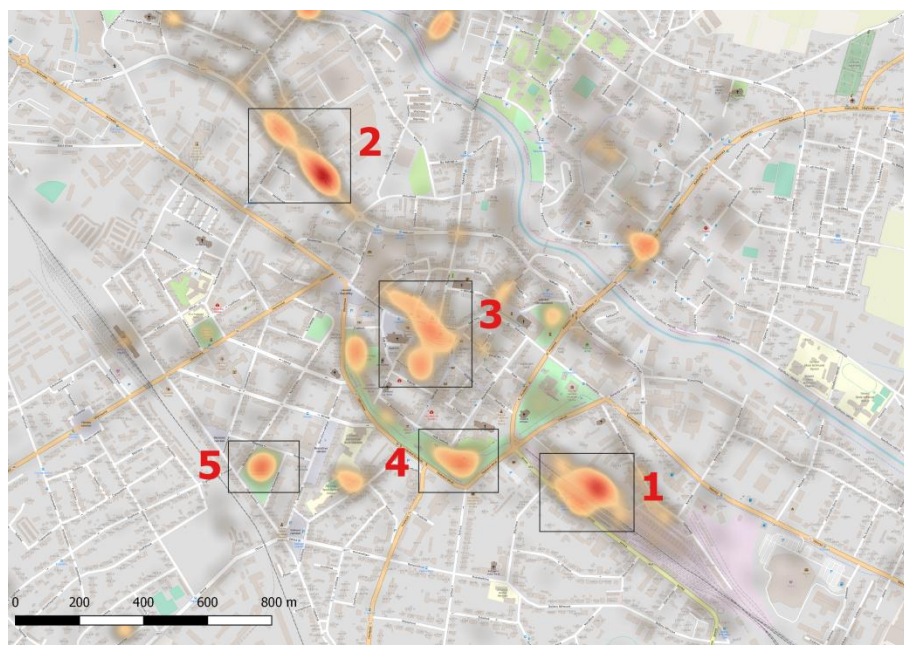
Obr. 40 – Vnímání bezpečnosti v Olomouci
zdroj: PocitoveMapy.cz, 2017, vlastní zpracování

OPAVA

Status	Statutární město
Typ sídla	Okresní město
Správní obvod ORP	Opava
Kraj	Moravskoslezský
Počet obyvatel	57 019
Počet (podíl) respondentů	928 (1,6 %)
Počet prvků	3496

Na základě dat získaných při mapování v Opavě zde bylo analyzováno pět hlavních ohnisek pocitu nebezpečí. Nejvýznamnějším z nich je lokalita vlakového nádraží včetně hlavní budovy a také prostoru za podchodem. Důvodem je podle dotazovaných výskyt nejružnějších rizikových skupin („bezdomovci, feťáci a individua“) a nedostatečné osvětlení (za hlavní budovou). Část ulice Rybářské je charakteristická zanedbaným stavem obytných budov a sociálním vyloučením. Respondenti pak hovořili především o přítomnosti romské menšiny. Prostorově heterogennějším ohniskem v centru města je lokalita Horního náměstí a parčíku oddělených podloubím obchodního domu. Zde se mohou zdržovat Romové, bezdomovci případně „hulící skupinky“. Zbývajícími dvěma lokalitami jsou parky v centrální části města (Sady Svobody a Náměstí Joy Adamsonové), kde se mohou pohybovat bezdomovci „feťáci“ a jiní „nebezpeční lidé“.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4	HOTSPOT 5
Nádraží	Sociálně vyl. l.	Náměstí	Park	Park

Obr. 41 – Vnímání bezpečnosti v Opavě

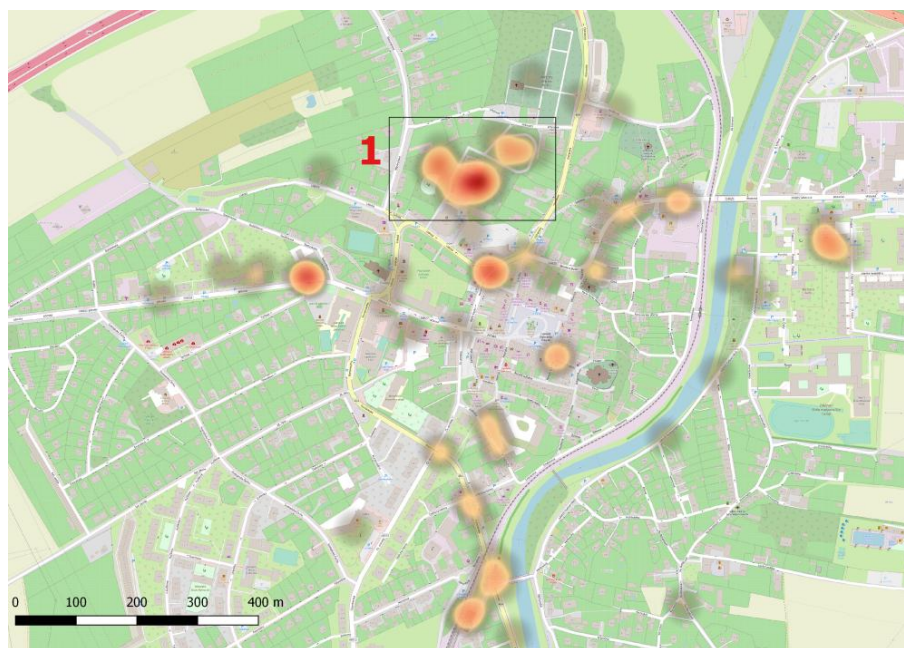
zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování

PŘÍBOR

Status	Město
Typ sídla	Pověřený obecní úřad
Správní obvod ORP	Kopřivnice
Kraj	Moravskoslezský
Počet obyvatel	8 437
Počet (podíl) respondentů	89 (1,1 %)
Počet prvků	111

Pro město Příbor bylo získáno poměrně malé množství dat, proto zde byly shluky vytvářeny již v případě několika málo vyznačených bodů. Jelikož současně některá menší ohniska souvisela s bezpečností dopravní, byla k účelům analýzy rizikových míst vymezena pouze jedna rozsáhlejší lokalita. Pro všechny prvky, které zahrnovala, byla společná poloha na území Městského parku. Velké množství daných prvků se pak nacházelo v blízkosti krytého pódia. Podle názorů dotazovaných občanů způsobuje pocity nebezpečí výskyt bezdomovců, „různých žvlů“ a uživatelů návykových látek („narkomani, feťáci, drogově závislí“ a „alkohol“).

HOTSPOT 1
Park

Obr. 42 – Vnímání bezpečnosti v Příboře

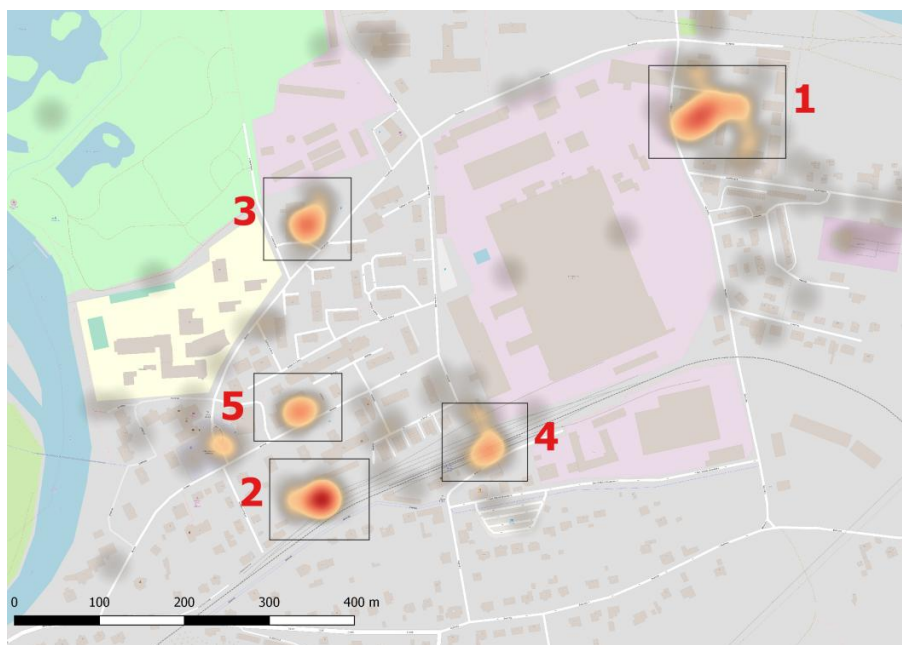
zdroj: PocityMapy.cz, 2015, vlastní zpracování

SÁZAVA

Status	Město
Typ sídla	Pověřený obecní úřad
Správní obvod ORP	Benešov
Kraj	Středočeský
Počet obyvatel	3 722
Počet (podíl) respondentů	129 (3,5 %)
Počet prvků	233

Na území Sázavy bylo identifikováno celkem pět hotspotů. Prvním z nich je sociálně vyloučená lokalita, která je charakteristická zanedbanými bytovými domy a celkově nevzhledným prostředím. Druhým nejvýznamnějším ohniskem je neudržovaný objekt v blízkosti vlakového nádraží. Podle popisů se zde schází „pokleslá mládež“ a osoby zneužívající „alkohol a drogy“. Dále sem patří lokalita disco klubu a jeho bezprostředního okolí, kde byly negativní pocity respondentů spojeny s „drogami“. O něco méně významným ohniskem je lokalita vlakového nádraží, především pak podchod pod železniční tratí. Mezi důvody pocitu nebezpečí patřila špatná viditelnost a také uživatelé „alkoholu a drog“. Dalším místem negativně spojeným s noční zábavou je okolí baru v centru města.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4	HOTSPOT 5
Sociálně vyl. l.	Zanedbané prostředí	Hospoda, herna	Podchod	Hospoda, herna

Obr. 43 – Vnímání bezpečnosti v Sázavě

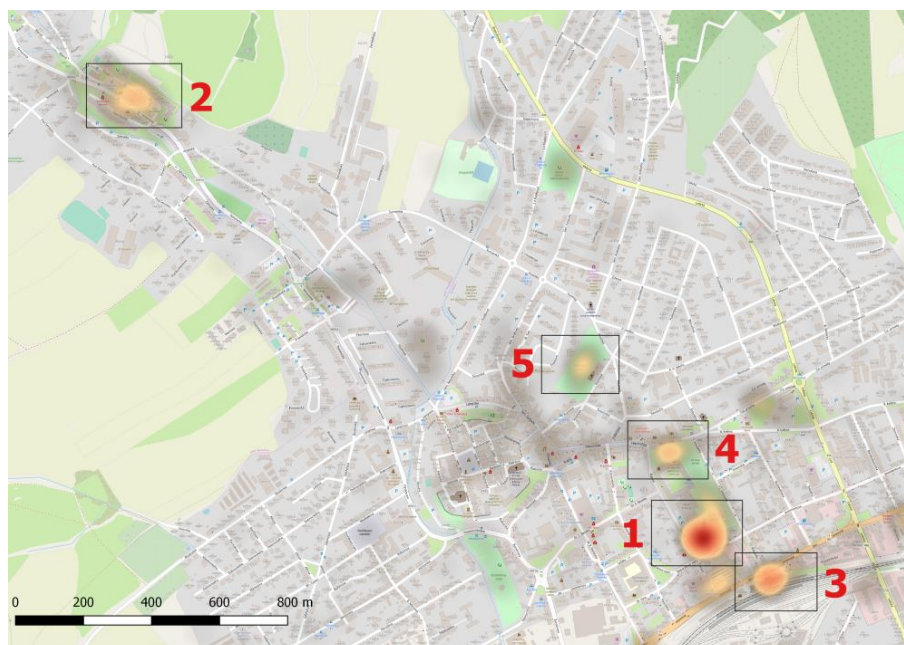
zdroj: Pocitove.Mapy.cz, 2016, vlastní zpracování

ŠUMPERK

Status	Město
Typ sídla	Okresní město
Správní obvod ORP	Šumperk
Kraj	Olomoucký
Počet obyvatel	26 151
Počet (podíl) respondentů	328 (1,3 %)
Počet prvků	884

V Šumperku bylo identifikováno pět hlavních hotspotů, z nichž se čtyři nachází v centru města a jeden v severozápadní periférii. Nejvýznamnějším ohniskem jsou Sady 1. máje. Respondenti mluvili ve svých komentářích převážně o strachu z problémových skupin občanů (především „bezdomovci, opilci, narkomani či feťáci a pochybné existence“ a dále „nepřizpůsobiví, sociálně slabší osoby“). Prostorově nejrozsáhlejším ohniskem je lokalita sídliště na okraji Šumperka, která zahrnuje okolí několika panelových domů. Důvodem byla vyloučenost této oblasti z pohledu celkového území města a také přítomnost romské menšiny. Dále šlo o hlavní vlakové nádraží, jehož pověst trpí mimo jiné z důvodu pohybu „bezdomovců a opinců“. V neposlední řadě se lidé necítí bezpečně ve dvou dalších parcích, a to v okolí Vlastivědného muzea a v Jirákových sadech („feťáci, opilci, divné existence, různé skupinky“).

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4	HOTSPOT 5
Park	Panelové sídliště	Nádraží	Park	Park

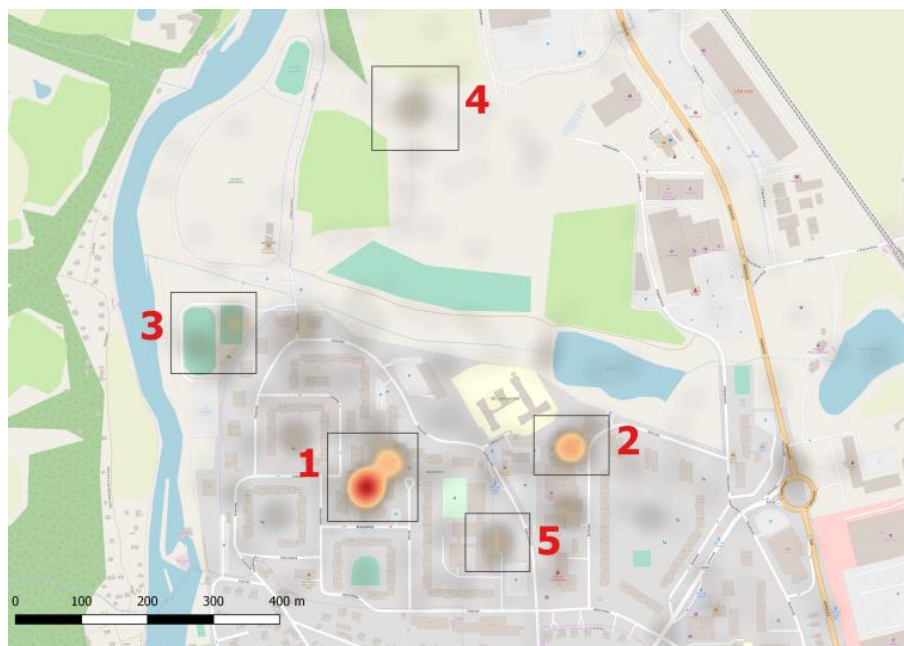
Obr. 44 – Vnímání bezpečnosti v Šumperku
zdroj: PocityMapy.cz, 2017, vlastní zpracování

TÁBOR

Status	Město
Typ sídla	Okresní město
Správní obvod ORP	Tábor
Kraj	Jihočeský
Počet obyvatel	34 467
Počet (podíl) respondentů	368 (1,1 %)
Počet prvků	809

V Táboře byl výzkum zaměřen na lokalitu Sídliště nad Lužnicí a jeho okolí. Zdaleka nejvýznamnějším ohniskem bylo prostranství mezi panelovými domy s dětským hřištěm a restauračním zařízením. Podle respondentů působí v těchto místech negativně na pocit bezpečí zejména přítomnost Romů (např. „nepřizpůsobivá menšina, romští občané, hlučné a vulgární romské děti“) a také zdejší herna (např. „chování opilců“). Na území druhé rizikové lokality se nachází další noční podnik (herna-bar), jehož vchod je situován do podloubí. Toto místo je typické výskytem problémových skupin (např. „nepřizpůsobiví, občané pod vlivem alkoholu a návykových látek, úchylové“). Dále se jedná o lokalitu skateparku a víceúčelového hřiště, kde jsou rovněž problémem rizikové osoby (např. „mládež dělá nepořádek“, „omladina kouří a fetuje“ nebo „romští občané“). Podobně je na tom lokalita č. 5, kde se objevují „různé tlupy, opilci a narkomani“. Čtvrtým hotspotem je polní cesta mezi sídlištěm a supermarketem, kde se vyskytují bezdomovci.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4	HOTSPOT 5
Panelové sídliště	Hospoda, herna	Skatepark, hřiště	Plocha zeleně	Skatepark, hřiště

Obr. 45 – Vnímání bezpečnosti v Táboře

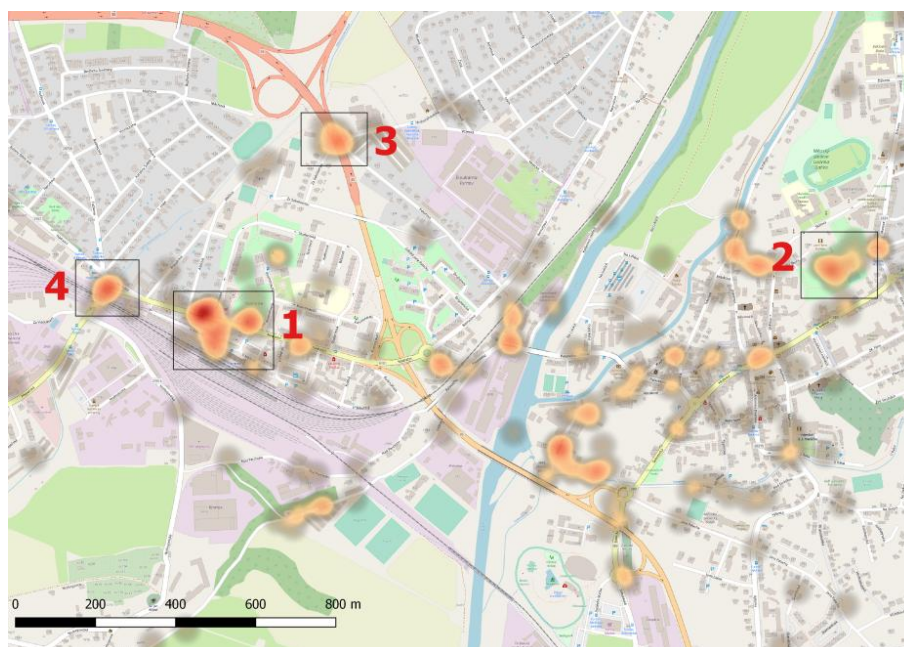
zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2017, vlastní zpracování

TURNOV

Status	Město
Typ sídla	Obec s rozšířenou působností
Správní obvod ORP	Turnov
Kraj	Liberecký
Počet obyvatel	14 312
Počet (podíl) respondentů	141 (1 %)
Počet prvků	255

V případě Turnova jsou získaná data mírně specifická tím, že zde vznikaly ohniska o poměrně malém množství prvků. Pro účely této práce tak byly vybrány čtyři největší hotspoty. Prvním z nich je prostorově heterogenní hotspot v centru města. Zde byla většina prvků vyznačena v místě „několika opuštěných budov (E. Krsková, MÚ Turnov)“, v okolí přilehlých uliček a hlavního nádraží a také na okraji sousedního parčíku. Podle komentářů se v těchto místech pohybují „bezdomovci a divná individua“. Prostorově více homogenní lokalitou je Městský park, k jehož negativům patří např. „konzumace a distribuce drog“. Třetím rizikovým místem je podchod pod rychlostní silnicí, kde se „sdružují často mladí lidé s návykovými látkami (E. K., MÚT).“ Podobnými charakteristikami se vyznačuje také viadukt vedoucí pod železniční tratí.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4
Zanedbané prostředí	Park	Podchod	Podchod

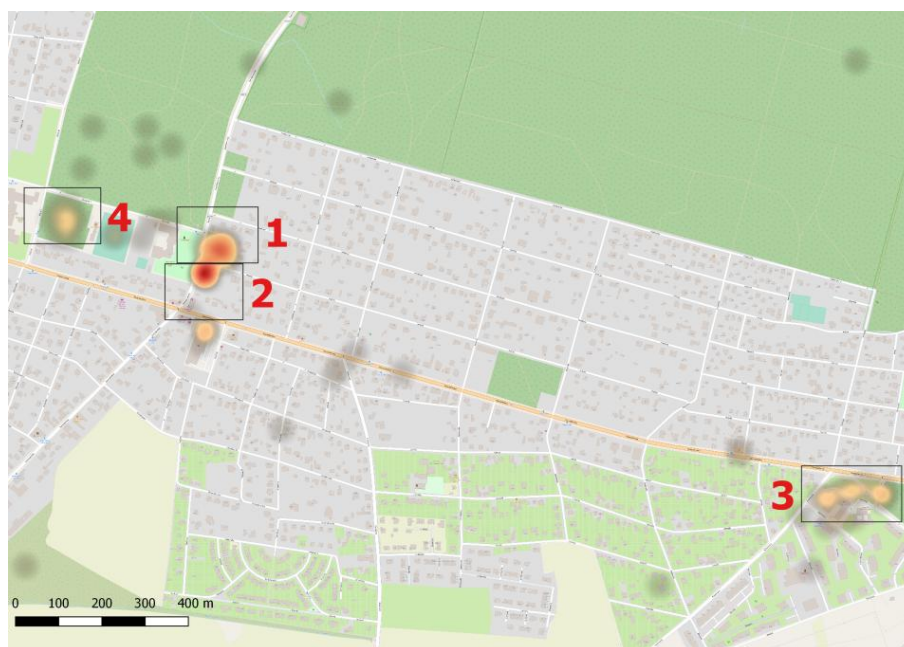
Obr. 46 – Vnímání bezpečnosti v Turnově
zdroj: PocitoveMapy.cz, 2016, vlastní zpracování

ÚJEZD NAD LESY (PRAHA 21)

Status	Hlavní Město
Typ sídla	Krajské město
Správní obvod ORP	-
Kraj	Hlavní město Praha
Počet obyvatel	10 810
Počet (podíl) respondentů	119 (1,1 %)
Počet prvků	113

V pražské městské části Újezd nad lesy byly zjištěny čtyři významnější hotspoty. Prvním z nich je malý lesopark hustě zarostlý zelení. V jeho bezprostředním okolí byl vymezen druhý hotspot v místě budovy Obvodního oddělení Policie ČR. Poměrně specifickým je třetí ohnisko, které zároveň jako jediné v rámci této městské části disponuje komentáři respondentů. Jedná se o lokalitu, kde se nachází stará budova obchodního domu, v jehož útrobách je kromě supermarketu provozována také restaurace a herna (podle popisků např. „hospodská zařízení nechvalné pověsti“). V jejím sousedství se nachází ubytovna a také konečná zastávka autobusu u nedalekého lesíku. V těchto místech se pohybuje množství problémových osob (např. „podivné a opilé existence“ nebo „bezdomovci pijící alkohol“). Poslední lokalitou je podobně jako v prvním případě hustý lesopark.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4
Park	Policejní stanice	Hospoda, herna	Park

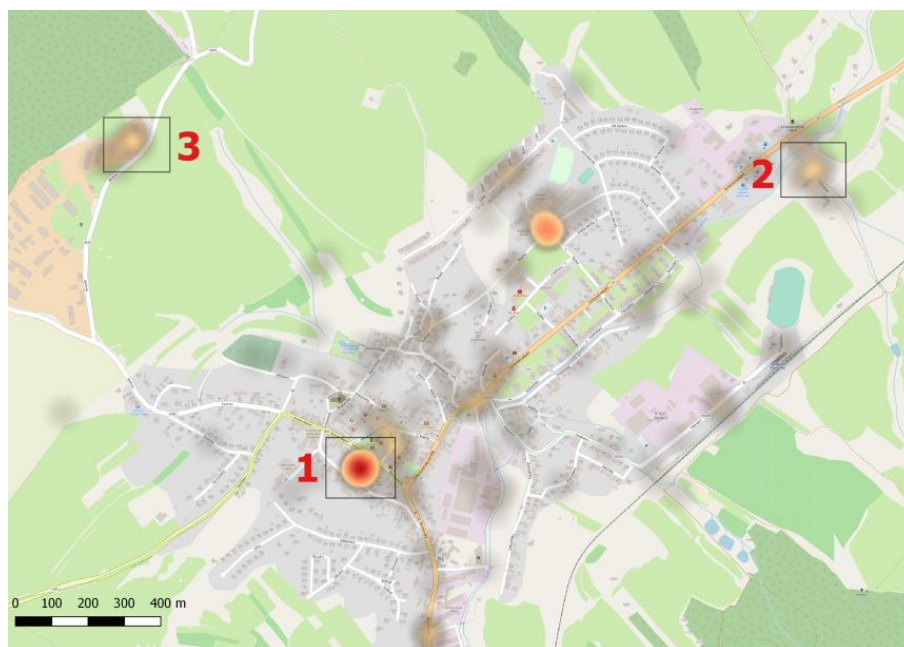
Obr. 47 – Vnímání bezpečnosti v Újezdu nad Lesy
zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování

VALAŠSKÉ KLOBOUKY

Status	Město
Typ sídla	Obec s rozšířenou působností
Správní obvod ORP	Valašské Klobouky
Kraj	Zlínský
Počet obyvatel	4 955
Počet (podíl) respondentů	156 (3,1 %)
Počet prvků	205

Ve městě Valašské Klobouky byly analyzovány pouze tři ze čtyř zjištěných hotspotů, jelikož se v jednom případě jednalo o problematiku dopravní bezpečnosti. Největším ohniskem je lokalita v centru města u Masarykova náměstí. V tomto místě se nachází bar. V komentářích jsou vyjadřovány obavy především v souvislosti s „opilci“ a možnými důsledky jejich chování („hluk, střepy, obtěžování“). Druhým ohniskem je menší parčík v blízkosti supermarketu a benzinové pumpy na samém konci města. Ten podle některých názorů může působit „nevhledně či nebezpečně“ a to např. vlivem přítomnosti „podezřelých lidí“. Ve třetím případě jde znovu o periferii města, tentokrát na jeho západním okraji. V těchto místech je provozován discoclub.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3
Hospoda, herna	Park	Hospoda, herna

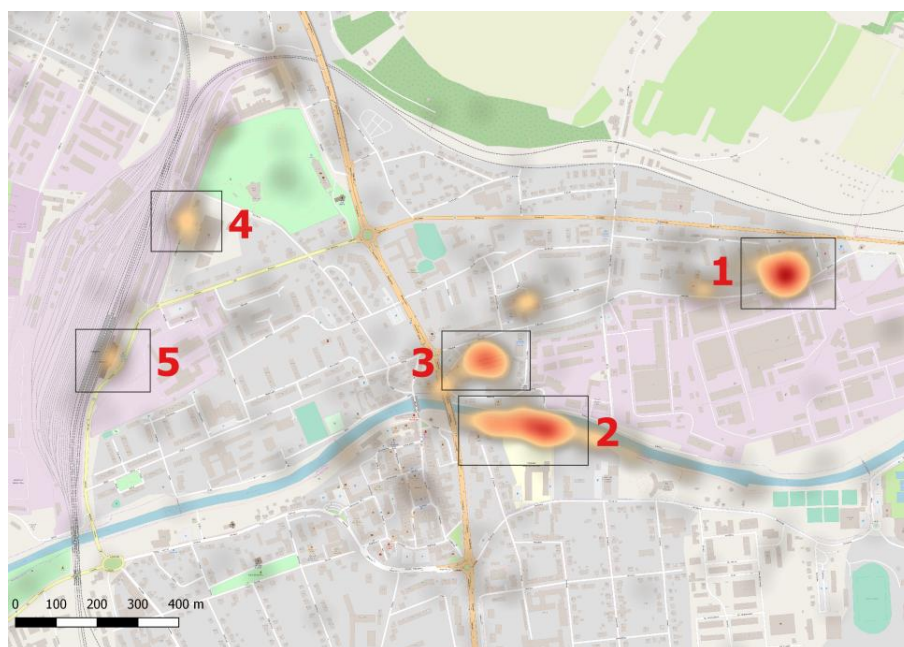
Obr. 48 – Vnímání bezpečnosti ve Valašských Kloboukách
zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování

VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ

Status	Město
Typ sídla	Obec s rozšířenou působností
Správní obvod ORP	Valašské Meziříčí
Kraj	Zlínský
Počet obyvatel	22 200
Počet (podíl) respondentů	349 (1,6 %)
Počet prvků	796

V rámci Valašského Meziříčí byla identifikována tři větší ohniska a také dvě menší. Prvním je panelové sídliště v okrajové části města. Podle komentářů je problémem romská menšina (např. „nepřizpůsobiví, kteří pokřikují na kolemjdoucí“). Dále se jedná o pěší komunikaci podél řeky obklopenou stromy, která navazuje na Park Kozina. Důvodem byl výskyt rizikových osob („feťáci, podnapilí, špatná společnost“) a nedostatečná viditelnost spojené se strachem z napadení nebo okradení. Naproti této lokalitě se nachází autobusové nádraží, kde se rovněž zdržují rizikové skupiny (např. „opilci, cikáni, fetky či pobudové“). Posledními dvěma rizikovými místy jsou hlavní vlakové nádraží a okolí supermarketu, které se nachází v nevelké vzdálenosti od sebe. Především v druhém z těchto případů je příčinou negativních pocitů přítomnost bezdomovců.

HOTSPOT 1	HOTSPOT 2	HOTSPOT 3	HOTSPOT 4	HOTSPOT 5
Panelové sídliště	Park	Nádraží	Supermarket	Nádraží

Obr. 49 – Vnímání bezpečnosti ve Valašském Meziříčí

zdroj: PocityMapy.cz, 2017, vlastní zpracování

DISKUZE

V kapitole 3 byla charakterizována riziková místa na území zkoumaných obcí, která byla zjištěna prostřednictvím této práce. Mezi nimi nejčastěji figurovala místa typologicky řazená mezi parky, hospody a herny, nádraží a také sociálně vyloučené lokality. Na následujících řádcích bude snahou objasnit, do jaké míry lze výsledky této práce považovat za vypovídající. Pro tyto účely budou dané závěry srovnány s pracemi zmíněnými v teoretické části a také s některými dalšími, které rovněž pracují s pocitem bezpečí.

Jíchová s Temelovou (2011) ve svém příspěvku identifikují některá riziková místa shodující se s těmi, která jsou vymezena v této diplomové práci. Mezi ně patří zejména parky a ostatní plochy se zelení, hospody a další večerní podniky a také místa spojená s autobusovou či železniční dopravou. Kromě toho zmiňují, že mnohé pocity ohrožení byly vnímány také na náměstích a ostatních centrálních prostorech. Tato zjištění jsou v souladu rovněž s hlavními výstupy studie Touška a Hejnala (2011). Negativní vnímání okolí barů, heren či hospod a dále prostředí parků a autobusových zastávek potvrzuje také výzkum realizovaný SocioFactorem (2017). Ten dále hovoří o rizikosti ubytoven, což může v mnohých případech souviset se sociálním vyloučením. Kromě již výše zmíněných typů lokalit potvrzuje vnímání nebezpečí také v sociálně vyloučených lokalitách srovnávací studie Pánka, Pászto a Šimáčka (2017).

Při identifikaci míst strachu na bratislavském sídlišti Petřalka stanovila Stasíková (2013) šest kategorií na základě nejvýraznějších fyzických a sociálních charakteristik prostředí. Skupiny míst s dominujícími sociálními faktory byly vymezeny na základě přítomnosti nepřizpůsobivých občanů, provozovaných služeb (bary, herny, restaurace) a vysoké koncentrace osob (např. obchodní centra). Naopak fyzické rysy prostředí byly určující pro nepřehledné stavby (bloky panelových domů), neosvětlené, opuštěné a nepřehledné prostory (např. podchody, zastávky) a také významné zelené plochy.

Z diplomové práce Černoškové (2014) zaměřené na strach ze zločinu v městském prostoru vyplývá, že jedním z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících pocit bezpečí byla přítomnost ostatních osob. V tomto případě se totiž respondenti nejčastěji obávali v prostorách parků a jiných zelených ploch, v blízkosti barů, či obecně neosvětlených a opuštěných míst. Podobně laděný výzkum realizovala Koubalíková (2011), která kladla důraz především na udržovanost resp. zanedbanost prostředí a současně výskyt problémových osob. Zde patřila mezi nejrizikovější místa nádraží, parky a lesoparky a také sídliště. Místy typickými přítomností problémových skupin byly např. „nonstopy“, herny, zastávky MHD a obchodní centra.

Percepci bezpečnosti v jednotlivých městských částech zkoumal např. Hýža (2016). Tomu se podařilo zjistit, že největší množství rezidentů vnímalo nebezpečí v místě vlakového a autobusového nádraží, v parcích, podchodech a některých sídlištech. Rozhodujícími charakteristikami byla přítomnost problémových skupin osob a opuštěnost či odlehlost daného místa. Rizikovým místům v práci Kosové (2016) dominovalo hlavní náměstí města. Nicméně i zde jej následovalo množství parků, dále panelová sídliště, obchodní centra a také nádraží.

Výsledky této diplomové práce jsou konfrontovány se závěry výzkumů, které využívaly podobnou typologii rizikových míst. Na základě tohoto srovnání lze říci, že především parky, ale také hospody a noční podniky společně s nádražními prostory jsou místy, která jsou lidmi obvykle považována za nebezpečná. Mezi negativně vnímané vlastnosti prostředí patří špatné osvětlení, nedostatečná viditelnost, zanedbanost, opuštěnost, či naopak vysoká koncentrace lidí a také přítomnost rizikových skupin osob. Z pohledu vnímání bezpečnosti tak lze považovat tyto zmíněné typy míst právem za nejvíce rizikové, nehledě na území, na kterém se nachází. V případě sociálně vyloučených lokalit je zobecnění jejich negativního vnímání o něco složitější. V mnohých studiích pocítovali respondenti strach např. v sousedství některých sídlišť či ubytoven. Tyto lokality však nemusí nutně patřit mezi sociálně vyloučené. Vlastnost prostředí způsobující vnímání strachu nemusí mít vždy souvislost se sociálním hlediskem. Pro označení daného území za sociálně vyloučené je tak potřeba prověřit konkrétní fyzické a sociální vlastnosti daných míst. V neposlední řadě pak také individuální vnímání jednotlivých lokalit jejich rezidenty.

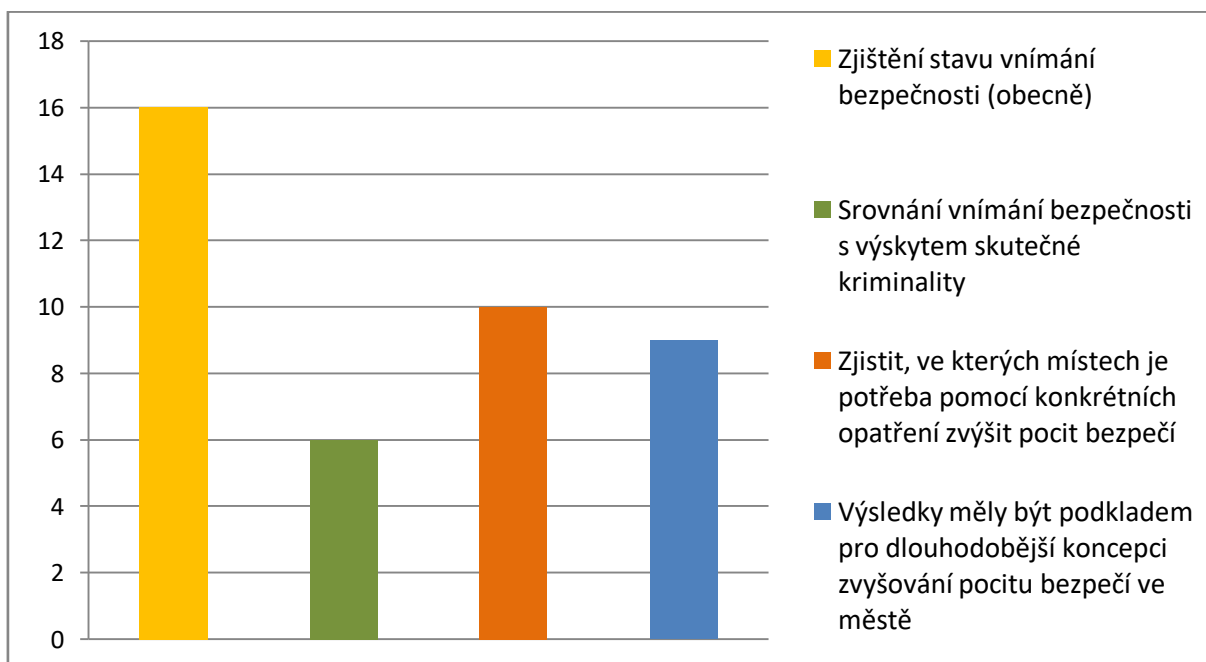
4. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Jedním z cílů této práce bylo zjistit, jakým způsobem orgány jednotlivých samospráv nakládají s výsledky svých pocitových map. Prostřednictvím dotazníkového šetření byly objasňovány důvody realizace tohoto záměru, způsob hodnocení zjištěných závěrů a také podoba jejich zveřejnění. Více než polovina otázek pak byla položena v kontextu odhalení zakomponování výsledků do místních koncepčních dokumentů, případných zavedených opatření a srovnávání ohnisek pocitu nebezpečí s výskytem skutečné trestné činnosti.

Dotazníky byly elektronicky rozesílány zástupcům příslušných magistrátů, či městských (obecních) úřadů, v jejichž kompetenci byla realizace pocitové mapy. Z celkového množství 24 oslovených osob se podařilo získat 17 vyplněných dotazníků, což odpovídá 71% návratnosti. Kromě jedenácti otázek byl součástí dotazníku také průvodní text a přiložená mapa, která znázorňovala nejvýznamnější riziková místa (viz příloha 1). Ve většině případů (mimo otázky č. 5 a 10) měli respondenti tohoto šetření možnost vybrat u jednotlivých otázek více nabízených možností. Poslední otázka byla otevřená. Za účelem hodnocení jednotlivých otázek budou předloženy grafy společně s doprovodným textem. Zde budou uváděny absolutní a také relativní četnosti výskytu daných odpovědí s nenulovými hodnotami.

4.1 Vyhodnocení jednotlivých otázek

Otázka č. 1): Co bylo hlavním cílem realizace pocitové mapy v oblasti bezpečnosti? K čemu měly výsledky následně přispět?

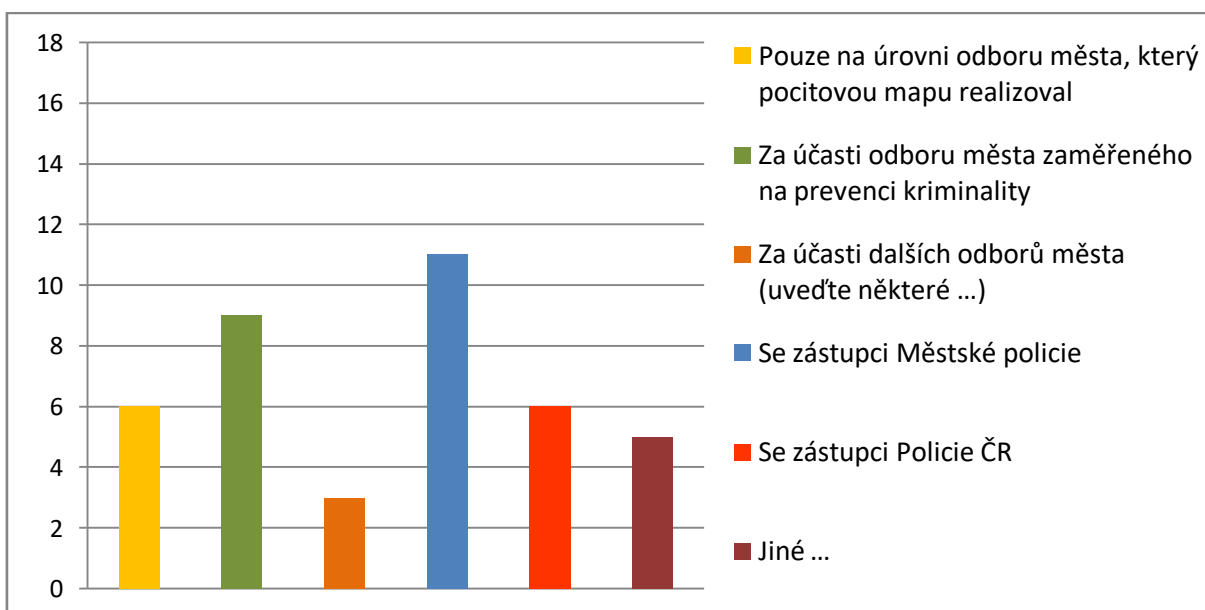

Obr. 50 – Odpovědi na otázku č. 1

zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Smyslem první otázky bylo najít důvody realizace jednotlivých pocitových map. Nejčastějším motivem, pro který se kromě jedné výjimky vyslovili všichni respondenti (16; 94 %), bylo zjištění stavu vnímání bezpečnosti v obecné rovině. Více než polovina oslovených pak hovořila o potřebě lokalizace míst vyžadujících realizaci opatření zvyšující pocit bezpečí (10; 59 %) a také o snaze implementovat vnímání bezpečnosti občanů do některé z dlouhodobých koncepcí (9; 53 %). Nejméně častým argumentem pro tento průzkum byla následná komparace výsledků s výskytem skutečné kriminality (6; 35 %).

Otázka č. 2): Jakým způsobem byly (budou) hodnoceny výsledky pocitové mapy (zejména v oblasti bezpečnosti)?

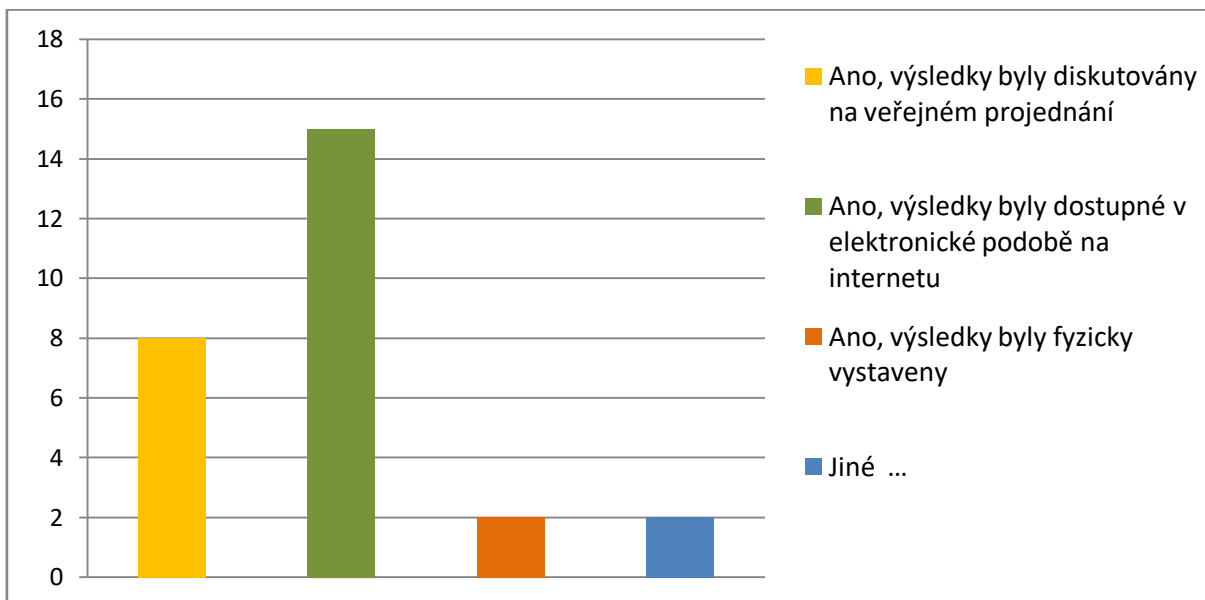
Obr. 51 – Odpovědi na otázku č. 2

zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Všichni oslovení zástupci měst a obcí potvrdili, že se dané samosprávy výsledky pocitových map zabývaly. V nejvíce případech proběhla konzultace se zástupci městské policie (11; 65 %) a také hodnocení na úrovni odboru města zaštiťujícího prevenci kriminality (9; 53 %). Drobným nedostatkem v rámci této otázky je formulace druhé nabízené možnosti za použití slova „pouze“. Ta v sobě původně obsahovala předpoklad, že se na případném hodnocení podílel vždy minimálně daný pověřený odbor města. Vzhledem k tomu, že v 5 z 6 situací uvedli respondenti kromě této možnosti také některou z dalších, lze říci, že pouze v jednom z těchto případů se na hodnocení podílel výhradně orgán zajišťující tvorbu pocitové mapy. Zároveň lze usoudit, že mnozí respondenti neoznámili tuto možnost i přesto, že se daný odbor (kromě dalších subjektů) na hodnocení podílel. Se zjištěnými výsledky také často pracovali zástupci Policie ČR (6; 35 %) a některé další odbory měst (3; 18 %). Mnozí další respondenti (5; 29 %) hovořili o zapojení zastupitelstva, případně rady, „vedení města“,

„pracovní skupiny Bezpečný Kolín“ či o poradě „vedoucích odborů města“. V Jeseníku byly v celé věci zainteresovány neziskové organizace Sudetikus, Darmoděj a Člověk v tísni.

Otázka č. 3): Byla (bude) o výsledcích (v oblasti bezpečnost) informována veřejnost?

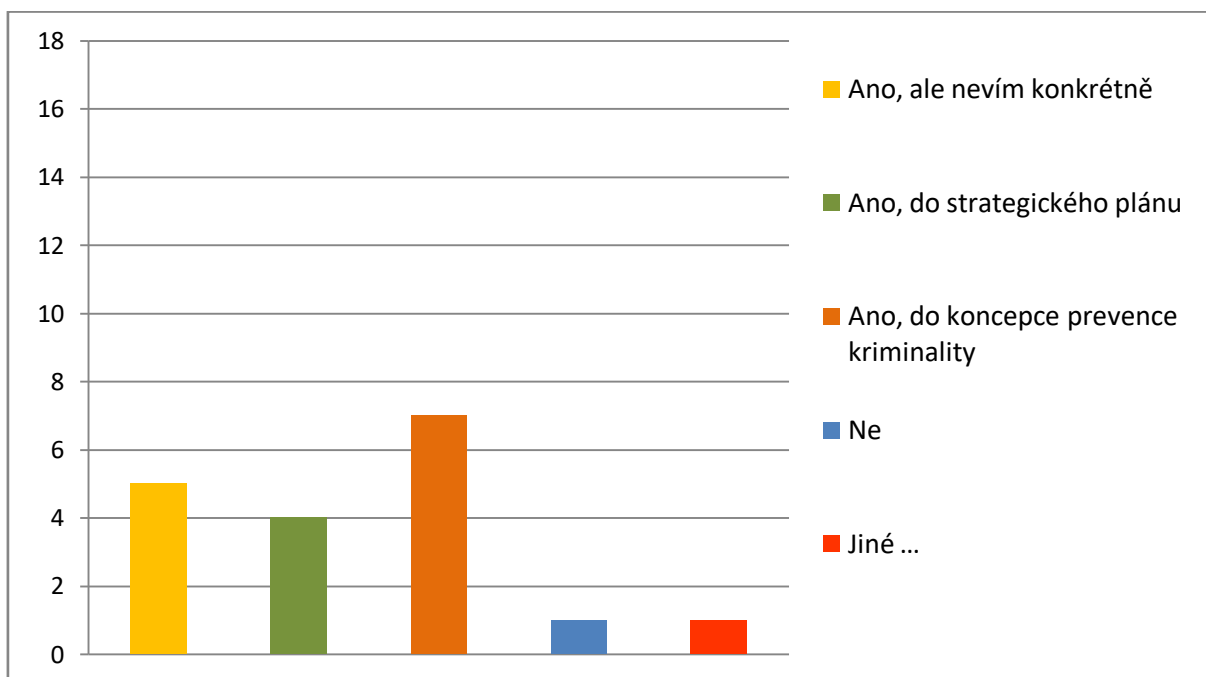

Obr. 52 – Odpovědi na otázku č. 3

zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Způsob obeznámení veřejnosti s výsledky byl předmětem otázky č. 3. Téměř vždy (15; 88 %) byly výsledky pocitových map zveřejněny v elektronické podobě. V mnohých dalších případech (8; 47 %) s nimi byla veřejnost obeznámena na nejrůznějších projednáních. Celkem 2 (12 %) respondenti také uvedli, že došlo k zpřístupnění závěrů mapování ve fyzické podobě. Stejně množství dotazovaných také hovořilo o uvedení výsledků v obecních či městských zpravodajích.

Otázka č. 4): Byly (budou) výsledky z oblasti bezpečnosti zakomponovány do některých koncepčních dokumentů?

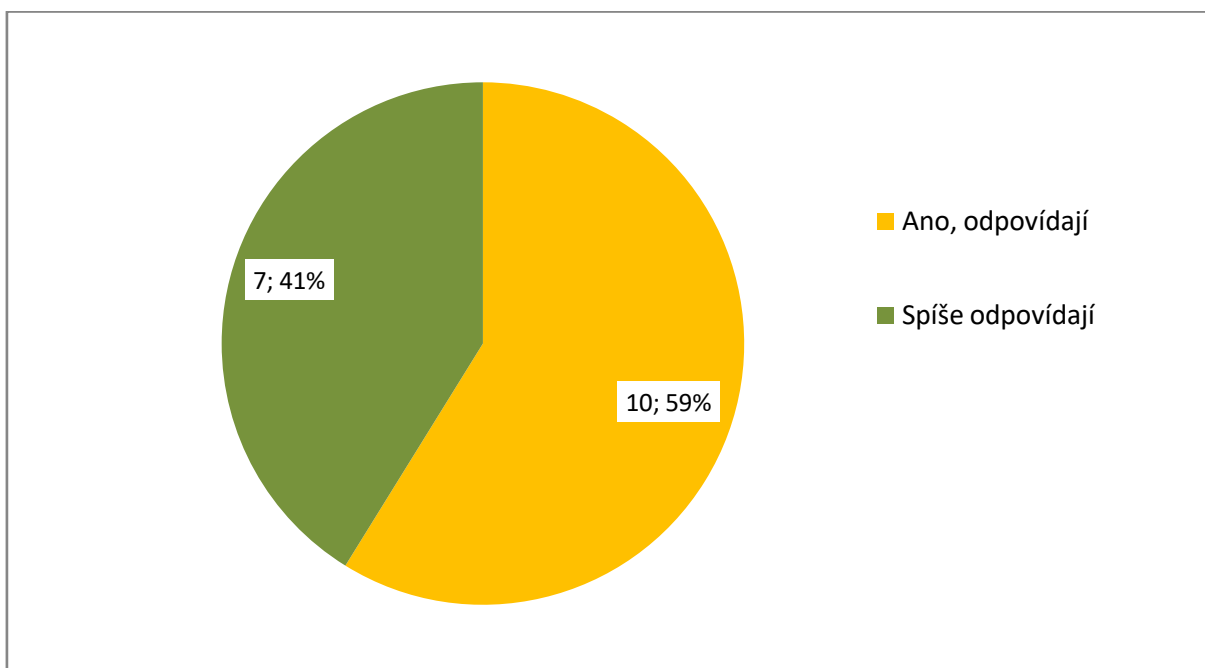

Obr. 53 – Odpovědi na otázku č. 4

zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

V otázce zjišťující implementaci závěrů pocitových map do koncepčních dokumentů měst a obcí uváděli oslovení respondenti obvykle pouze jednu z nabízených možností. Více než polovina z nich hovořila o uplatnění výsledků buď v rámci tvorby koncepcí prevence kriminality (7; 41 %), nebo strategických plánů (4; 24%). Podstatná část zástupců také potvrdila zahrnutí výsledků (5; 29 %) do některých z dokumentů, nebyla však schopna uvést konkrétní příklad. Ojedinelým případem (1; 6 %) byla tvorba „*koncepce práce a strategie Městské policie Horažďovice*“ na základě pocitové mapy. Pouze jednou nebyly závěry využity pro žádnou z významnějších koncepcí daného města či obce.

Otázka č. 5): Odpovídají podle vašeho názoru vymezené lokality na mapě (na základě pocitu nebezpečí) opravdu těm, kde se občané bojí nejvíce?

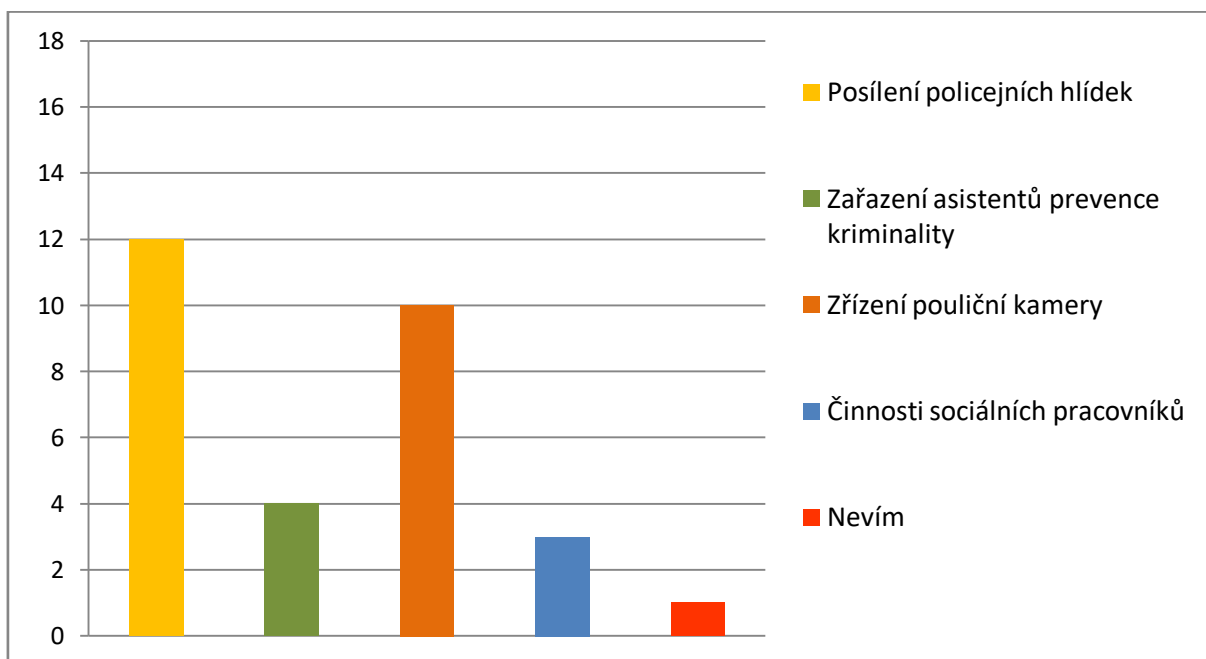
Obr. 54 – Odpovědi na otázku č. 5

zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Otázka č. 5 měla sloužit jako dílčí ukazatel správnosti vymezení nejvýznamnějších ohnisek pocitu nebezpečí. Tato skutečnost pak byla vzhledem k odpovědím potvrzena. Ze všech oslovených uvedlo 10 (59 %) z nich, že tato místa zcela odpovídají vnímané rizikivosti. Zbýlých 7 (41 %) pak zvolilo odpověď „spíše odpovídají“. Žádný z respondentů neoznačil možnost „ne, neodpovídají“ ani „spíše neodpovídají“.

V případě města Bruntál byla zvolená odpověď doplněna tímto komentářem: „*Tuto oblast občané považují právem za nejnebezpečnější část, z důvodu častého výskytu krádeží. Je to oblast bývalých kasáren a bohužel je zde i pár poničených panelových domů. V rámci výsledků z projektu pocitová mapa bylo několik těchto domů zdemolováno. Dalším důvodem je i romská komunita, která zde žije.*“

Otázka č. 6): Byla (budou) v zjištěných ohniscích pocitu nebezpečí provedena některá z těchto preventivních opatření?

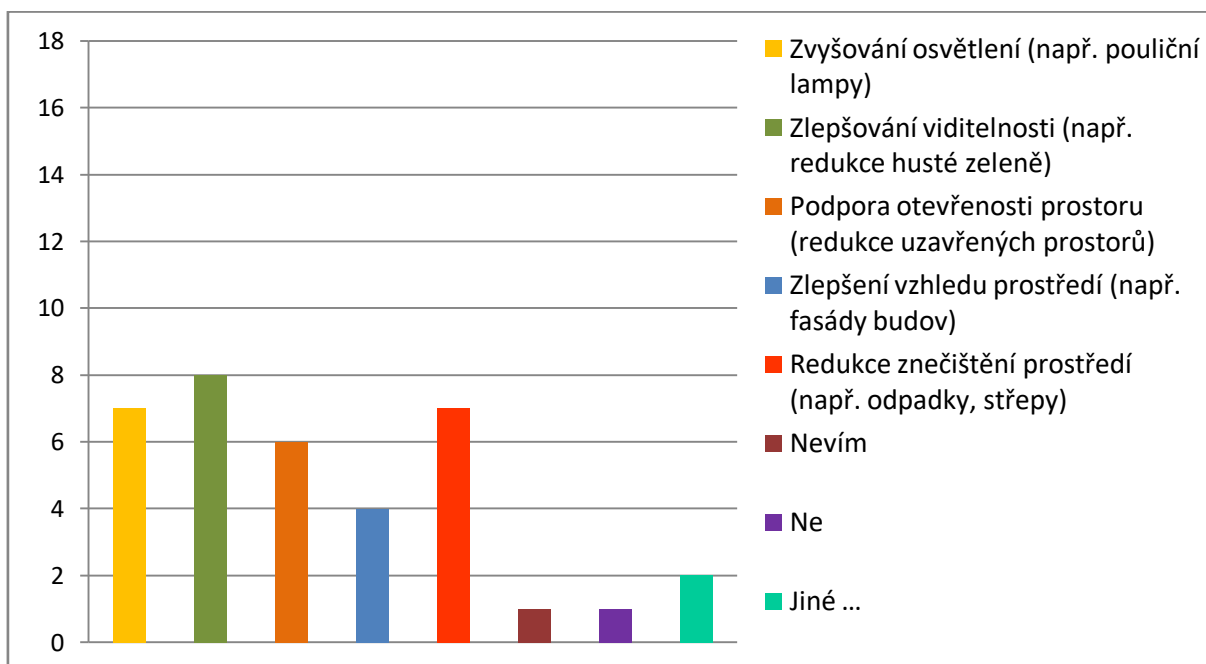

Obr. 55 – Odpovědi na otázku č. 6

zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

V rámci této otázky bylo nejčastěji realizovaným preventivním opatřením v reakci na pocit nebezpečí občanů posílení policejních hlídek. Tuto skutečnost uvedlo ve svých odpovědích celkem 12 (71 %) respondentů. Druhým nejvíce zaváděním opatřením z pohledu tohoto výběru byla instalace pouličních kamer, která byla zmíněna v 10 (59 %) případech. Pouze v menšině situací bylo využíváno asistentů prevence kriminality (4; 24 %) a sociálních pracovníků (3; 18 %).

Otázka č. 7): Byla (budou) v zjištěných ohniscích pocitu nebezpečí provedena některá z opatření za účelem úpravy fyzického prostředí?

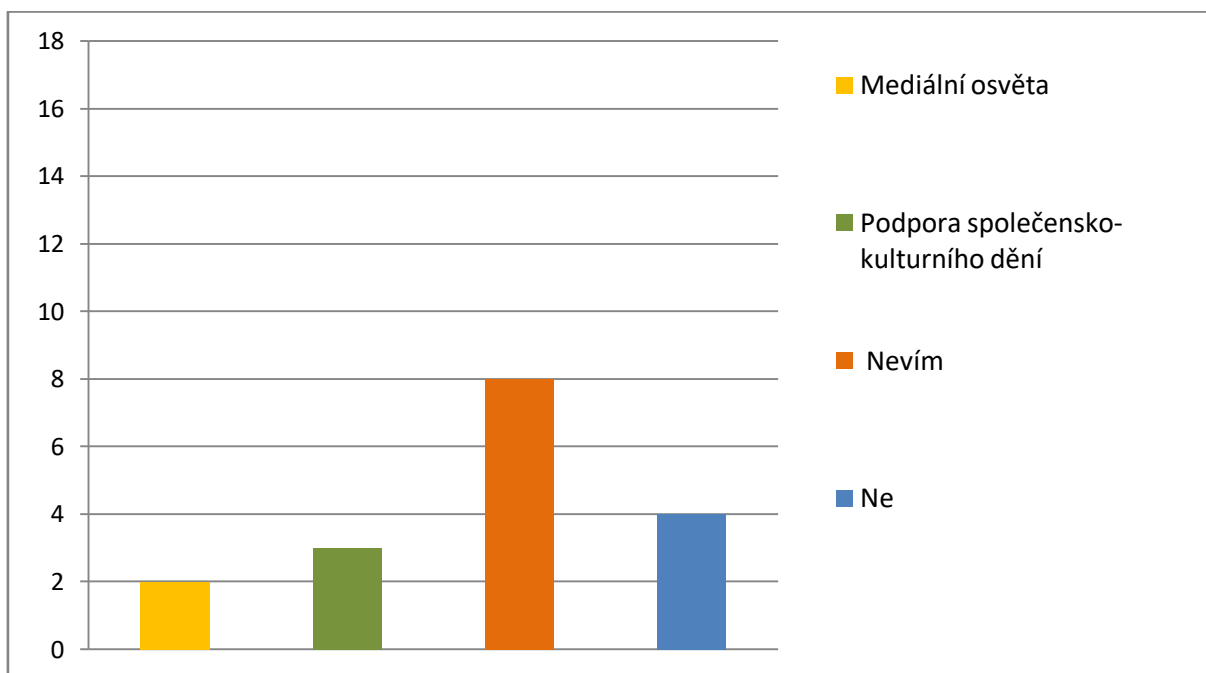

Obr. 56 – Odpovědi na otázku č. 7

zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

V této otázce doplňovali někteří respondenti své odpovědi také o slovní komentář. Uváděné způsoby úprav fyzického prostředí byly rozloženy převážně mezi čtyři nejčastější. V 8 (47 %) případech byla snahou podpora viditelnosti (např. „*výřez náletových dřevin*“). Zástupci jednotlivých orgánů měst usilovali shodně sedmkrát (41 %) o zlepšení osvětlení a také o eliminaci znečištění rizikových míst. Další častou snahou byla v 6 (35 %) případech podpora otevřenosti prostoru (např. „*zprůchodnění*“). Cílem některých dalších zásahů (4; 24 %) bylo zlepšení fyzického vzhledu prostředí (např. „*revitalizace zchátralého centra obce*“). Provádění revitalizací prostor bylo uvedeno také v jedné ze dvou (12 %) uvedených odpovědí v rámci možnosti „jiné“. Druhou z nich byla prozatím neúspěšná snaha o „*odkup bývalého motorestu*“.

Otázka č. 8): Byla (budou) v zjištěných ohniscích pocitu nebezpečí provedena některá další opatření?

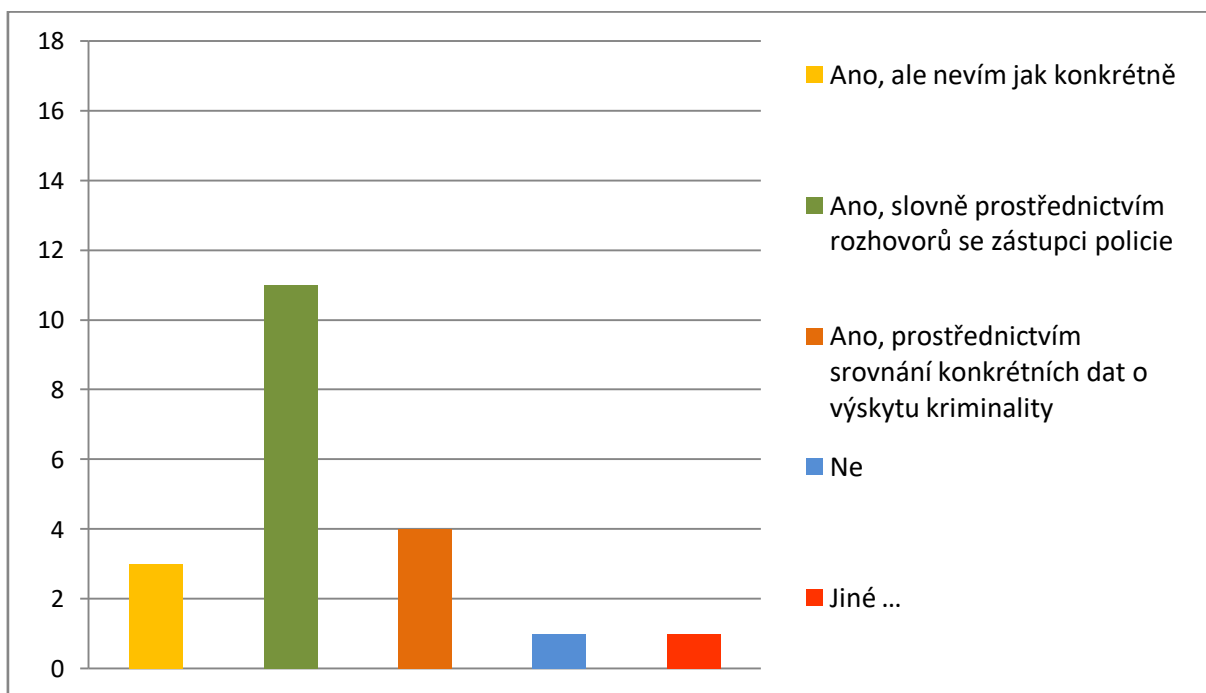

Obr. 57 – Odpovědi na otázku č. 8

zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Některým dalším typům opatření se věnovala otázka č. 8. V rámci ní si největší počet respondentů (8; 47 %) nebyl svou odpovědí jistý a volil možnost „nevím“. Odpověď dalších 4 (24 %) dotazovaných pak byla negativní. Pouze malá část respondentů hovořila o realizaci některých z těchto nabízených kroků. Za účelem podpory společensko-kulturního dění byly uskutečněny celkem 3 (18 %) záměry. Respondenti své výpovědi doplnili o komentáře, šlo o „vznik Cykloplácku pro děti a dospělé“, „rekonstrukci chátrajícího zámku a jeho nové využití“ a také pořádání událostí „Park žije“ a „Restaurant Day“ neziskovou organizací Sudetikus. Podle vyjádření respondentů byly ve 2 (12 %) případech rovněž realizovány kroky v duchu mediální osvěty. Příkladem je „preventivní akce Policie ČR v obchodním domě“.

Otázka č. 9): Byly (budou) výsledky vnímání bezpečnosti srovnávány s výskytem skutečné kriminality?

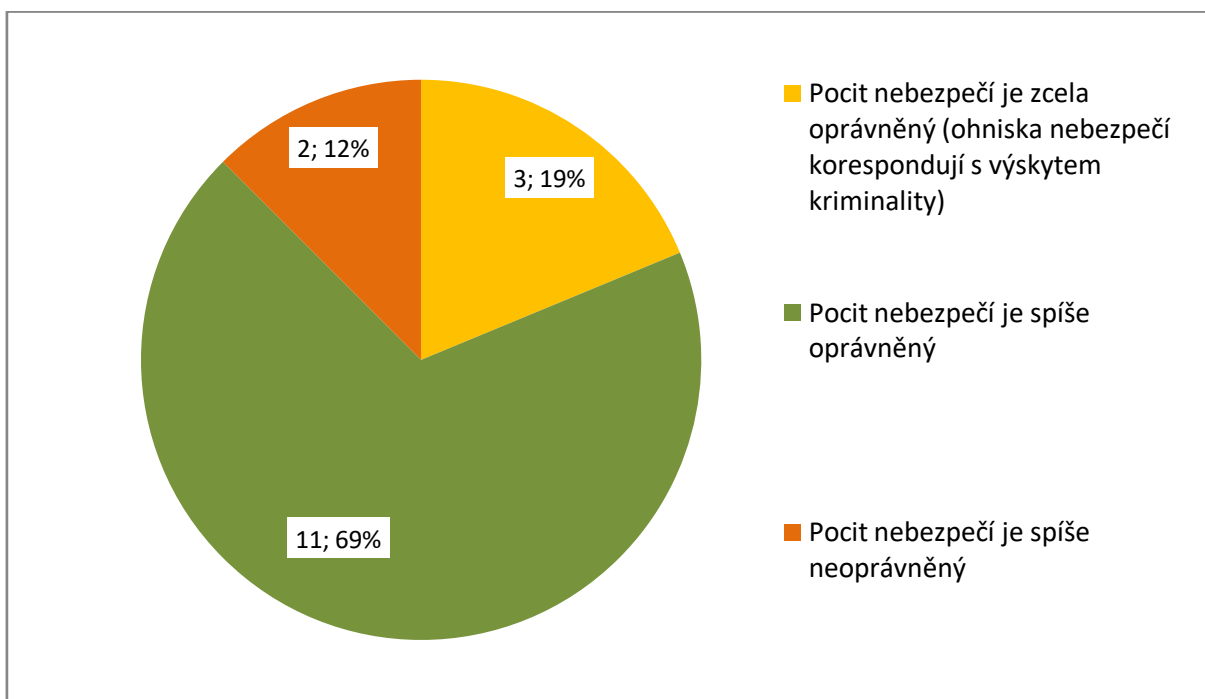

Obr. 58 – Odpovědi na otázku č. 9

zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Otázky č. 9 a 10 byly zařazeny s cílem odhalit to, zda a jakým způsobem byly výsledky vnímání bezpečnosti porovnávány se skutečným stavem zločinnosti. Touto otázkou bylo zjištěno, že téměř dvě třetiny (11; 65 %) výsledků pocitových map byly diskutovány s pracovníky policie. V dalších 4 (24 %) případech pak byla ohniska pocitu nebezpečí konfrontována s daty o trestné činnosti. Celkem 3 (18 %) respondenti zvolili kladnou odpověď, avšak bez podrobnější znalosti provedených kroků. V případě možnosti nabízející jinou odpověď hovořil 1 (6 %) dotázaný o „*práci s lidmi bez domova (Sudetikus, Darmoděj)*“. Pouze jedinkrát nedošlo k žádné analýze výsledků vzhledem k reálné kriminalitě.

Otázka č. 10): V případě, že jste odpověděli na předchozí otázku „Ano“: Jaké vyplývají závěry z tohoto srovnání?

Obr. 59 – Odpovědi na otázku č. 10

zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Tato otázka navazovala svým obsahem na předchozí. Odpovídalo na ni pouze 16 ze 17 respondentů, kteří volili v otázce č. 9 některou ze tří kladných odpovědí. Na základě komparace vnímání bezpečnosti a reálné trestné činnosti se celkem 11 (69 %) dotazovaných přiklání k tomu, že pocity nebezpečí zažívané rezidenty jsou spíše oprávněné. Další 3 (19 %) se pak vyslovili pro úplnou shodu mezi vnímanou rizikovostí a reálným nebezpečím v daných místech. Pouze ve 2 (13 %) případech byly negativní emoce vyvolávané v důsledku strachu považovány spíše za neadekvátní.

Otázka č. 11): Přinesly výsledky pocitové mapy v oblasti bezpečnosti některá jiná konkrétní zjištění? Vedlo hodnocení výsledků k zavedení některých dalších konkrétních opatření?

Poslední otázka položená v dotazníku měla charakter otevřené odpovědi. Svě doplňující sdělení zde uvedlo 9 (53 %) ze 17 respondentů. Ve většině odpovědí byla zmiňována především role městské (případně státní) policie ve smyslu prevence a činnosti v rizikových místech, která byla identifikována pocitovou mapou. Příkladem jsou formulace typu „častější dohled městské policie“, „upravení časového výkonu městské policie“ či „při svých pochůzkách se MP zaměřila na nepříjemná/nebezpečná místa“. Zajímavým doplněním

je také komentář zmiňující „*potřebu osvěty a zvyšování subjektivního pocitu bezpečí u občanů implementací prvků situační prevence (kamerové body), posílení hlídek MP ve vybraných lokalitách.* Podle tohoto respondenta se rovněž „*potvrdila správnost zavedení asistentů prevence kriminalit zejména do lokalit ohrožených sociálním vyloučením.*“ Některá další vyjádření pak byla shrnutím či opakováním již uvedených komentářů v předešlých otázkách dotazníku.

ZÁVĚR

V úvodu teoretické části této práce byla uvedena do kontextu témata související s percepcí bezpečnosti. Na následujících řádcích byly představeny vybrané kriminologické teorie pracující s prostorovými aspekty zločinnosti. Vybrané práce zaměřené na zmíněné téma naznačují platnost některých tendencí. Jednou z nich může být příznačná vyšší kriminalita např. v prodejnách alkoholických nápojů, klubech, restauracích či jiných kulturních zařízeních (Dutkowska, Leitner, 2017; Brantingham, Brantingham, 1995). Některé vlastnosti prostředí rovněž podmiňují pocity bezpečí resp. nebezpečí. Důležitým faktorem je bezesporu viditelnost, přítomnost dostatečného osvětlení či zanedbanost a znečištění (Lipscomb, 2014; Lorenc a kol., 2013). Rizikovost může být způsobena také kombinací faktorů vysoké či nízké zalidněnosti a současné otevřenosti případně uzavřenosti daného prostoru (Koskela, Pain, 2000). Výsledky výzkumů citované v této práci hovoří o některých typologicky podobných místech, pro něž je typické, že jsou rezidenty vnímány jako rizikové. Takovými příklady jsou zejména parky, autobusová a vlaková nádraží, hospody, bary, herny, hlavní náměstí a také podchody (Temelová a kol. 2013; Pánek, Pászto, Šimáček, 2017; SocioFactor, 2017). Mnohé studie pak hovoří rovněž o skupinách rizikových osob, mezi které mohou patřit např. uživatelé alkoholu, narkomani, bezdomovci, skupiny mládeže, příslušníci romské menšiny či jiní „podivní“ jedinci (Jíchová, Temelová 2012a; Toušek, Hejnal, 2011; SocioFactor, 2017).

Předmětem empirické části této práce byla analýza výsledků pocitových map, které pracovaly s tématem vnímání bezpečnosti. Ze všech výzkumných vzorků realizovaných na územích měst a obcí ČR bylo vybráno 24 z nich na základě dostatečné reprezentativnosti. Z pohledu statusu těchto území se jednalo převážně o města (71 %), případně statutární města. Mezi nejčastějšími typy sídel figurovaly obce s rozšířenou působností a okresní města (shodně 33%) a dále krajská města včetně částí Prahy. Téměř polovina všech obcí byla zařazena do střední kategorie (10 000 – 49 999) na základě počtu obyvatel, méně pak do kategorie nejnižší (2 000 – 9 999). Nejvíce municipalit tohoto vzorku patřilo do území Středočeského, Moravskoslezského a Libereckého kraje.

Získaná data byla zpracována v prostředí QGIS, kde byly prostřednictvím metody *heatmap* identifikovány největší shluky vyznačených bodů. Ty byly považovány za nejvýznamnější riziková místa v rámci jednotlivých území. V daných obcích bylo vymezeno jedno až pět hlavních ohnisek pocitu nebezpečí. Všechna ohniska byla následně podle svých charakteristických rysů zařazena do jedné z patnácti kategorií hotspotů.

Zdaleka nejvíce rizikových míst bylo zařazeno do kategorie parky (27 %), do které patřila přibližně každá čtvrtá lokalita. Zjištěné výsledky tak ukazují, že nejobávanějšími místy jsou tmavé, opuštěné, případně nepřehledné prostory s výskytem rizikových osob (bezdomovci, uživatelé návykových látek, Romové, „podivné“ osoby). V některých městech byly parky vnímány obzvlášť rizikově, kdy byl na jejich územích vymezen větší počet takových lokalit (např. Jeseník, Šumperk). Z pohledu rizikovosti se na druhé příčce umístila zařízení večerní a noční zábavy – hospody, herny a další podobné podniky (15 %). Tato místa

mohou být především v pozdějších hodinách typická vyšší koncentrací osob a jejich možnými negativními projevy chování. V očích oslovených občanů představovalo největší riziko chování uživatelů návykových látek. Stejně jako v předchozím případě bylo i tentokrát zjištěno v některých městech více zástupců lokalit této kategorie (např. Lomnice nad Popelkou). Třetí nejvýznamnější skupinou rizikových míst byla autobusová a vlaková nádraží (13 %). Ta se obvykle vyznačují vysokou fluktuací osob během denní doby a naopak opuštěností v noci. Negativní dojmy z těchto míst podle oslovených respondentů podporuje přítomnost „podivných“ osob, bezdomovců, Romů a uživatelů návykových látek a dále neupravenost prostředí. Sociálně vyloučené lokality (10 %) byly čtvrtou nejčastěji vyskytující se kategorií míst. Jejimi hlavními rysy byl neudržovaný fyzický vzhled bytových domů a jejich okolí, celková zanedbanost a také izolovanost. Podle vyjádření rezidentů byly pocity nebezpečí nejčastěji podmíněny přítomností romské menšiny.

Výše popisované skupiny míst tvoří dohromady téměř dvě třetiny identifikovaných ohnisek pocitu nebezpečí a jsou zastoupeny vždy alespoň jedním výskytem v rámci všech municipalit. Jedním z hlavních zjištění této práce je vyslovení závěru, že tyto čtyři kategorie hotspotů se opakují napříč městy a obcemi. Jedná se tak o typologicky podobné prostory vyvolávající pocity nebezpečí neohledně na územní celek, na jehož území se nachází. Mezi dalšími identifikovanými lokalitami, které se vyskytovaly s menší pravidelností, byla místa typická zanedbaností fyzického prostředí, městská náměstí, panelová sídliště, ostatní plochy se zelení, podchody a skateparky společně s hřišti. Nejmenší zastoupení pak měly brownfielity, školy, tmavé uličky, policejní stanice a supermarkety.

Dotazníkové šetření realizované v rámci této práce mělo odhalit okolnosti tvorby a aplikace informací získaných z pocitových map. Zúčastnilo se jej 17 z 24 oslovených zástupců měst a obcí, kteří měli co do činění s danými pocitovými mapami. Ze získaných odpovědí vyplývá, že motivem pro realizaci tohoto záměru bylo téměř vždy obecně zjištění toho, jakým způsobem občané vnímají bezpečnost. Odhalení prostorových preferencí rezidentů však rovněž sloužilo k identifikaci rizikových míst a s tím spojenou potřebou provedení nápravných opatření. Případně pak také přípravou dlouhodobých koncepcí. Kromě dotčených odborů měst a obcí se na vyhodnocování výsledků nejčastěji podíleli zástupci městské, případně státní policie. Se zjištěnými závěry také pracovaly orgány zajišťující prevenci kriminality, které je v mnoha případech následně implementovaly do svých strategií. Veřejnost měla možnost se seznámit se získanými daty obvykle v elektronické formě na internetu či na veřejných projednáních. Podle názoru respondentů v zásadě odpovídala identifikovaná ohniska těm nejrizikověji vnímaným místům. Nejvíce využívanými opatřeními ve snaze zvýšit pocit bezpečí bylo posílení policejních hlídek a také instalace nových pouličních kamer. Z hlediska úprav fyzického prostředí bylo obvykle vynaloženo úsilí na podporu viditelnosti, lepší osvětlení, snižování znečištění a také větší otevřenost prostoru. Velká část municipalit také zprostředkovala porovnání dosažených poznatků o pocitu bezpečí s výskytem reálné trestné činnosti, a to obvykle prostřednictvím diskuse s policisty. Z nich bylo patrné, že drtivá většina míst je považována za riziková spíše či zcela oprávněně.

SUMMARY

The master thesis is focused on perception of safety and fear of crime. According to researches discussed in the theoretical part there are characteristics of the environment which influence the fact that some places are perceived more risky than others. Examples of these features are visibility, sufficient public lights and neglected or polluted public spaces. Individuals also feel unsafe because of the presence of dangerous people. Theories focused on the spatial aspects of the criminality like the Chicago school are mentioned in the thesis too.

The main effort of the master thesis was the identification of the most risky places using the data from emotional mapping realised in selected Czech municipalities. For that purpose the data were managed in GIS while using heat maps for visualization. Fundamental conclusion is that people feel unsafe especially in parks (27 % of all places), in neighbourhood of pubs and casinos (15 %), around main bus and train stations (13 %) and socially excluded localities (10 %). Reasons why individuals perceive fear in that spaces were darkness, desolation, bad physical appearance or high concentration of people, and as well presence of alcohol and drug users, homeless people and the Roma minority. Based on the questionnaire most of the municipalities have created the emotional maps in order to find out how their citizens perceive safety and where exactly they feel unsafe. In some cases conclusions were implemented to the city's conceptions (e.g. crime prevention policy). The results were often discussed with the members of local police. After comparison with real criminality the perception of risk seems to be in most cases justified. There was also discovered a lot of steps that were done to prevent perceived fear like higher police presence, strengthening the closed-circuit television (CCTV), reduction of pollution or better visibility and street lighting.

POUŽITÉ ZDROJE

- BARAN, P. K., SMITH, W. R., TOKER, U. (2007): *The space syntax and crime: evidence from a suburban community*. Proceedings of the Sixth International Space Syntax Symposium, Istanbul.
- BARILIK, I. N. (2015): *Environmentální kriminologie: Prostředí a jeho role při páčání kriminality*. Praha: Leges, 204 s. ISBN 978-80-7502-065-9.
- BARKER, R. (1968): *Ecological Psychology*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- BRANTINGHAM, P. L., BRANTINGHAM, P. J. (2008): Crime Pattern Theory. In Environmental Criminology and Crime Analysis; Wortley, R., Mazerolle, L., Eds.; Routledge: London, UK; New York, NY, USA, pp. 78–93.
- BRANTINGHAM, P. L.; BRANTINGHAM, P. J. (1995): Criminality of place: Crime generators and crime attractors. *Eur. J. Crim. Policy Res.*, 3, 5–26. [CrossRef].
- BURGESS, E. W. (1925): The Growth of the City. An Introduction to a Research Project. In PARK, R. E., BURGESS, E. W., MCKENZIE, R. D.: *The City*. Chicago: The University of Chicago Press, s. 24-42.
- CLARKE, R. (1995): Situational crime prevention. In TONRY, M., FARRINGTON, D.: *Building a safer society: strategic approaches to crime prevention*. Chicago: University of Chicago Press.
- CLARKE, R. V., CORNISH, D. (1985): Modeling Offenders' Decisions. In TONRY, M., MORRIS, N., a kol. *Crime and Justice*. Chicago: University of Chicago Press, vol. 6, s. 147-185.
- COHEN, L. E., FELSON, M. (1979): Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review*, č. 44.
- CORDNER, G. (1986): Fear of Crime and the Police: An Evaluation of a Fear-Reduction Strategy. *Journal of Police Science and Administration*, s. 223-233.
- COZENS, P., NEALE, R., WHITAKER, J., HILLIER, D. (2003): Managing crime and fear of crime at railway stations – a case study of South Wales. *International Journal of Transport Management* 1 (3): 121–132.
- ČERNOHOUSOVÁ, D. (2014): *Strach ze zločinu v městském prostředí*. Diplomová práce. Masarykova Univerzita – Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce: Slavomíra Ferenčuhová.
- ČSÚ. *Veřejná databáze*. [online]. 2018 [cit. 2019-01-1]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#>
- DOWNS, R. M., STEA, D. (1973): Theory. In: R. M. Downs, D. Stea. (a kol.): *Image and Environment*. Chicago, IL: Aldine, 1-7.

- DRBOHLAV, D. (1991): Mentální mapa ČSFR - Definice, aplikace, podmíněnost. *Geografie-Sborník CGS*, 96(3), s. 163-177.
- FERRARO, K. F. (1995): *Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk*. New York: State University of New York, 179 s.
- FISHBINE, G. M., JOELSON, M. R. (1978): *Crime Impact Statements: A Strategy Suggested From The Study of Crime Around Bars*. Minneapolis, MN: Minnesota Crime Prevention Center
- FISHER, B., MAY, D. (2009): Colledge Student's Crime-Related Fears on Campus: Are Fear- Provoking Cues Gendered?. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, s. 300 – 321.
- GOLD, J. R. (1980): *An Introduction to Behavioural Geography*. Oxford: Oxford University Press, 290 s.
- GOULD, P. (1986): *Mental Maps*. Taylor & Francis.
- GRAHAM, K., LA ROCQUE, L., YETMAN, R., ROSS, T. J., GUISTRA, E. (1980): Aggression and Barroom Environments. *Journal of Studies on Alcohol*, 41:277-292.
- GRIFFIN, A. L., MCQUOID, J. (2012): At the Intersection of Maps and Emotion: The Challenge Spatially Representing Experience. *Kartographisch Nachrichten*, (6), s. 291–299.
- GRŮVNÁ, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. (2014): *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 536 s. ISBN 978-80-7478-614-3.
- HOLAS, J., KRULICHOVÁ, E., HÁKOVÁ, L., SCHEINOST, M. (2016): *Regionální kriminalita a její odraz v kvalitě života obyvatel*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-160-8.
- HÝŽA, M. (2016): *Kriminalita v Olomouci a její vnímání obyvatelstvem města: případové studie městských částí Olomouc-město, Hodolany, Nový Svět*. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci – Přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce: Petr Šimáček.
- JÍCHOVÁ, J., KOPECKÁ, Z. (2015): Pocit bezpečí ve městě: případová studie města Hodonín. *Geografické rozhledy*, 24, č. 5, s. 28-29.
- JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2012a): Kriminalita a její percepce ve vnitřním městě: případová studie pražského Žižkova a Jarova. *Geografie*, 117, č. 3, s. 329-348.
- JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2012b): Kriminalita a riziková místa centrálního a vnitřního města: sonda do názorů obyvatel vybraných pražských čtvrtí. In Temelová, J., Pospíšilová, L., Ouředníček, M. eds.: *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Plzeň, Aleš Čeněk, s. 46-76.

- JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2011): Kriminalita ve městě. *Geografické rozhledy* 20 (3): 10-11.
- JONES, S. (2006): *Criminology*. Oxford: Oxford University Press.
- KELLING, G. L., WILSON, J. Q. (1982): Broken windows, the police and neighborhood safety. *Atlantic Monthly*, č. 249.
- KOSKELA, H. (1999): Gendered exclusions: women's fear of violence and changing relations to space. *Geografiska Annaler*, 81 B, č. 2, s. 111-124.
- KOSKELA, H., PAIN, R. (2000): Revisiting fear and place: women's fear of attack and the built environment. *Geoforum*, 31, s. 269-280.
- KOSOVÁ, D. (2016): Lokality strachu z kriminality na území města Jihlavy. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci – Přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce: Petr Šimáček.
- KOUBALÍKOVÁ, S (2011): *Město z perspektivy kriminální populace: geografická percepce rizika a ohrožení kriminalitou*. Diplomová práce. Masarykova Univerzita – Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce: Kateřina Nedbálková.
- KUBÍČEK, P., STACHOŇ, Z., BÁČOVÁ, R., KRÁL, V., MERTEL, A., ZIMMERMANN, J., ZIMMERMANN, M. (2013): *Experimentální atlas vybraných civilizačních chorob*. Masarykova univerzita, Brno, ISBN 978-80-210-6655-7.
- LIPSCOMB, S. (2014): Visualizing Perceived Safety in Campus Environment. Dostupné z: http://www.imagin.org/awards/sppc/2014/papers/sam_lipscomb.pdf
- LORENC a kol. (2013): Fear of crime and the environment: systematic review of UK qualitative evidence. *BMC Public Health*. Doi:10.1186/1471-2458-13-496.
- LOUKAITOU-SIDERIS, A. (1999): Hot spot of bus stop crime; the importance of environmental Attributes. *Journal of the American Planning Association* 65(4):395-411 DOI:10.1080/01944369908976070.
- LYNCH, K. (1960): *The image of the city*. MIT press, vol. 1, 194 s.
- Mapy.cz. [online]. 2019 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=17.3277416&y=48.9526493&z=7>
- MARSH, P. (1980): Violence at the Pub. *New Society* 52:210-212.
- MASLOW, A. H. (1943): A theory of human motivation. *Psychological review*, 50, 4, s. 370-396.
- NĚMEČKOVÁ, M. (2014): Komparace vnímání bezpečnosti ve městech Most a Litvínov. Diplomová práce. Masarykova Univerzita – Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce: Josef Smolík

- NETEK, R., POUR, T., SLEZÁKOVÁ, R. (2018): *Implementation of Heat Maps in Geographical Information System – Exploratory Study on Traffic Accident Data*. *Open Geosci*, 10: 367 – 384. Dostupné z: <https://www.degruyter.com/view/j/geo.2018.10.issue-1/geo-2018-0029/geo-2018-0029.xml>
- NEWMAN, O. (1972): *Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design*. New York: Macmillan.
- NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. (2008): *Kriminologie*. 3. vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 528 s. ISBN 978-80-7357-377-5.
- PAIN, R. (1991): Space, sexual violence and social control: integrating geographical and feminist analyses of women's fear of crime. *Progress in Human Geography*, 15, č. 4, s. 415-431.
- PAIN, R. H. (1997): Social geographies of women's fear of crime. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 22, č. 2, s. 231-244.
- PAULÍK, K. (2010): *Psychologie lidské odolnosti*. Praha: Grada Publishing, 240 s. ISBN 978-80-247-2959-6.
- PÁNEK, J. a kol. (2014): *GeoParticipace - jak používat prostorové nástroje v rozhodování o lokalitách, ve kterých žijeme?* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 76 s. ISBN 978-80-244-4359-1.
- PÁNEK, J., PÁSZTO, V. (2016): Pocitové mapy v plánování měst a regionů. *Regionální rozvoj mezi teorií a praxí*, vol. 2016, č. 4, s. 48-62. ISSN 1805-3246.
- PÁNEK, J., PÁSZTO, V., MAREK, L. (2017): Mapping emotions: spatial distribution of safety perception in the city of Olomouc. In IVAN, I., SINGLETON, HORÁK, J., INSPEKTOR, T. (Eds.), *Lecture Notes in Geoinformation and Cartography: The Rise of Big Spatial Data*, s. 211-224. Ostrava, Czech Republic: Springer International Publishing. doi: 10.1007/978-3-319-45123-7.
- PÁNEK, J., PÁSZTO, V., ŠIMÁČEK, P. (2017): Spatial and Temporal Comparison of Safety Perception in Urban Spaces. Case Study of Olomouc, Opava and Jihlava." In *Proceedings of GIS Ostrava*, pp. 333-346. Springer, Cham.
- PARK, R. E. (1936): Human Ecology. *American Journal of Sociology*, 42(1), s. 1-15.
- PARK, R. E. (1925): The City: Suggestions for the Investigation of Human Behavior in the Urban Environment. In PARK, R. E., BURGESS, E. W., MCKENZIE, R. D.: *The City*. Chicago: The University of Chicago Press, s. 1-46.
- PAVLÍČEK, F. (2017): Tvorba map v gridové struktuře v QGIS [online] gisportal.cz, ISSN: 1804-8498 [cit. 20. 3. 2019]. Dostupné z: <https://gisportal.cz/tvorba-map-v-gridove-strukture-v-qgis/>

- PocitoveMapy.cz [online]. 2015 - 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z:
<https://www.pocitovemapy.cz/admin//>
- PocitovaMapa.NSZM.cz [online]. 2015 - 2018 [cit. 2019-02-01]. Dostupné z:
http://pocitovamapa.nszm.cz/admin_nszm//admin
- POLIŠENSKÁ, V. (2006): Mentální mapy: definice, výzkum a otázka prostorového rozhodován. *Československá psychologie* (1), s. 64-70.
- REINER, R. (2002): Media made criminality: the representation of crime in the mass media. In MAGUIRE, M., MORGAN, R., REINER, R. (edd): *The Oxford handbook of criminology*. Oxford: University Press, s. 376-416.
- RIS. *Vyhledávače obcí*. [online]. 2017 [cit. 2019-01-10]. Dostupné z:
<http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/>
- RUAN, X., HOGBEN, P., eds. (2007): *Topophilia and topophobia: reflections on twentieth-century human habitat*. New York: Routledge, 232 s.
- SAMPSON, R. J., GROVES, W. B. (1989). Community structure and crime: Testing social-disorganization theory. *American Journal of Sociology*, 94, (4), 774-802.
<http://dx.doi.org/10.1086/229068>
- SHAW, C. R., MCKAY, H. D. (1942): *Juvenile Delinquency and Urban Areas*. Chicago: University of Chicago Press.
- SHERMAN, L. W. (1995). *Hot Spots of Crime and Criminal Careers of Places*. [online]. Retrieved November 22, 2016, from
http://www.popcenter.org/library/crimeprevention/volume_04/02-Sherman.pdf.
- SHERMAN, L. W., GARTIN, P. R., BUERGER, M. E. (1989): Hot Spots of Predatory Crime: Routine Activities and the Criminology of Place. *Criminology* 27:27-55.
- SIWEK, T. (2011): *Percepce geografického prostoru*. Praha: Česká geografická společnost, 164 s. ISBN 978-80-904521-7-6.
- SOCIOFACTOR (2015): Situační analýza Ostrava: Výzkum pocitu bezpečí v okolí sociálně vyloučených lokalit a dalších míst v Ostravě.
- STANKEVICE, I., SINKIENE, J., ZALECKIS, K., MATIJOSAITIENE, I., NAVICKAITE, K. (2013): What does a city master plan tell us about our safety? Comparative analysis of Vilnius, Kaunas and Klaipeda. *Social science* 2013, 2(80), 64-76.
- STASÍKOVÁ, L. (2011): Relevantnost výzkumu strachu z kriminality v urbánnej geografii. *Geografický časopis*, 63(4), s. 325-343.
- STASÍKOVÁ, L. (2013): Genius loci vo vzťahu k strachu zo zločinnosti na príklade postsocialistického sídliska. *Geografický časopis*, 65/1, s. 83-101.

- Svoboda.Info.[online]. 2018 [cit. 2019-02-4]. Dostupné z:http://www.svoboda.info/volebni-uskupeni-mesto-pro-lidi_otevrel-o-v-centru-kutne-hory-novou-kancelar/
- SYPION-DUTKOWSKA, N., LEITNER, M. (2017): Land use influencing the spatial distribution of urban crime. A case study of Szczecin. Poland. *International Journal of Geo-Information*, 6-3, 74-97.
- TEMELOVÁ, J., JÍCHOVÁ, J., KOPECKÁ, Z., NOVÁK, J. (2013): *Bezpečnost a možnosti jejího zlepšování v Hodoníně*. Výzkumná zpráva. Praha: UK.
- TOBLER, W. R. (1976): A geometry of mental maps. In: GOLLEDGE, R., RUSTON, G. (eds.): *Spatial Choice and Spatial Behavior*. Columbus: Ohio State University Press, s. 69-81.
- TOMÁŠEK, J. (2010): *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2982-4.
- TOUŠEK, L., HEJNAL, O. (2011): *Analýza pocitu bezpečí občanů vybraných obcí Plzeňského kraje*. Krajský úřad Plzeňského kraje.
- TUAN, YI-FU (1990): *Topophilia: A Study of Environmental Perception, Attitudes, and Values*. New York: Columbia University Press, 260 s.
- VOŽENÍLEK, V. (1997): Mentální mapa a mentální prostorové představy. *Geodetický a kartografický obzor* (43), 1, s. 9-14.
- VYKOPALOVÁ, H. (2000): Kriminalita a viktimologické výzkumy. In: *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis Facultas Iuridica 2*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 229-233
- WOLFGANG, M. E., FIGLIO, R., SELLIN, T. (1972): *Delinquency in a Birth Cohort*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- YEAP E.; UY I. (2014): *Marker Clustering and Heatmaps: New Features in the Google Maps Android API Utility Library*. Google Geo Developers. Dostupné z: <http://googlegeodevelopers.blogspot.com/2014/02/markerclustering-and-heatmaps-new.html>.
- ZEMAN, P. ed. (2002): *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3037-2.

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obr. 1 – Ohniska nebezpečí, metoda <i>heat map</i> (Valašské Meziříčí), zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2017, vlastní zpracování.....	37
Obr. 2 – Ohniska nebezpečí, metoda sítě šestiúhelníků (Valašské Meziříčí), zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2017, vlastní zpracování.....	37
Obr. 3 – Ohniska nebezpečí, metoda <i>heat map</i> (Liberec), zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování	38
Obr. 4 – Ohniska nebezpečí, metoda sítě šestiúhelníků (Liberec), zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování.....	38
Obr. 5 – Struktura obcí podle statusu, zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování	41
Obr. 6 – Struktura obcí podle typu sídla, zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování.....	41
Obr. 7 – Struktura obcí podle velikostní kategorie na základě počtu obyvatel, zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování.....	42
Obr. 8 – Krajská území obcí, zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování	43
Obr. 9 – Absolutní a relativní zastoupení rizikových míst v jednotlivých kategoriích hotspotů, zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování	45
Obr. 10 – Park v Kolíně, zdroj: Google maps.....	47
Obr. 11 – Noční podnik v Lomnici nad Popelkou, zdroj: Google maps	48
Obr. 12 – Hlavní nádraží v Olomouci, zdroj: archiv autora	49
Obr. 13 – Sociálně vyloučená lokalita ve Frýdku – Místku, zdroj: Google maps	50
Obr. 14 – Zanedbanost prostředí v Turnově, zdroj: Google maps	50
Obr. 15 – Náměstí v Moravské Třebové, zdroj: Google maps	51
Obr. 16 – Panelové sídliště v Šumperku, zdroj: Google maps	52
Obr. 17 – Zeleň okolo rybníka v Lomnici nad Popelkou, zdroj: Google maps	52
Obr. 18 – Viadukt v Turnově, zdroj: Google maps.....	53
Obr. 19 – Skatepark v Táboře, zdroj: Mapy.cz.....	54
Obr. 20 – Brownfield v Jilemnici, zdroj: Google maps.....	54
Obr. 21 – Základní Škola ve Frýdku – Místku, zdroj: Google maps	55
Obr. 22 – Tmavá ulička v Moravské Třebové, zdroj: Google maps	56
Obr. 23 – Policejní stanice v Újezdu nad Lesy, zdroj: Google maps	56
Obr. 24 – Supermarket ve Valašském Meziříčí, zdroj: Google maps	57
Obr. 25 – Neidentifikovaná lokalita v Horních Počernicích, zdroj: Mapy.cz.....	58

Obr. 26 – Vnímání bezpečnosti v Bruntále, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2017, vlastní zpracování.....	59
Obr. 27 – Vnímání bezpečnosti v Dačicích, zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování	60
Obr. 28 – Vnímání bezpečnosti v Dobříši, zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2018, vlastní zpracování	61
Obr. 29 – Vnímání bezpečnosti ve Frýdku – Místku, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2017, vlastní zpracování	62
Obr. 30 – Vnímání bezpečnosti v Horažďovicích, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2017, vlastní zpracování	63
Obr. 31 – Vnímání bezpečnosti v Horních Počernicích, zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2015, vlastní zpracování	64
Obr. 32 – Vnímání bezpečnosti v Hradištku, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2018, vlastní zpracování.....	65
Obr. 33 – Vnímání bezpečnosti v Jeseníku, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2017, vlastní zpracování.....	66
Obr. 34 – Vnímání bezpečnosti v Jilemnici, zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování	67
Obr. 35 – Vnímání bezpečnosti v Kolíně, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2018, vlastní zpracování.....	68
Obr. 36 – Vnímání bezpečnosti v Kutné Hoře, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2018, vlastní zpracování	69
Obr. 37 – Vnímání bezpečnosti v Liberci, zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování	70
Obr. 38 – Vnímání bezpečnosti v Lomnici nad Popelkou, zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2017, vlastní zpracování	71
Obr. 39 – Vnímání bezpečnosti v Moravské Třebové, zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování	72
Obr. 40 – Vnímání bezpečnosti v Olomouci, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2017, vlastní zpracování.....	73
Obr. 41 – Vnímání bezpečnosti v Opavě, zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování..	74
Obr. 42 – Vnímání bezpečnosti v Příboře, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2015, vlastní zpracování.....	75
Obr. 43 – Vnímání bezpečnosti v Sázavě, zdroj: Pocitove.Mapy.cz, 2016, vlastní zpracování	76
Obr. 44 – Vnímání bezpečnosti v Šumperku, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2017, vlastní zpracování	77
Obr. 45 – Vnímání bezpečnosti v Táboře, zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2017, vlastní zpracování.	78
Obr. 46 – Vnímání bezpečnosti v Turnově, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2016, vlastní zpracování	79
Obr. 47 – Vnímání bezpečnosti v Újezdu nad Lesy, zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování	80
Obr. 48 – Vnímání bezpečnosti ve Valašských Kloboukách, zdroj: PocitovaMapa.NSZM.cz, 2016, vlastní zpracování	81
Obr. 49 – Vnímání bezpečnosti ve Valašském Meziříčí, zdroj: PocitoveMapy.cz, 2017, vlastní zpracování	82
Obr. 50 – Odpovědi na otázku č. 1, zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování	85
Obr. 51 – Odpovědi na otázku č. 2, zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování	86

Obr. 52 – Odpovědi na otázku č. 3, zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování	87
Obr. 53 – Odpovědi na otázku č. 4, zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování	88
Obr. 54 – Odpovědi na otázku č. 5, zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování	89
Obr. 55 – Odpovědi na otázku č. 6, zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování	90
Obr. 56 – Odpovědi na otázku č. 7, zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování	91
Obr. 57 – Odpovědi na otázku č. 8, zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování	92
Obr. 58 – Odpovědi na otázku č. 9, zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování	93
Obr. 59 – Odpovědi na otázku č. 10, zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování	94
Tab. 1 – Typologie nebezpečných míst, zdroj: Jíchová, Temelová, 2011 (vlastní zpracování).....	28
Tab. 2 – Seznam zvolených obcí, zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování	40
Tab. 3 – Typologie rizikových míst v jednotlivých obcích, zdroj: PocitoveMapy.cz, PocitovaMapa.NSZM.cz; 2015 - 2018, vlastní zpracování.....	46

SEZNAM PŘÍLOH

Vázané přílohy:

Příloha 1: Dotazník

Příloha 1

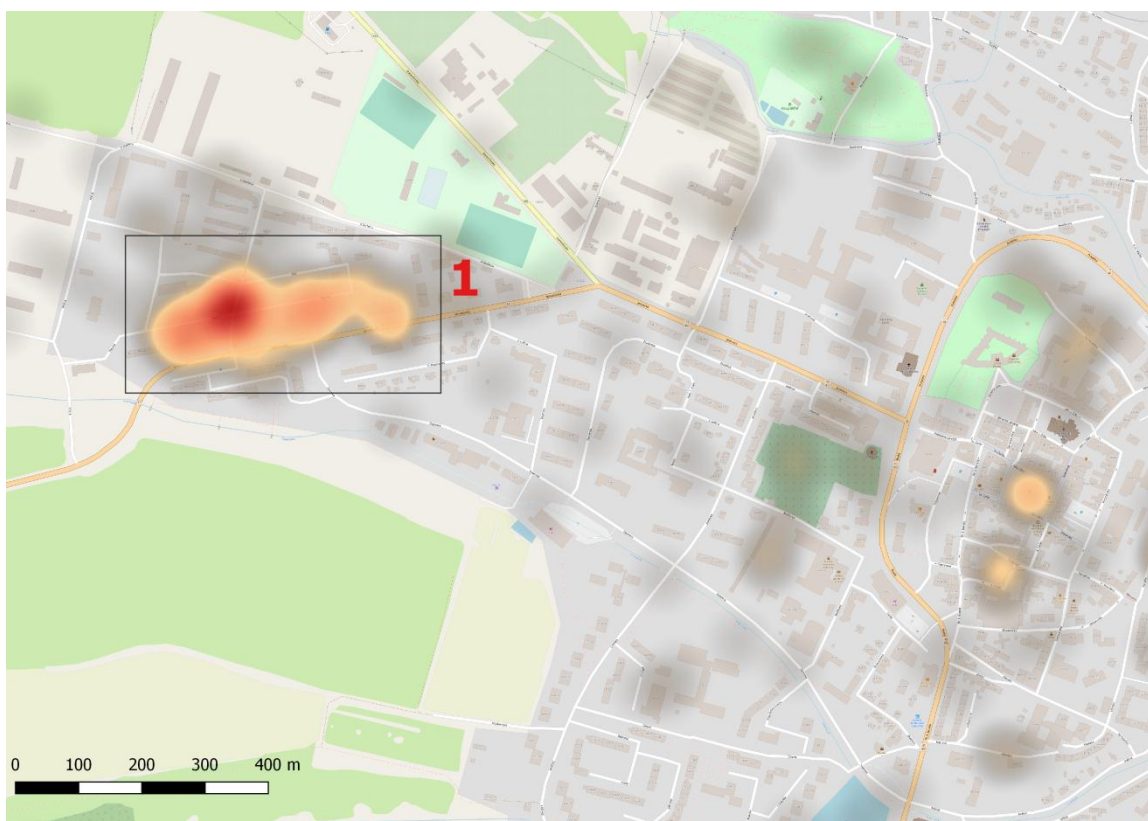
Vnímání BEZPEČNOSTI - hodnocení výsledků pocitových map

Město Bruntál v minulosti realizovalo tvorbu pocitové mapy, jejíž součástí bylo mimo jiné zjišťování pocitu bezpečí. Na základě výsledků vycházejících z názorů občanů jsou na obrázku níže znázorněna nejvýznamnější ohniska pocitu nebezpečí. Cílem tohoto dotazníku je zjistit, jestli, popř. jakým způsobem, probíhalo následné hodnocení výsledků pocitové mapy, případně zda byla učiněna jakákoliv opatření, jejichž smyslem bylo zvýšení pocitu bezpečí (především v největších ohniscích). Informace získané prostřednictvím tohoto dotazníku poslouží jako jeden z podkladů pro diplomovou práci, zaměřenou na komparaci vnímání bezpečnosti ve vybraných městech.

Děkuji za vaši spolupráci

Petr Fiala

Student UP v Olomouci

- 1) Co bylo hlavním cílem realizace pocitové mapy v oblasti **BEZPEČNOSTI**? K čemu měly výsledky následně přispět? (Můžete uvést více odpovědí.)
 - a) Zjištění stavu vnímání bezpečnosti (obecně)
 - b) Srovnání vnímání bezpečnosti s výskytem skutečné kriminality
 - c) Zjistit, ve kterých místech je potřeba pomoci konkrétních opatření zvýšit pocit bezpečí
 - d) Výsledky měly být podkladem pro dlouhodobější koncepci zvyšování pocitu bezpečí ve městě
 - e) Nevím
 - f) Jiné ...

- 2) Jakým způsobem byly (budou) hodnoceny výsledky pocitové mapy (zejména v oblasti **BEZPEČNOSTI**)? (Můžete uvést více odpovědí.)
- a) Hodnocení výsledků neproběhlo
 - b) Pouze na úrovni odboru města, který pocitovou mapu realizoval
 - c) Za účasti odboru města zaměřeného na prevenci kriminality
 - d) Za účasti dalších odborů města (uveďte některé ...)
 - e) Se zástupci Městské Policie
 - f) Se zástupci Policie ČR
 - g) Se zástupci neziskových organizací (uveďte ...)
 - h) Nevím
 - i) Jiné ...
- 3) Byla (bude) o výsledcích (v oblasti **BEZPEČNOST**) informována veřejnost? (Můžete uvést více odpovědí.)
- a) Ano, výsledky byly diskutovány na veřejném projednání
 - b) Ano, výsledky byly dostupné v elektronické podobě na internetu
 - c) Ano, výsledky byly fyzicky vystaveny
 - d) Nevím
 - e) Ne
 - f) Jiné ...
- 4) Byly (budou) výsledky z oblasti **BEZPEČNOSTI** zakomponovány do některých koncepčních dokumentů? (Můžete uvést více odpovědí.)
- a) Ano, ale nevím konkrétně
 - b) Ano, do strategického plánu
 - c) Ano, do koncepce prevence kriminality
 - d) Ano, do komunitního plánu sociálních služeb
 - e) Ne
 - f) Nevím
 - g) Jiné ...
- 5) Odpovídají podle vašeho názoru vymezené lokality na mapě (na základě pocitu nebezpečí) opravdu těm, kde se občané bojí nejvíce? Případně doplňte svou odpověď krátkým komentářem.
- a) Ano, odpovídají
 - b) Spíše odpovídají
 - c) Spíše neodpovídají
 - d) Ne, neodpovídají
 - e) Nevím
 - f) Jiné ...

- 6) Byla (budou) v zjištěných ohniscích pocitu nebezpečí provedena některé z těchto preventivních opatření? (Můžete uvést více odpovědí.)
- a) Posílení policejních hlídek
 - b) Zařazení asistentů prevence kriminality
 - c) Zřízení pouliční kamery
 - d) Činnosti sociálních pracovníků
 - e) Nevím
 - f) Ne
- 7) Byla (budou) v zjištěných ohniscích pocitu nebezpečí provedena některá z opatření za účelem úpravy fyzického prostředí? (Můžete uvést více odpovědí.)
- a) Zvyšování osvětlení (např. pouliční lampy)
 - b) Zlepšování viditelnosti (např. redukce husté zeleně)
 - c) Podpora otevřenosti prostoru (redukce uzavřených prostorů)
 - d) Zlepšení vzhledu prostředí (např. fasády budov)
 - e) Redukce znečištění prostředí (např. odpadky, střepy)
 - f) Opatření snižující hluk
 - g) Nevím
 - h) Ne
 - i) Jiné ...
- 8) Byla (budou) v zjištěných ohniscích pocitu nebezpečí provedena některá další opatření? (Můžete uvést více odpovědí.)
- a) Mediální osvěta (případně popište ...)
 - b) Podpora společensko-kulturního dění (případně popište ...)
 - c) Nevím
 - d) Ne
 - e) Jiné ...
- 9) Byly (budou) výsledky vnímání bezpečnosti srovnávány s výskytem skutečné kriminality? (Můžete uvést více odpovědí.)
- a) Ano, ale nevím jak konkrétně
 - b) Ano, slovně prostřednictvím rozhovorů se zástupci policie
 - c) Ano, prostřednictvím srovnání konkrétních dat o výskytu kriminality
 - d) Nevím
 - e) Ne
 - f) Jiné ...

10) V případě, že jste odpověděli na předchozí otázku „Ano“: Jaké vyplývají závěry z tohoto srovnání?

- a) Pocit nebezpečí je zcela oprávněný (ohniska nebezpečí korespondují s výskytem kriminality)
- b) Pocit nebezpečí je spíše oprávněný
- c) Pocit nebezpečí je spíše neoprávněný
- d) Pocit nebezpečí je zcela neoprávněný (ohniska nebezpečí nekorrespondují s výskytem kriminality)
- e) Nevím
- f) Jiné ...

11) Přinesly výsledky pocitové mapy v oblasti **BEZPEČNOSTI** některá jiná konkrétní zjištění? Vedlo hodnocení výsledků k zavedení některých dalších konkrétních opatření?